

คำชี้แจง

หนังสือคู่มือปฏิบัติพิธีกรรม ซึ่งได้เคยพิมพ์ปรากฏแล้วในบรรณโลกของหนังสือที่ระลึกงานต่างๆ เช่น งานศพ และงานทอดกฐิน เป็นต้น โดยเฉพาะได้พิมพ์แจกที่ระลึกในงานทอดกฐินกองทัพอากาศ พิมพ์ผ่านมาแล้วหลายครั้ง แต่แต่ละครั้งพิมพ์ประมาณ ๒,๕๐๐ เล่ม แจกแก่ผู้ร่วมงานทอดกฐิน ส่วนที่เหลือแจกมีประมาณ ๓๐๐ เล่ม ถึง ๕๐๐ เล่ม ก็เก็บไว้ที่กองอนุศาสนาจารย์กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ แต่ก็เก็บไว้ไม่ได้นานเท่าใดนัก ทราบว่ามีผู้สนใจมาขอรับครั้งละ ๑ เล่มบ้าง ๒ เล่มบ้าง จนหมด คงเหลือเฉพาะที่เก็บไว้เป็นต้นฉบับเท่านั้น หนังสือคู่มือปฏิบัติพิธีกรรม จึงเป็นหนังสือที่ได้รับความนิยมชมชอบจากท่านผู้อ่านอย่างกว้างขวาง ไม่เพียงพอต่อความต้องการของบุคคลทั่วไป

อันภูมิหลังของหนังสือเล่มนี้ หากละเอียดไม่บันทึกไว้ กาลเบื้องหน้าเกรงจักเลือนหาย เพราะเป็นหนังสือที่เกิดขึ้นด้วยความสามัคคี ความอุตสาหะวิริยะ และภูมิปัญญาแห่งบูรพาจารย์ กองอนุศาสนาจารย์ กล่าวคือ ในปี พ.ศ. ๒๕๑๑ กองอนุศาสนาจารย์ กรมยุทธศึกษาทหารอากาศซึ่งมีนาวาอากาศเอก แย้ม ประพัฒน์ทอง เป็นหัวหน้ากอง ได้จัดโครงการประชุมสัมมนาพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาและประเพณี ในวันที่ ๑๖ - ๒๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๑ รวม ๕ วัน และได้รับการอนุมัติโครงการจากเจ้ากรมยุทธศึกษาทหารอากาศ (พลอากาศโท อูสารท์ ชัยนาม) ยิ่งไปกว่านั้น ท่านเจ้ากรมฯ ยังเมตตาได้รับเป็นเจ้าภาพอุปถัมภ์สนับสนุนการประชุมสัมมนานั้นเป็นอย่างดียิ่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความรู้ในระเบียบปฏิบัติพิธีกรรมทางพระพุทธ

ศาสนาและประเพณีไทย เพื่อพัฒนาระเบียบปฏิบัติแห่งพิธีกรรมต่างๆ ให้เหมาะสมรัดกุม และเพื่อทำความเข้าใจในการปฏิบัติพิธีกรรมที่ผิดแผกแตกต่างกันของอนุศาสนาจารย์ ให้เหมือนกันหรือไม่ก็คล้ายคลึงกัน มีผู้เข้าสัมมนา คือ อนุศาสนาจารย์ทหารอากาศ ๑๐ คน อนุศาสนาจารย์ทหารบก ๕ คน อนุศาสนาจารย์ทหารเรือ ๓ คน อนุศาสนาจารย์กรมตำรวจ ๒ คน อนุศาสนาจารย์กรมราชทัณฑ์ ๒ คน และได้เชิญอดีตหัวหน้ากองอนุศาสนาจารย์ทั้ง ๓ เหล่าทัพ เข้าร่วมสัมมนาด้วย หัวข้อที่นำมาสัมมนาแบ่งออกเป็น ๓ หมวดใหญ่ คือ

๑. การบำเพ็ญกุศลตามประเพณี เช่น งานมงคลสมรส งานศพ เป็นต้น
๒. การบำเพ็ญกุศลตามกาล เช่น วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา
๓. การบำเพ็ญกุศลส่วนพิเศษ และศาสนพิธีที่ใช้ทั่วไปทุกงาน

ในการสัมมนานี้ ได้เชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญประจำวิชาบรรยาย เช่น พระธรรมปัญญาบดี (ฟื้น ชุตินฺธโร ป.ธ. ๙) วัดสามพระยา (ราชทินนามครั้งสุดท้าย เป็นสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์), ศาสตราจารย์ พระยาอนุমানราชชน (ยงเสถียรโกเศศ), ม.ล.ปิ่น มาลากุล, พระราชครูวามเทพมุนี, นายแปลก สนธิรักษ์, นายบาง เสมสุข เป็นต้น เมื่อเสร็จสิ้นการสัมมนา คณะอนุศาสนาจารย์ทหารอากาศ ได้ช่วยกันถอดเทปคำบรรยายในการสัมมนาทั้งหมด โดยได้แบ่งทยอยพิมพ์แจกที่ระลึกงานทอดกฐินกองทัพอากาศ ในปี พ.ศ. ๒๕๑๒, พ.ศ. ๒๕๑๓ และ พ.ศ. ๒๕๑๔

ต่อมา กองอนุศาสนาจารย์ฯ ได้ปรับปรุงย่อย่อคำบรรยายให้รัดกุมกะทัดรัด เหมาะเป็นคู่มือปฏิบัติพิธีกรรมได้สะดวก โดยมี น.อ.สนิท รอดเงิน, น.อ.ทองสุข จัทขบุตร, น.อ.ปนาถ ประสาทอดิศักดิ์, น.อ.ถวิล อิ่มใจพงษ์, น.ท.พูลศักดิ์ ศักดิ์ชัยศรี เป็นต้น ได้ช่วยกันตัดพลดความอื่น, จัดลำดับพิธี, สิ่งของใช้ในพิธี, ประธานในพิธี, ผู้เข้าพิธี, ผู้ร่วมพิธี เป็นต้น อ่านเข้าใจง่าย, ชัดเจน,

ปฏิบัติตามสะดวก เหมาะเป็นคู่มือปฏิบัติพิธีกรรมอย่างยิ่ง กองทัพอากาศ ได้พิมพ์แจกที่ระลึกงานทอดกฐินกองทัพอากาศ ในปี พ.ศ. ๒๕๒๐, พ.ศ. ๒๕๓๐, พ.ศ. ๒๕๓๕, พ.ศ. ๒๕๓๗, พ.ศ. ๒๕๓๙, พ.ศ. ๒๕๔๑, พ.ศ. ๒๕๔๔, และ พ.ศ. ๒๕๔๖, เดิมเรียกว่า “คู่มือประเพณีไทย” ปัจจุบันเรียกชื่อว่า “คู่มือปฏิบัติพิธีกรรม” ซึ่งได้พัฒนาปรับปรุงเพิ่มเติมพิธีขึ้นอีก เช่นในฉบับ พ.ศ. ๒๕๔๖ เพิ่มพิธีไหว้ครู และข้อสังเกตในการจัดโต๊ะหมู่บูชา ส่วนในฉบับที่ท่านถืออ่านอยู่นี้ ได้เพิ่มคำขอบรรพชาอุปสมบททั้งแบบธรรมยุติกายและแบบมหานิกาย, พิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะ, และเพิ่มระเบียบกองทัพอากาศว่าด้วยการปฏิบัติในงานพิธี พ.ศ. ๒๕๔๕ ตลอดจนข้อแนะนำในการปฏิบัติสำหรับผู้เข้าร่วมพิธีต่างๆ ในกองทัพอากาศ

หวังว่า ท่านที่ได้อ่านหนังสือเล่มนี้ จะได้รับประโยชน์อันไพศาลในด้านความรู้และเป็นທີ່ปรึกษาในข้อสงสัยเรื่องพิธีกรรม การปฏิบัติพิธีกรรมจักได้อยู่ในกรอบเดียวกันเป็นความดีความงามต่อประเทศชาติและพระพุทธศาสนา อนึ่ง ด้วยบุญกุศลใด อันจะพึงบังเกิดขึ้นจากการพิมพ์หนังสือเล่มนี้ ขอบุญกุศลนั้น จงสำเร็จแก่บูรพาจารย์ทุกท่านที่อุทิศกำลังกายกำลังใจ รั้งสรรค์ผลงานสืบไว้ให้ปรากฏในบรรณโลกอย่างมิรู้ลืม ตลอดกาลเป็นนิตย์

กองอนุศาสนาจารย์

กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ

สารบัญ

หมวดที่ ๑ กุศลพิธี ว่าด้วยพิธีบำเพ็ญกุศล

พิธีไหว้พระสวดมนต์	๒
พิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะ	๕
พิธีวันมาฆบูชา, วันวิสาขบูชา, และวันอาสาฬหบูชา	๘
พิธีขอขมาก่อนอุปสมบท	๑๒
พิธีบรรพชาอุปสมบท	๑๔
วิธีบรรพชาอุปสมบท แบบอุกาสะ	๑๘
วิธีบรรพชาอุปสมบท แบบเอสาหัง	๒๔
คำขอบรรพชานาคคู่ (แบบใหม่)	๓๐
คำขออุปสมบทพร้อมกัน	๓๑
พิธีวันทาเสมา	๓๒
พิธีเทศน์สอนนาค (เฉพาะกองทัพอากาศ)	๓๓
พิธีไหว้ครู	๓๔
บทไหว้ครู	๓๖
พิธีลอยกระทง	๓๗

หมวดที่ ๒ บุญพิธี ว่าด้วยพิธีทำบุญ

พิธีตักบาตร	๔๐
พิธีถวายสังฆทาน	๔๑
พิธีทำบุญเลี้ยงพระทุกๆ ไป	๔๒
พิธีตักบาตรวันขึ้นปีใหม่	๔๔

พิธีทำบุญวันสถาปนาหน่วย	๕๖
พิธีทำบุญวันสงกรานต์	๕๗
พิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน	๕๘
หลักการปฏิบัติของประธานในพิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน	๕๒
พิธีทอดกฐินทั่วไป	๕๓
พิธีถวายผ้าป่า (สามัคคี)	๕๖
งานศพ	๕๗

หมวดที่ ๓ มงคลพิธี ว่าด้วยพิธีที่เกี่ยวกับงานมงคล

พิธีหล่อพระ (แบบเต็มรูป)	๗๗
พิธีหล่อพระแบบย่อ	๘๐
พิธีพุทธาภิเษก	๘๒
แผนผังการจัดสถานที่พิธีพุทธาภิเษกในอุโบสถ	๘๕
พิธีเบิกพระเนตร	๘๖
พิธีวางศิลาฤกษ์	๘๘
พิธีตั้งศาลพระภูมิ	๙๓
คำกล่าวอัญเชิญเทวดาขึ้นศาล	๙๖
คำสั่งเวยเทวดา	๙๖
พิธีบูชาพระภูมิ	๙๘
พิธีกระทำสัตย์ปฏิญาณตนต่อธงชัยเฉลิมพล	๙๙
พิธียกช่อฟ้า	๑๐๐
พิธียกเสาเอก	๑๐๒
พิธีทำบุญขึ้นบ้านใหม่	๑๐๔

พิธียกป้าย (อาคารร้านค้า)	๑๐๖
พิธีเปิดป้ายอาคารสถานที่	๑๐๘
พิธีเปิดการศึกษาอบรม	๑๑๐
พิธีปิดการศึกษาอบรม	๑๑๑
พิธีโกนผมไฟ	๑๑๓
พิธีโกนจุก	๑๑๔
งานมงคลสมรส	๑๑๖
พิธีทำบุญอายุ	๑๓๒
พิธีทำบุญอายุครบ ๕ รอบ (๖๐ ปี)	๑๓๔
หลักการตั้งชื่อ	๑๓๗

หมวดที่ ๔ ปกิณกะ ว่าด้วยข้อปฏิบัติเบ็ดเตล็ด

รายการเครื่องใช้ในพิธีพระสงฆ์	๑๔๐
ข้อสังเกตในการจัดโต๊ะหมู่บูชา	๑๔๑
โต๊ะหมู่บูชาชุดหมู่ ๗ สมัยรัตนโกสินทร์	๑๔๕
โต๊ะหมู่บูชาชุดหมู่ ๙ สมัยรัตนโกสินทร์	๑๔๖
เครื่องทองน้อย	๑๔๘
การขอพระราชทานน้ำหลวงอาบศพ	๑๔๙
การขอพระราชทานเพลิงศพ	๑๔๙
ข้อปฏิบัติในพิธีต่างๆ บางประการของกรมการศาสนา	๑๕๐
การถวายอดิเรก	๑๕๑
วิธีประเคนของพระสงฆ์	๑๕๒
หมายกำหนดการ-กำหนดการ	๑๕๓
คำอาราธนา	๑๕๔

คำถวายทานต่างๆ	๑๕๖
ระเบียบบงกัทัพพาทาค	
ว่าด้วยการปฏิบัติในงานพิธี พ.ศ. ๒๕๔๕	๑๖๗
ผนวก ก ประกอบระเบียบบงกัทัพพาทาค ว่าด้วยการปฏิบัติ ในงานพิธี พ.ศ. ๒๕๔๕	๑๗๙
- ผนวก ก-๑ กำหนดการพิธีประดับเครื่องหมายยศ	๑๙๐
- ผนวก ก-๒ กำหนดการพิธีเปิดการศึกษารอบรม	๑๙๒
ผนวก ข ประกอบระเบียบบงกัทัพพาทาค ว่าด้วยการปฏิบัติ ในงานพิธี พ.ศ. ๒๕๔๕	๑๙๔
- ผนวก ข-๑ กำหนดการพิธีทำบุญวันที่ระลึกกองทัพอากาศ๑๙๕	
- ผนวก ข-๒ กำหนดการพิธีทำบุญวันสงกรานต์	๑๙๗
- ผนวก ข-๓ กำหนดการพิธีเปิดป้ายอาคารสถานที่	๑๙๙
- ผนวก ข-๔ กำหนดการพิธีถวายสังฆทาน	๒๐๑
- ผนวก ข-๕ กำหนดการพิธีสวดพระอภิธรรมศพ	๒๐๒
ผนวก ค ประกอบระเบียบบงกัทัพพาทาค ว่าด้วยการปฏิบัติ ในงานพิธี พ.ศ. ๒๕๔๕	๒๐๔
- ผนวก ค-๑ กำหนดการพิธีฟังพระธรรมเทศนา	๒๐๕
- ผนวก ค-๒ กำหนดการพิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน	๒๐๖
- ผนวก ค-๓ กำหนดการประกอบพิธีในวันมาฆบูชา, วันวิสาขบูชา และวันอาสาฬหบูชา	๒๐๘
- ผนวก ค-๔ กำหนดการพิธีขอขมาก่อนอุปสมบท	๒๐๙
- ผนวก ค-๕ กำหนดการพิธีถวายผ้าป่าสามัคคี	๒๑๑

(๑๒)

- ผนวก ค-๖ กำหนดการพิธีสงฆ์ในพิธีเกษียณอายุ
ข้าราชการชั้นสัญญาบัตร ๒๑๒
- ผนวก ค-๗ กำหนดการพิธีเกษียณอายุ
ข้าราชการชั้นสัญญาบัตร ๒๑๓

หมวดที่ ๑

กุศโลบาย

ว่าด้วยพิธีบำเพ็ญกุศล

พิธีไหว้พระสวดมนต์

(แบบสมบูรณ์)

การเตรียมการ

ที่บูชาเป็นหิ้งบูชาหรือโต๊ะหมู่บูชาก็ได้ ประกอบด้วย พระพุทธรูป, แจกันดอกไม้ ๑ คู่, เชิงเทียน ๑ คู่, กระจกทรงรูป ๑ ที่ ตั้งอยู่ในที่เหมาะสม หันพระพักตร์พระพุทธรูปไปทางทิศตะวันออก หรือทิศเหนือ

เริ่มพิธี

- จุดเทียนที่เชิงเทียนทั้ง ๒ เล่ม (นิยมจุดเทียนเล่มขวาพระหัตถ์ของพระพุทธรูปก่อน)
- จุดธูป ๓ ดอก ที่กระจกทรงรูป

บทไหว้พระ พนมมือกล่าวคำไหว้พระด้วยจิตเป็นสมาธิดังนี้.-

อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ ะคะวา, พุทัง ะคะวันตัง อะภิวาเทมิ (กราบ)
 สวากขาโต ะคะวะตา ะหมโม, ะหมมัง นะมัสสามิ (กราบ)
 สุปะฏิปันโน ะคะวะโต สวาจะกะสังโฆ, สังฆัง นะมามิ (กราบ)

บทนมัสการพระพุทธเจ้า

นะโม ตัสสะ ะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทโธสะ (๓ จบ)

บทสรรเสริญคุณพระรัตนตรัย

อิตปิ โส ะคะวา อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ, วิชชาจะระณะสัมปันโน
 สุกะโต โลกะวิทู, ะนุตตะโร ปุริสะทัมมะสาระถิ สัตถา เทวะมะนุสสาณัง
 พุทโธ ะคะวาติ

สวากขาโต ะคะวะตา ะหมโม, สันทิฎฐิโก ะกาลิโก เอหิปัสสิโก

โอปะนะยโก, ปัจจัดตั้ง เวทีตัพโพ วิญญูหิติ

สุปะภูปีนโน ภาวะวะโต สภาวะกะสังโฆ, อุชุปะภูปีนโน ภาวะวะโต
 สภาวะกะสังโฆ, ญายะปะภูปีนโน ภาวะวะโต สภาวะกะสังโฆ, สามิจิปะภูปีนโน
 ภาวะวะโต สภาวะกะสังโฆ, ยะทิหัง จัตตาริ ปุริสะยุดานิ, อัญฐะ ปุริสะปุคคะลา,
 เอสะภาวะวะโต สภาวะกะสังโฆ, อาหุเนยโย ปาหุเนยโย ทักขิณเยโย
 อัญชลิกระระณีโย, อะนุตตะรัง ปุญญักเขตตัง โลกัสสาติ

บทพิจารณาความจริงของชีวิต

ชะรรัมโมมหิ ชะรัง อะนะตีโต

ข้าพเจ้ามีความแก่เป็นธรรมดา ไม่ล่วงพ้นความแก่ไปได้

พะยาริธัมโมมหิ พะยาริง อะนะตีโต

ข้าพเจ้ามีความเจ็บไข้เป็นธรรมดา ไม่ล่วงพ้นความเจ็บไข้ไปได้

มะระณะธัมโมมหิ มะระณัง อะนะตีโต

ข้าพเจ้ามีความตายเป็นธรรมดา ไม่ล่วงพ้นความตายไปได้

สัพเพหิ เม ปิเยหิ มะนาเปหิ นานาภาโว วินาภาโว

ข้าพเจ้าจำต้องพลัดพรากจากของรักของชอบใจทั้งสิ้นไป

กัมมัสสะโกมหิ กัมมะทายาโท กัมมะโยนิ กัมมะพันธู กัมมปฏิสสะระเณ,

ยัง กัมมัง กะริสสามิ, กัลยาณัง วา ปาปะกัง วา, ตัสสะ ทายาโท ภาวิสสามิ

ข้าพเจ้ามีกรรมเป็นของตน เป็นทายาทของกรรม มีกรรมเป็นกำเนิด มี
 กรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย ข้าพเจ้าทำกรรมใดไว้ จะดีก็ตาม ชั่ว
 ก็ตาม ข้าพเจ้าจะต้องรับผลของกรรมนั้น

บทแผ่เมตตาจิต

**สัพเพ สัตตา อะเวรา โหนตุ, อพยาปัชฌา โหนตุ อะนีฆา โหนตุ, สุขี
 อัตตานัง ประิหะรันตุ**

สัตว์ทั้งหลายที่เป็นเพื่อนทุกข์ เกิดแก่เจ็บตายด้วยกันหมดทั้งสิ้น จงเป็นสุขเป็นสุขเถิด อย่าได้มีเวรแก่กันและกันเลย จงเป็นสุขเป็นสุขเถิด อย่าได้เบียดเบียนซึ่งกันและกันเลย จงเป็นสุขเป็นสุขเถิดอย่าได้มีความทุกข์กายทุกข์ใจเลย จงมีความสุขกายสุขใจ รักษาตนให้พ้นจากทุกข์ภัยทั้งสิ้นเถิด

บทอุทิศส่วนกุศล

อิหัง เม ญาตินัง โหตุ สุขิตา โหนตุ ญาตะโย

ข้าพเจ้าขออุทิศส่วนบุญกุศลที่ได้บำเพ็ญด้วยกายวาจาใจนี้ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์พระประมุขของชาติไทยและให้แก่ท่านที่มีพระคุณมีมารดาบิดา ครูอาจารย์ ท่านที่ได้ทำนุบำรุงประเทศชาติศาสนา เจ้ากรรมนายเวร และสรรพสัตว์ไม่มีประมาณ ขอทุกผู้ทุกคนที่ได้รับส่วนบุญกุศลของข้าพเจ้า จงเป็นสุขโดยทั่วกันเถิด

บทอธิษฐานตน

ข้าพเจ้าเป็นผู้นับถือพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริงและได้ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ ตามกำลังความสามารถ ข้าพเจ้าจะตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ด้วยความวิริยะอุตสาหะ ชื่อสัตย์สุจริตไม่คิดริษยาอาฆาตพยาบาทต่อผู้ใดด้วยสักวาจา นี้ ขออำนาจแห่งคุณพระศรีรัตนตรัยซึ่งเป็นมงคลอันประเสริฐในโลกรักษาจิตใจซึ่งความทุกข์ทั้งปวง พร้อมทั้ง เทวานุภาพและอำนาจแห่งคุณงามความดีทั้งหลาย ได้โปรดปกปักรักษาข้าพเจ้าพร้อมทั้งครอบครัวทุกคนให้แคล้วคลาดจากภัยอันตรายทั้งปวง ตลอดกาลทุกเมื่อ

ขอให้ข้าพเจ้ามีสุขภาพกายสุขภาพจิตสมบูรณ์แข็งแรงเพื่อสามารถบำเพ็ญประโยชน์ให้กับส่วนรวม ประเทศชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์โดยสมบูรณ์ และขอให้ประสบแต่ความสุข ความเจริญยิ่งขึ้นไปเทอญ(กราบ ๓ ครั้ง)

หมายเหตุ

- หลังจากไหว้พระสวดมนต์แล้วควรทำกรรมฐาน โดยนั่งขัดสมาธิ กำหนดลมหายใจเข้าออก เพื่อให้จิตเป็นสมาธิ ไม่ฟุ้งซ่าน และเป็นภavanaกุศล อำนวยผลให้เป็นคนมีเหตุผล และสติปัญญาสมบูรณ์ขึ้น ทำได้มากน้อยเท่าใด ก็เป็นผลดีเท่านั้น
- การไหว้พระสวดมนต์ ควรทำเป็นกิจวัตรประจำวัน ทั้งก่อนเข้านอน และเมื่อโอกาสอำนวย ทำมากน้อยเท่าใด ก็ยิ่งดีกว่าไม่ทำเลย

พิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะ

๑. คำชี้แจง

บิดามารดาหรือผู้ใหญ่ในสกุล ประารถนาจะให้บุตรหลานของตนเป็นพุทธมามกะ คือผู้รับพระพุทธรูปเป็นที่นับถือของตนโดยหลักฐานพึงแนะนำให้เขาน้อมใจเชื่อในพระพุทธรูป ผู้เป็นเจ้าของพระพุทธรูปศาสนา จนยอมรับเอาเป็นที่นับถือของตนได้แล้ว พึงแจ้งความนั้นแก่พระเถระที่จะถือเอาเป็นพระอาจารย์ในการนั้น ขอความอนุเคราะห์ของท่าน เพื่อเป็นผู้อำนวยความสะดวกนั้น เมื่อถึงวันเวลากำหนดนัด ท่านผู้อำนวยความสะดวกพึงประชุมสงฆ์ตั้งแต่ ๔ รูปขึ้นไป ฝ่ายกุศลดีพึงพาบุตรหลานของตนไปสู่อาราม พร้อมด้วยญาติพวกพ้องให้ผลัดเครื่องนุ่งห่มขาวแล้วพาเข้าไปในอุโบสถ ผู้ปฏิบัติญาณพึงเข้าไปที่พุทธรูปอาสน์ บูชาพระรัตนตรัย กราบด้วยเบญจางคประดิษฐ์ ๓ ทนแล้ว พึงเข้าไปสู่ที่ประชุมสงฆ์ ถวายเครื่องสักการะแก่พระอาจารย์แล้ว กราบพระอาจารย์และพระสงฆ์ด้วยอาการอย่างนั้น ๓ ทนแล้วนั่งคุกเข่า ประณมมือลั่นวาจาเป็นคำบาลีปฏิบัติญาณตนเป็นพุทธมามกะ คือ ผู้รับเอาพระพุทธรูปเป็นที่นับถือของตน ตามระเบียบแล้วนั่งราบ

ในลำดับนั้น พระอาจารย์ฟิ่งให้โอวาท เพื่อรู้หัวข้อแห่งพระพุทธศาสนา จบแล้วฟิ่งให้ผู้นั้นนั่งคุกเข่า ว่าเบญจศีล ให้สมาทานตามที่ระลึกขาบท จบแล้ว ผู้นั้นฟิ่งกราบ ๓ หน แล้วนั่งราบ ถ้ามีสักการะหรือไทยธรรมสำหรับพระสงฆ์ ฟิ่งถวายในเวลา นั้น

ในลำดับนั้น พระสงฆ์ ฟิ่งสวดอำนวยการ ด้วยคำบาลีว่า

โส อตถะลัทโธ หรือ เต อตถะลัทธา ฯ

โดยสมควรแก่จำนวนผู้เข้ามาปฏิบัติ ผู้นั้นถึงประณมเมื่อรับพรจบ แล้วฟิ่งนั่งคุกเข่ากราบอีก ๓ หน ถอยจากที่ประชุมสงฆ์เป็นเสร็จการเพียงเท่านี้

๒. การทำโดยตนเอง

คนผู้ใหญ่ผู้ปรารถนาจะปฏิบัติอย่างนั้น ตามลำพังตนเองฟิ่งขอ อนุเคราะห์ต่อพระเถระและฟิ่งไปสู่อารามด้วยตนเอง ไม่ต้องมีผู้พา แต่นั้นฟิ่ง ปฏิบัติโดยอาการอันกล่าวแล้ว

เทียบการแสดงตนเป็นอุบาสิกา หญิงจักปฏิญาณตนเป็นพุทธมามกา บ้างก็ได้เหมือนกัน เป็นแต่เมื่อแสดง ฟิ่งอยู่เฉพาะหน้าสงฆ์ห่างจากหัตถบาต

๓. เบญจางคประดิษฐ์คือ

ให้หน้าผาก ๑ ให้ฝ่ามือทั้ง ๒ ให้เข่าทั้ง ๒ รวมเป็น ๕ จุดพื้น เมื่อ กราบอย่างนั้น ฟิ่งนั่งคุกเข่า เป็นอันว่าเข่าทั้ง ๒ จุดพื้น ฟิ่งหมอบลง ทอด ฝ่ามือที่พื้นแหวกช่องให้ห่างสักหน่อย ฟิ่งก้มศีรษะลงตรงช่องนั้น ให้หน้าผาก จุดพื้นนี้เรียกว่า “การกราบด้วยเบญจางคประดิษฐ์ หรือ การกราบประกอบ ด้วยองค์ห้า”

๔. คำบูชาพระรัตนตรัย

เมื่อจุดธูปเทียนบูชาพระเสร็จแล้ว ฟิ่งพร้อมกันนั่งคุกเข่าประณมมือ

หัวหน้านำกราบพระรัตนตรัยแล้ว ให้ว่าตามเป็นวรรคๆ ดังนี้

ก. บทกราบพระ

อะระหัง สัมมา สัมพุทโธ ภาวะวา, พุทฺธัง ภาวะวันตัง อะภิวาเทมิ	กราบหนึ่ง
สวากขาโต ภาวะวะตา ธัมโม, ธัมมัง นะมัสสามิ	กราบสอง
สุปฏิปันโน ภาวะวะโต สภาวะะสังโฆ, สังฆัง นะมามิ	กราบสาม

ข. บทบูชาพระรัตนตรัย

(หัวหน้าว่าคนเดียว)

ยะมัมหะ โข มะยัง ภาวะวันตัง ภาวะณัง คะตา, โย โน ภาวะวา สัตถา,
ยัสสะ จะ มะยัง ภาวะวะโต ธัมมัง โรเจมะ เอเตหิ สักกาเรหิ ตัง ภาวะวันตัง
สะสัทธิมมัง สะสภาวะะสังฆัง อะภิปุชชยามะ (ถ้าคนเดียวเปลี่ยนคำว่า

- มะยัง	เป็น	อะหัง
- คะตา	เป็น	คะโต
- โน	เป็น	เม
- โรเจมะ	เป็น	โรเจมิ
- อะภิปุชชยามะ	เป็น	อะภิปุชชยามิ)

๕. คำปฏิญาณตนเป็นพุทธมามกะ

เอสาหัง ภันเต, สุจิริะปรินิพพุตัมปิ, ตัง ภาวะวันตัง ภาวะณัง คัจฉามิ
ธัมมัญจะ ภิกขุสังฆัญจะ พุทธมามะโกติ มัง สังโฆ ธาเรตุ (นี้สำหรับคนเดียว)
ถ้าหลายคนว่าดังนี้

เอเต มะยัง ภันเต สุจิริะปรินิพพุตัมปิ, ตัง ภาวะวันตัง ภาวะณัง
คัจฉามะ ธัมมัญจะ ภิกขุสังฆัญจะ พุทธมามกาติ โน สังโฆ ธาเรตุฯ

ถ้าเป็นหญิงให้เปลี่ยนคำว่า

- คำว่า **เอเต** เป็น **เอตา**
 - คำว่า **พุทธมามกาติ** เป็น **พุทธมามีกาติ**
- คำแปลเป็นไทย

ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้าถึงพระผู้มีพระภาคเจ้านั้น แม้ปรีนิพพานมานานแล้วแลพระธรรมพระสงฆ์เป็นสรณะ (คือที่ระลึกนับถือ) ขอพระสงฆ์จงจำข้าพเจ้าไว้ว่า “เป็นผู้รับเอาพระพุทธเจ้าเป็นของตน”

พิธีวันมาฆบูชา, วันวิสาขบูชา, และวันอาสาฬหบูชา

การเตรียมการ

- ตั้งโต๊ะหมู่บูชาพร้อมเครื่องสักการะ
- ดอกไม้รูปเทียนหรือโคมไฟ (สำหรับผู้ใหญ่ใช้เวียนเทียน)

สถานที่

- บริเวณหน้าพระอุโบสถ หน้าอุโบสถ หน้าวิหาร บริเวณลานพระเจดีย์หรือหอพระ
- บริเวณที่เกี่ยวข้องกับสังเวชนียสถานอื่นๆ

การปฏิบัติ

เมื่อถึงกำหนดเวลา

- ผู้ร่วมพิธี - พร้อม ณ บริเวณที่กำหนด (ยื่นเป็นแถวให้เหมาะสมกับสถานที่)
- ประธานในพิธี - จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย

- อศจ.
- กราบพระ ถวายไทยธรรม แล้วกลับไปเป็นหน้าแถว
 - นิมนต์พระให้อโวาทโดยสังเขป เมื่อจบแล้ว ผู้ร่วมพิธีทั้งหมดเปล่งเสียง “สาธุ” พร้อมกัน
 - นำไหว้พระสวดมนต์

อระหัง สัมมาสัมพุทโธ ภาวะวา...

อติปิโส ภาวะวา...สวากขาโต..สุปะฏิปันโน.

- นำกล่าวคำบูชา (กล่าว นโม ๓ จบก่อน)
- นำกล่าวแผ่เมตตา

สัตว์ทั้งหลายที่เป็นเพื่อนทุกข์ เกิดแก่เจ็บตาย ด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น จงเป็นสุขเป็นสุขเถิด อย่าได้มีเวรแก่กันและกันเลย จงเป็นสุขเป็นสุขเถิด อย่าได้เบียดเบียนซึ่งกันและกันเลย จงเป็นสุขเป็นสุขเถิด อย่าได้มีความทุกข์กายทุกข์ใจเลย จงมีความสุขกายสุขใจรักษาตนให้พ้นจากทุกข์ภัยทั้งสิ้นเถิด

คำบูชาวันมาฆบูชา

วันนี้เป็นวันมาฆบูชา ตรงกับวันที่พระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงแสดงโอวาทปาติโมกข์ ในที่ประชุมสงฆ์ ๑๒๕๐ รูป ซึ่งประกอบด้วยองค์ ๔ คือภิกษุ ๑๒๕๐ รูป ที่มาประชุมกันนั้น ล้วนเป็นพระอรหันต์ทั้งสิ้น ๑ ล้วนเป็นเอหิภิกษุ คือได้รับการอุปสมบทจากพระพุทธเจ้าทั้งสิ้น ๑ มาประชุมพร้อมกันโดยมิได้นัดหมาย ๑ วันนั้นเป็นวันเพ็ญมาฆะ ๑ การประชุมอันอัศจรรย์อย่างนี้ ได้มีครั้งเดียวเท่านั้น

บัดนี้เราทั้งหลายมีชีวิตมาถึงวันมาฆบูชานี้ ได้น้อมระลึกถึงพระพุทธเจ้าและพระอรหันต์สาวกเหล่านั้น จึงมาประชุมพร้อมกัน ณ ที่นี้ ถือ

เครื่องสักการะ ทำกายของตนให้เป็นดุจภาชนะ รองรับเครื่องสักการะ ระลึกถึงคุณพระรัตนตรัยเป็นอารมณ์ กระทำประทักษิณปูชนียสถานแห่งนี้ ๓ รอบ ทำการบูชาด้วยเครื่องสักการะที่ถือไว้นี้ ขอพระพุทธเจ้าและพระอรหันต์สาวกเหล่านั้นแม่จะปรินิพพานไปแล้ว แต่ยังคงดำรงอยู่โดยพระคุณทั้งหลายอันบัณฑิตพึงรู้ได้โปรดได้รับเครื่องสักการะ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย ตลอดกาลนานเทอญ

คำบูชาวันวิสาขบูชา

วันนี้เป็นวันวิสาขบูชา พระจันทร์เพ็ญโคจรผ่านดาววิสาขฤกษ์เป็นอภิลักขิตกาล ท่านกำหนดว่าเป็นวันคล้ายวันประสูติ วันตรัสรู้ และวันเสด็จปรินิพพานของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้เป็นสรณะสูงสุดของเราทั้งหลาย เราทั้งหลายมีชีวิตมาจนถึงวันวิสาขบูชานี้ อันพระคุณของพระองค์เตือนใจให้เกิดอุตสาหะ จึงมาพร้อมกัน ณ เบื้องหน้าปูชนียสถานแห่งนี้ ถือนเครื่องสักการะมีรูปเทียนเป็นต้น กระทำกายของตนๆ ให้เป็นดุจภาชนะ รองรับเครื่องสักการะ จักระลึกถึงคุณพระรัตนตรัยเป็นอารมณ์ กระทำประทักษิณปูชนียสถานแห่งนี้ ๓ รอบ ทำการบูชาด้วยเครื่องสักการะที่ถือไว้นี้ ขอพระพุทธเจ้าพระองค์นั้น แม่เสด็จปรินิพพานไปนานแล้วแต่ยังคงดำรงอยู่โดยพระคุณทั้งหลายอันบัณฑิตพึงรู้ได้โปรดได้รับเครื่องสักการะของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย ตลอดกาลนานเทอญ

คำบูชาวันอาสาฬหบูชา

วันนี้วันอาสาฬหบูชา เป็นวันคล้ายกับวันที่พระพุทธเจ้า ทรงเริ่มประกาศพระศาสนาขึ้นในโลก ทรงแสดงพระธรรมจักรอันประเสริฐ แก่พระเบญจวัคคีย์ และวันนั้นได้มีพระอริยสงฆ์องค์แรกอุบัติขึ้นในโลก เป็นวันที่พระรัตนตรัย สมบูรณ์ครบทั้ง ๓ ประการ

บัดนี้เราทั้งหลายมีชีวิตมาถึงวันอาสาฬหบูชา ซึ่งคล้ายวันอุบัติขึ้นของ พระสังฆรัตนะ จึงมาพร้อมกัน ณ ที่นี้ ถือนเครื่องสักการะมีรูปเทียน เป็นต้น กระทำ กายของตนๆ ให้เป็นดุจภักษนะ รองรับเครื่องสักการะ จักระลึกถึงคุณพระ รัตนตรัยเป็นอารมณ์ กระทำประทักษิณปูชนียสถานแห่งนี้ ๓ รอบ ทำการบูชา ด้วยเครื่องสักการะที่ถือไว้นี้ ขอพระพุทธเจ้าพระองค์นั้นกับพระสงฆ์สาวก แม้ ปริณิพพานไปนานแล้วแต่ยังดำรงอยู่โดยพระคุณทั้งหลายอันบัณฑิตพึงรู้ได้โปรด ได้รับความสักการะของข้าพเจ้าทั้งหลายเพื่อประโยชน์เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้า ทั้งหลาย ตลอดกาลนานเทอญ

- นำกล่าวคำอุทิศส่วนกุศล

ขออุทิศส่วนบุญกุศลที่ได้บำเพ็ญด้วยกายวาจาใจนี้ ถวายแด่พระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว องค์พระประมุขของชาติไทย ซึ่งเป็นอัครศาสนูปถัมภก และให้แก่ท่านผู้มีพระคุณ มีมารดาบิดา ครูอาจารย์ ตลอดจนท่านที่ได้ทำนุ บำรุงประเทศชาติ ศาสนา เป็นต้น

จบแล้วเชิญประธานเดินนำเวียนเทียนรอบปูชนียสถาน

ประธาน - ออกเดินนำขบวนเวียนเทียนรอบพระอุโบสถหรือปูชนีย สถานนั้นๆจนครบ ๓ รอบ วางเครื่องสักการะ ณ ที่จัด เตรียมไว้แล้วตักบาตรพระสงฆ์ เสร็จพิธี

หมายเหตุ

- พิธีประกอบการบูชาทั้ง ๓ วันจัดเหมือนกัน จะต่างกันก็เฉพาะ คำบูชาใน วันนั้นๆ เท่านั้น
- คำบูชาที่พิมพ์ในหนังสือเล่มนี้ เป็นภาษาไทยที่แปลจากภาษาบาลีคำ ต่อคำ หากจะย่อให้สั้นเอาเฉพาะใจความสำคัญ เพื่อให้เหมาะสม

กับเวลาประกอบพิธีก็ได้

- การประกอบพิธีให้ครบทุกขั้นตอน ต้องสวดมนต์สรรเสริญคุณพระรัตนตรัยทั้งภาษาบาลีและสวดทำนองสรภัญญะในภาษาไทยโดยประธานฯจะนำสวดหรือจะให้พิธีกรนำสวดก็ได้
- การประกอบพิธีจะทำเวลาใดก็ได้ไม่มีข้อกำหนด แต่กองทัพอากาศนิยมประกอบพิธีในเวลาเช้า
- ขณะเวียนเทียน จะจุดธูปเทียนหรือไม่ก็ได้ ถ้าจุดจะต้องระมัดระวังทั้งในขณะเดินและในขณะปักธูปเทียนหลังจากการเวียนเทียนด้วย เพราะอาจเกิดอันตรายต่อบุคคลข้างเคียงหรือสถานที่ได้
- การประเคนเครื่องไทยธรรมแต่พระสงฆ์ผู้ให้อาวาทจะประเคนถัดจากประธานฯ จุดธูปเทียนบูชาพระ กราบพระแล้ว หรือหลังจากเสร็จพิธีเวียนเทียนแล้วก็ได้ ตามโอกาสและจังหวะที่จะอำนวยและเหมาะสม

พิธีขอขมาก่อนอุปสมบท

การเตรียมการ

- โต๊ะหมู่บูชาพร้อมเครื่องสักการะ
- พานธูปเทียนแพ พร้อมกระถางดอกไม้สดมีกรวยครอบ
- ปูพรมหรือเสื่อที่พื้นห้อง
- จัดเก้าอี้รับแขกและเก้าอี้สำหรับผู้เข้าร่วมพิธีตามสมควร

การปฏิบัติ

ก่อนถึงกำหนดเวลาเล็กน้อยผู้เข้าร่วมพิธีพร้อมผู้เข้าขอขมานั่งพับเพียบ

- ประธานในพิธี - มาถึงบริเวณพิธี
- ผู้รับผิดชอบ - บอกทำความเคารพ
- ประธานฯ - จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย กราบพระ ๓ ครั้ง
(ผู้เข้าร่วมพิธียืนขึ้นประนมมือ)
- นั่งที่เก้าอี้รับรอง (ผู้เข้าร่วมพิธีนั่งลง)
- ผู้เข้าขอขมา - นั่งพับเพียบ หัวหน้าผู้เข้าขอขมานำกราบ (ตั้งมือ)
๑ ครั้ง
- หัวหน้าผู้ขอขมา - นำนึ่งคุกเข่า เปิดกรวยครอบกระทงดอกไม้สด
ออกแล้ว ยกพานธูปเทียนแพสองมือเสมอก
กล่าวนำคำขอขมา ในนาม ผู้ขอขมาทั้งหมดว่า
“กราบเรียนผู้บังคับบัญชาทุกท่าน
เนื่องในโอกาสที่พวกกระผม จะเข้ารับพร
อุปสมบทในพระพุทธศาสนาครั้งนี้ กรรมใดที่
พวกกระผมได้เคยล่วงเกินต่อท่าน ด้วยกาย วาจา
และใจ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง โดยเจตนาหรือไม่
ก็ตาม เพื่อความบริสุทธิ์แห่งเพศพรหมจรรย์ขอ
ได้โปรดให้โอสถกรรมนั้นแก่พวกกระผมด้วย
เทอญ” จบแล้ว
- หัวหน้าผู้ขอขมา - เดินเข้า ถือพานธูปเทียนแพ เข้าไปตรงหน้าประธาน
มอบพานธูปเทียนแพให้ประธาน แล้วถอยกลับ
มาที่เดิม นั่งพับเพียบฟังโอวาท
- ประธานฯ - รับพานธูปเทียนแพวางไว้บนโต๊ะแล้ว กล่าวว่
“ข้าพเจ้าพร้อมด้วยผู้บังคับบัญชาทุกท่านมีความ

ยินดีและขออนุโมทนาอย่างยิ่งกับทุกท่านที่มี
โอกาสได้บรรพชาอุปสมบท ในพระพุทธศาสนา
ครั้งนี้ กรรมใดหากเคยล่วงเกินต่อกันในกาลที่
ผ่านมา ก็ขอโหสิ ทุกประการ”

ประธานฯ	-	ให้โอวาทจบ-มอบของที่ระลึก (ถ้ามี)
หัวหน้าผู้ขอมา	-	นำกราบตั้งมือหนึ่งครั้ง
ประธานฯ	-	ไปกราบพระ ๓ ครั้ง
ผู้เข้าร่วมพิธี	-	ประนมมือและลดมือลงเมื่อประธานกราบ
พระเสร็จ
ผู้รับผิดชอบ	-	บอกทำความเคารพประธานฯ
เสร็จพิธี

พิธีบรรพชาอุปสมบท

การเตรียมการ

- บริวาร ๘ ได้แก่
- ผ้าจีวร	}	รวมเรียกว่า ไตรจีวร
- ผ้าสังฆาฏิ		
- ผ้าสบง		
- บาตรพร้อมถลกบาตร (ถุงบาตร)		
- มีดโกน		
- เข็มเย็บผ้าพร้อมด้าย		
- ประคดเอว		

- กระบอกกรองน้ำ (ธมกรก)

เครื่องบริวาร

เครื่องใช้ส่วนตัวอื่นๆ จะมีมากน้อยเพียงไรสุดแต่ความจำเป็นของแต่ละบุคคล เช่น เสื้อ ที่นอน (ไร่นุ่น) หมอน มุ้ง ผ้าห่มนอน ผ้าสรง และผ้าจีวร (เอาไว้ผัดเปลี่ยน) รองเท้า (ไม่หุ้มส้น) ร่มกันแดดกันฝน ผ้าเช็ดตัว สบู่ แปรงสีฟัน ยาสีฟัน เป็นต้น

๒. ไทยธรรม

๒.๑ ไทยธรรมถวายพระอุปัชฌาย์

- เครื่องสักการะ (ธูปเทียนแพและดอกไม้กระถาง)
- เครื่องสักการะขอนิสังจากอุปัชฌาย์ (ธูปเทียนแพและดอกไม้กระถาง)
- ผ้าไตร (มีหรือไม่มีก็ได้)
- ซองปัจจัยหรือใบปวารณา

๒.๒ ไทยธรรมถวายพระคู่สวด

- ผ้าไตร (มีหรือไม่มีก็ได้)
- เครื่องสักการะ (ดอกไม้ธูปเทียน ๒ ชุด สำหรับขอศีลและถวายท่าน)
- เครื่องไทยธรรม ๒ ชุด
- ซองปัจจัยหรือซองใบปวารณา

๒.๓ ไทยธรรมถวายพระอันดับ

- เครื่องไทยธรรม
- ดอกไม้ธูปเทียน
- ซองปัจจัยหรือซองใบปวารณา
(ทั้งหมดนี้จัดตามจำนวนพระอันดับ)

เครื่องประกอบ

- ผ้านุ่งนาค
- พานแว่นฟ้าวางไทร
- ตาลปัตร
- ย่าม
- ดอกไม้คลุมไทร
- เหยี่ยงบาทไพรยทาน (พอสสมควร)
- ดอกบัว ๓ ดอก พร้อมรูป ๓ ดอก เทียน ๒ เล่ม (สำหรับนาค)

การปฏิบัติ (ตัวอย่างนี้เป็นการอุปสมบทนาคหมู่ของข้าราชการกองทัพอากาศ)

- พิธีโกนผมนาค
- พิธีมอบผ้าไตรแก่นาค (บิดามารดาเป็นผู้มอบ)
- พิธีแห่นาครอบอุโบสถ
- พิธีวันทาเสมา
- พิธีอุปสมบท โดยมีขั้นตอนปฏิบัติดังนี้
- ประธานฯ จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย กราบ ๓ ครั้ง
(ถ้าสถานที่ไม่อำนวย ประธานสงฆ์เป็นผู้จุด)
- อศจ. อารามนาศีล - รับศีล
- ประธานฯ ทำพิธีมอบผ้าไตรแก่นาคประมาณไม่เกิน ๕ คน พอเป็นพิธี
- ประธานฯ ประเคนเครื่องไทยธรรม และผ้าไตร แก่พระอุปัชฌาย์
- น. ผู้ใหญ่ ประเคนเครื่องไทยธรรม และผ้าไตร แก่พระคู่สวด
- พระสงฆ์ อนุโมทนา
- ประธานฯ กรวดน้ำ

(เมื่อเสร็จขั้นตอนนี้แล้ว ประธานจะอยู่ร่วมพิธีต่อไปหรือจะกลับก็ได้)

- พระสงฆ์ ดำเนินพิธีอุปสมบทกรรมต่อไปจนเสร็จ

การปฏิบัติ (พิธีอุปสมบททั่วไป)

- โกนผมนาค
- แทนหาคอบอุโบสถ
- วันทาเสมา
- นาคเข้าสู่อุโบสถ
- นาคนั่งคุกเข่า กราบพระ ๓ ครั้ง
- ใต้เวลาอันสมควร นาครับผ้าไตรจากบิดามารดา (หันหน้าไปทาง บิดามารดา คุกเข่า กราบ ๓ ครั้ง แล้วยืนมือไปรับผ้าไตรจากบิดามารดา)
- นาคอุ้มผ้าไตร ถือเครื่องสักการะเดินเข้าเข้าไปหาพระอุปัชฌาย์
- พระอุปัชฌาย์ ดำเนินกรรมวิธีของท่านเสร็จแล้ว
- นาคออกไปด้านหลังอุโบสถหรือพระอุโบสถ เปลี่ยนเสื้อผ้านุ่มห่ม สบงจีวร
- บิดามารดามอบตาลปัตรแก่นาค
- นาคประเคนตาลปัตรและเครื่องสักการะแก่พระคู่สวดเพื่อขอศีล
- บิดามารดาประเคนบาตรแก่สามเณรๆ อุ้มประคองบาตรเดินเข้าเข้าไปหาพระอุปัชฌาย์
- พระอุปัชฌาย์และพระคู่สวดดำเนินพิธีอุปสมบทกรรมจนเสร็จ
- ประเคนเครื่องไทยธรรมแก่พระอุปัชฌาย์ พระคู่สวด และพระอันดับ
- พระสงฆ์อนุโมทนา

- พระใหม่และเจ้าภาพกรวดน้ำ - รับพร
เสร็จพิธี

วิธีบรรพชาอุปสมบท แบบอุกาสะ

กุลบุตรผู้มีศรัทธามุ่งบรรพชา อุปสมบท ฟังรับผ้าไตรอุ้มประนมมือเข้าไปในสังฆสนันนิบาต วางผ้าไตรไว้ข้างตัวด้านซ้าย รับเครื่องสักการะถวาย พระอุปัชฌายะ แล้ว กราบด้วยเบญจางคประดิษฐ์ ๓ ครั้ง แล้วอุ้มผ้าไตรประนมมือยืนขึ้นแปลงวาจาขอบรรพชา หยุดตามจุดจุลภาค ว่า

อุกาสะ วันทามิ ภันเต, สัพพัง อะปะราธัง ชะมะละ เม ภันเต,
มะยา กะตัง ปุณฺณัง สามินา อะนุโมทิตัพพัง, สามินา กะตัง ปุณฺณัง มัยหัง,
หาตัพพัง สาธุ สาธุ อะนุโมทามิฯ

อุกาสะ การุญฺญัง กัตถิwa, ปัพพัชชัง เทละ เม ภันเต,

(นั่งลงคุกเข่าประนมมือว่า)

อะหัง ภันเต, ปัพพัชชัง ยาจามิ,
หุตถิยัมปิ อะหัง ภันเต, ปัพพัชชัง ยาจามิ,
ตะตถิยัมปิ อะหัง ภันเต, ปัพพัชชัง ยาจามิ,

สัพพะทุกขะ, นิสสะระณะนิพพานะ, สัจฉิกะระณัตถายะ, อิมัง
กาสาวิง คะเหตฺวา, ปัพพาเซถะ มัง ภันเต, อะนุกัมปัง อุปาทายะฯ

(ตั้งแต่ สัพพะทุกขะ มา ว่า ๓ หน พระอุปัชฌายะรับผ้าไตรแล้วว่าต่อไป)

สัพพะทุกขะ, นิสสะระณะนิพพานะ, สัจฉิกะระณัตถายะ, เอตัง
กาสาวิง ทตฺถิwa, ปัพพาเซถะ มัง ภันเต, อะนุกัมปัง อุปาทายะฯ

(ตั้งแต่ สัพพะทุกขะ มา ว่า ๓ หน)

ในลำดับนั้น พระอุปัชฌายะให้โอวาทและบอก ตะจะบัญญัติกะกัมมัฏฐาน
ให้ว่าตามไปที่ละบท โดยอนุโลมและปฏิโลม ดังนี้

เกสา โลมา นะชา ทันตา ตะโจ (อนุโลม)

ตะโจ ทันตา นะชา โลมา เกสา ฯ (ปฏิโลม)

พระอุปัชฌายะชักอังสะออกจากไตรสวมให้แล้ว สั่งให้ออกไปครองผ้า
ครบไตรจีวรตามระเบียบ ครั้นเสร็จแล้วรับเครื่องไทยธรรมเข้าไปหาพระอาจารย์
ถวายท่านแล้ว กราบลง ๓ หน ยืนประนมมือเปล่งวาจาสรรณะและศีล ดังนี้

อุกาสะ วันทามิ ภันเต, สัพพัง อะปะราธัง ชะมะถะ เม ภันเต, มะยา
กะตัง ปุณฺณัง สามินา อะนุโมทิตัพพัง, สามินา กะตัง ปุณฺณัง มัยหัง, ทาทัพพัง
สาธุ สาธุ อะนุโมทามิ ฯ

อุกาสะ การุณฺณัง กัตวา ติสระเณนะ สะหะ, สีลานิ เทถะ เม ภันเต,
(นั่งลงคุกเข่าขอสรณะและศีลดังต่อไปนี้)

อะหัง ภันเต, สะระณะสีลัง ยาจามิ,

หุตติยัมปิ อะหัง ภันเต, สะระณะสีลัง ยาจามิ,

ตะติยัมปิ อะหัง ภันเต, สะระณะสีลัง ยาจามิ,

ลำดับนั้น พระอาจารย์กล่าวคำนมัสการนำให้ผู้มุ่งบรรพชาว่าตามไปดังนี้
นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ ฯ

(ว่า ๓ หน)

แต่นั้นท่านจะสั่งด้วยคำว่า เอวัง วะเทหิ หรือ ยะมะหัง วะทามิตัง วะ
เทหิ ฟังรับว่า อามะ ภันเต ครั้นแล้วท่านนำให้เปล่งวาจาสรรณคมน์ ฟังว่าตาม
ไปที่ละพากย์ดังนี้

พุทธัง สะระณัง คัจฉามิ

ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ

	สังฆัง	สระระณัง	คัจฉามิ
ทุติยัมปิ	พุทฺธัง	สระระณัง	คัจฉามิ
ทุติยัมปิ	ธัมมัง	สระระณัง	คัจฉามิ
ทุติยัมปิ	สังฆัง	สระระณัง	คัจฉามิ
ตติยัมปิ	พุทฺธัง	สระระณัง	คัจฉามิ
ตติยัมปิ	ธัมมัง	สระระณัง	คัจฉามิ
ตติยัมปิ	สังฆัง	สระระณัง	คัจฉามิ

เมื่อจบแล้ว ท่านบอกว่า **ติสระระณะคะมะนัง นิฏฐิตัง** ฟังรับว่า **อามะ**
กันเต ลำดับนั้นพระอาจารย์จะบอกให้รู้ว่า การบรรพชาเป็นสามเณรสำเร็จด้วย
สรณคัมม์เพียงเท่านี้ ต่อแต่นั้นพึงสมาทานสิกขาบท ๑๐ ประการ ว่าตามท่านไปดังนี้

ปาณาติปาตา	เวระมะณี	สิกขาปะทัง	สะมาதியามิ
อะทินนาทานา	เวระมะณี	สิกขาปะทัง	สะมาதியามิ
อะพรัหฺมะจะรียา	เวระมะณี	สิกขาปะทัง	สะมาதியามิ
มุสสาวาหา	เวระมะณี	สิกขาปะทัง	สะมาதியามิ
สุราเมระยะมัชชปะมาทัญญานา	เวระมะณี	สิกขาปะทัง	สะมาதியามิ
วิกาละโภชะนา	เวระมะณี	สิกขาปะทัง	สะมาதியามิ
นัจจะคีตะวาทีตะวิสุกะทัสสะนา	เวระมะณี	สิกขาปะทัง	สะมาதியามิ
มาลาตันธะวิเลปะนะธาระณะมัณฑะนะวิญฺญะนัญญานา	เวระมะณี	สิกขาปะทัง	สะมาதியามิ
อุจจาสะยะนะมะหาสะยะนา	เวระมะณี	สิกขาปะทัง	สะมาதியามิ
ชาตะรุปะระชะตะปะภุคคะหะธมา	เวระมะณี	สิกขาปะทัง	สะมาதியามิ

อิมานิ ทะสะ สิกขาปะทานิ สะมาหะยามิฯ ข้อ **อิมานิ** นี้ว่า ๓ จบ แล้ว
กราบลง ๑ หน ยืนขึ้นว่า

วันทามิ ภันเต, สัพพัง อะปะราธัง ขะมะถะ เม ภันเต, มะยา กะตัง ปุญญัง
 สามีนา อะนุโมทิตัพพัง, สามีนา กะตัง ปุญญัง มัยหัง, ทาตัพพัง สาธุ สาธุ
 อะนุโมทามิฯ

คุกเข่ากราบ ๓ หน

ในลำดับนั้น สามเณรพึงรับบาตรอุ้มเข้าไปหาพระอุปัชฌายะใน
 สังฆสันนิบาต วางไว้ข้างตัวด้านซ้าย รับเครื่องไทยธรรมถวายท่านแล้วกราบลง
 ๓ หน ยืนประนมมือกล่าวคำขอนิสัย ว่าดังนี้

อุกาสะ วันทามิ ภันเต, สัพพัง อะปะราธัง ขะมะถะ เม ภันเต, มะยา
 กะตัง ปุญญัง สามีนา อะนุโมทิตัพพัง, สามีนา กะตัง ปุญญัง มัยหัง, ทาตัพพัง
 สาธุ สาธุ อะนุโมทามิฯ,

อุกาสะ การุญญัง กัตวา นิสสะยัง เทถะ เม ภันเต,

(นั่งคุกเข่า)

อะหัง ภันเต, นิสสะยัง ยาจามิ,

หุตติยัมปิ อะหัง ภันเต, นิสสะยัง ยาจามิ

ตะตติยัมปิ อะหัง ภันเต, นิสสะยัง ยาจามิฯ

อุปัชฌายโ เม ภันเต โหหิฯ วรรคนี้ว่า ๓ หน เมื่อพระอุปัชฌาย์ว่า
 โอปายิกัง, ปะฏิรูปัง, ปาสาทิเกนะ สัมปาเทหิ, แล้วสามเณรพึงกล่าวรับว่า
 อุกาสะ สัมปะฏิจจามิฯ ในระหว่างๆ ๓ หน แล้วว่าต่อ

อัสสะตักเคทานิ เถโร, มัยหัง ภาโร, อะหัมปิ เถรสสะ ภาโร วรรคนี้ว่า
 ๓ หน แล้วกราบลง ๑ หน ยืนขึ้นว่าต่อ

วันทามิ ภันเต, สัพพัง อะปะราธัง ขะมะถะ เม ภันเต, มะยา กะตัง
 ปุญญัง สามีนา อะนุโมทิตัพพัง, สามีนา กะตัง ปุญญัง มัยหัง ทาตัพพัง สาธุ
 สาธุ อะนุโมทามิฯ,

คุกเข่ากราบ ๓ ทน

ตั้งแต่นั้น **อุปัชฌายะ ๗๗ เถรัสสะ ภาโร** ๓ พรรค นี้ พระอุปัชฌายะบางองค์ให้ว่ารวดเร็วตามแบบนั้นก็มี ให้ว่าเป็นตอนๆ ดังนี้คือ เมื่อสามเณรว่า **อุปัชฌายะ เม ภันเต โหติ** ๓ ทน แล้วพระอุปัชฌายะกล่าวรับว่า **โอปายิกัง, ประฏิรูปิง, ปาสาทิเกนะ สัมปาเทติ**, บทใดบทหนึ่งพึงรับว่า **อูกาสะ สัมปะฏิจจามิ** ทุกบทไปแล้วสามเณรพึงกล่าวรับเป็นธุระให้ท่านว่า **อัชชะตักเคทานิ ๗๗ ภาโร** ๓ ทนฯ ก็มี ลำดับนั้น พระอุปัชฌายะหรือ พระกรรมวาจาจารย์เอาบาตรมีสายโยกคล้องตัวผู้มุ่งอุปสมบทแล้วบอกบาตรและจีวร ผู้มุ่งอุปสมบทพึงรับว่า **อามะ ภันเต, ๔ ทน** ดังนี้

ประจฺฆะมัง อุปุชฌัง คาหาเปตฺตํ โป อุปุชฌัง คาหาเปตฺวา ปิตตะจิวะรัง อาจิกขิตฺตํ พัง

คำบอกบาตรจีวร	คำรับ
๑. อะยันเต ปิตโต	อามะ ภันเต
๒. อะยัง สังฆาญฺญิ	อามะ ภันเต
๓. อะยัง อุตตะราสังโก	อามะ ภันเต
๔. อะยัง อันตะระวาสะโก	อามะ ภันเต

ต่อจากนั้น พระอาจารย์ท่านบอกให้ออกไปข้างนอกว่า **คัจฉะ อะมฺมุหิ โเอกาสะ ติฏฐาหิ** พึงถอยออกลุกขึ้นเดินไปยืนอยู่ในที่ที่กำหนดไว้ พระอาจารย์ท่านสวดสมมติตนเป็นผู้สอนซ่อม แล้วออกไปสวดตามอันตราสิกขธรรม พึงรับว่า **นัตถิ ภันเต ๕ ทน อามะ ภันเต ๘ ทน** ดังนี้

ถาม	ตอบ
๑. กุญฺฐัง	นัตถิ ภันเต
๒. คัณโตะ	นัตถิ ภันเต

๓. กิลาส	นัตถิ	กัณฑ์
๔. โสโส	นัตถิ	กัณฑ์
๕. อะปะมาโร	นัตถิ	กัณฑ์
๑. มะนุสโสถี	อามะ	กัณฑ์
๒. ปุริโสถี	อามะ	กัณฑ์
๓. ภุชิสโสถี	อามะ	กัณฑ์
๔. อะนะโถถี	อามะ	กัณฑ์
๕. นะถี ราชะกะโถ	อามะ	กัณฑ์
๖. อะนุญญาโตถี มาตาปิตุหิ	อามะ	กัณฑ์
๗. ประริปถนณะวีสะติวัสโสถี	อามะ	กัณฑ์
๘. ประริปถนณะเต ปิตตะจีวะรัง	อามะ	กัณฑ์
๑. กินนาโมถิ	อะหัง	กัณฑ์..... นามะ
๒. โภ นามะ เต อุปัชฌาโย	อุปัชฌาโย	เม กัณฑ์
	อายัสมา.....	นามะ

ช่องที่.....ไว้ พระอุปัชฌายะ หรืออาจารย์ท่านจะตั้งชื่อของ
อุปลัมปะทาเปกชะ กรอกลงช่องให้ไว้ก่อนวันบวช

และช่องที่.....ไว้ในช่องชื่อของพระอุปัชฌายะก็เช่นเดียวกัน ให้กรอก
ตามชื่อของพระอุปัชฌายะ ซึ่งท่านจะบอกและกรอกให้ไว้ก่อนวันบวช

ครั้นสวดสอนซ้อมแล้ว ท่านกลับเข้ามาสวดขอเรียกอุปลัมปะทาเปกชะ
เข้ามา อุปลัมปะทาเปกชะ ฟังเข้ามาในสังฆสันนิบาต กราบลงตรงหน้าพระ
อุปัชฌายะ ๓ หน แล้วนั่งคุกเข่าประนมมือ เปล่งวาจาขออุปลัมปะทาวาดังนี้

สังฆัมกัณฑ์, อุปะสัมปะหัง ยาจามิ, อุลลุมปะตุ มัง กัณฑ์, สังโฆ
อะนุกัมปัง อุปาทายะ

ทุติยัมปิ ภันเต, สังฆัง อุปะสัมปะทัง ยาจามิ, อุลลุมปะตุมัง ภันเต, สังโฆ
อะนุกัมปัง อุปาทายะ,

ตะติยัมปิ ภันเต, สังฆัง อุปะสัมปะทัง ยาจามิ, อุลลุมปะตุมัง ภันเต,
สังโฆ อะนุกัมปัง อุปาทายะ,

ในลำดับนั้น พระอุปัชฌายะกล่าวเผด็จสงฆ์แล้ว พระอาจารย์สวด
สมมติตณตถาณอันตรายิกธรรม อุปสัมปทาเปกชะพึงรับว่า **นัตถิ ภันเต ๕ หน อามะ
ภันเต ๘ หน** บอกชื่อตนและชื่อพระอุปัชฌายะรวม ๒ หน เหมือนที่กล่าวแล้ว
ในหนหลังๆ แต่นั้นพึงนั่งฟังท่านสวดกรรมวาจา อุปสมบทไปจนจบ ครั้นจบ
แล้วท่านเอาบาตรออกจากตัว แล้วพึงกราบลง ๓ หน แต่นั้นพึงนั่งพับเพียบ
ประนมมือฟังพระอุปัชฌายะบอกอนุศาสน์ไปจนจบ แล้วรับว่า **อามะ ภันเต** เป็น
เสร็จพิธีอุปสมบท แล้วกราบพระอุปัชฌายะ ๓ หน ถ้ามีไทยธรรมถวายก็ให้รับ
ไทยธรรมถวายพระอันดับ เสร็จแล้วคอยฟังพระท่านอนุโมทนาต่อไป เมื่อพระ
อนุโมทนา พึงกรวดน้ำ ตั้งใจอุทิศบุญกุศลส่วนนี้ให้แก่ท่านผู้มีพระคุณ
เมื่อพระว่า **ยะถา** จบ ก็เทน้ำโกรกลงให้หมด ต่อนั้นประนมมือฟังอนุโมทนาไป
จนจบ เป็นอันเสร็จพิธี

จบพิธีอุปสมบทแบบอุกาสะ

วิธีบรรพชาอุปสมบท แบบเอส่าหัง

กุลบุตรผู้มีศรัทธามุ่งอุปสมบท พึงรับผ้าไตรอ้อมประนมมือเข้าไปใน
สังฆสนันนิบาต วางผ้าไตรข้างตัวด้านซ้าย รับเครื่องสักการะถวายพระอุปัชฌายะ
แล้วกราบลงด้วยเบญจางคประดิษฐ์ ๓ ครั้ง แล้วนุ่งคุกเข่าอ้อมผ้าไตร ประนม
มือเปล่งวาจา ถึงสรณะและขอบรรพชาด้วยคำมคธ หยุดตามจุดจุลภาค ว่า

เอส่าหัง ภันเต, สุจิระประรินิพพุตัมปิ, ตัง ภาคะวันตัง สาระณัง คัจฉามิ,
ธัมมัญจะ ภิกขุสังฆัญจะ, ละเภยยาหัง ภันเต, ตัสสะ ภาคะวะโต, ธัมมะวิณะเย
ปัพพัชชัง ละเภยยัง อุปะสัมปะทัง

ทุติยัมปาทัง ภันเต, สุจิระประรินิพพุตัมปิ, ตัง ภาคะวันตัง สาระณัง
คัจฉามิ, ธัมมัญจะ ภิกขุสังฆัญจะ, ละเภยยาหัง ภันเต, ตัสสะ ภาคะวะโต, ธัมมะ
วิณะเย ปัพพัชชัง, ละเภยยัง อุปะสัมปะทัง

ตะติยัมปาทัง ภันเต, สุจิระประรินิพพุตัมปิ, ตัง ภาคะวันตัง สาระณัง
คัจฉามิ, ธัมมัญจะ ภิกขุสังฆัญจะ, ละเภยยาหัง ภันเต, ตัสสะ ภาคะวะโต,
ธัมมะวิณะเย ปัพพัชชัง, ละเภยยัง อุปะสัมปะทัง

อะหัง ภันเต, ปัพพัชชัง ยาจามิ, อิมานิ กาสายานิ วัตถานิ คหะเตวา,
ปัพพาเชถะ มัง ภันเต, อะนุกัมปัง อุปาทายะ

ทุติยัมปิ อะหัง ภันเต, ปัพพัชชัง ยาจามิ, อิมานิ กาสายานิ วัตถานิ
คหะเตวา, ปัพพาเชถะ มัง ภันเต, อะนุกัมปัง อุปาทายะ

ตะติยัมปิ อะหัง ภันเต, ปัพพัชชัง ยาจามิ, อิมานิ กาสายานิ วัตถานิ
คหะเตวา, ปัพพาเชถะ มัง ภันเต, อะนุกัมปัง อุปาทายะ

ถ้าบวชเป็นสามเณร ยกคำว่า ละเภยยัง อุปะสัมปะทัง ออกเสีย
ในลำดับนั้น พระอุปัชฌายะรับเอาผ้าไตรจากผู้มุ่งบรพชาวางไว้ตรง
หน้าตัก แล้วกล่าวสอนถึงพระรัตนตรัยเป็นต้น และบอก **ตะจะปัญจะกะ
กัมมัญฐาน** ให้ว่าตามไปที่ละบท โดยอนุโลมและปฏิโลม ดังนี้

เกสา โลมา นะชา ทันตา ตะใจ (อนุโลม)

ตะใจ ทันตา นะชา โลมา เกสา ฯ (ปฏิโลม)

ครั้นสอนแล้วพระอุปัชฌายะชักอังสะออกจากไตร สวมให้แล้ว สั่งให้
ออกไปครองไตรจีวรตามระเบียบ ครั้นเสร็จแล้วเข้าไปหาพระอาจารย์รับเครื่อง

สักการะถวายท่านแล้วกราบ ๓ ทน หนึ่งคุกเข่า ประนมมือเปล่งวาจา ขอสรณะ และศีลดังนี้

อะหัง ภันเต, สรรณะสีลัง ยาจามิ.
 ทุติยัมปิ อะหัง ภันเต, สรรณะสีลัง ยาจามิ,
 ตะติยัมปิ อะหัง ภันเต, สรรณะสีลัง ยาจามิ,
 ลำดับนั้น พระอาจารย์กล่าวคำนมัสการนำให้ผู้มุ่งบรรพชาว่าตามไป ดังนี้
 นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ
 ว่า ๓ ทน

แต่นั้นท่านจะสั่งด้วยคำว่า เอวัง ะเทหิ หรือ ยะมะหัง ะทามิตัง ะเทหิ
 ฟังรับว่า อามะ ภันเต
 ครั้นแล้วท่านนำไปเปล่งวาจาว่าสรณคมน์ตามไปที่สะพานกัณฑ์ดังนี้

พุทฺธัง สรรณัง คัจฉามิ
 รัम्मัง สรรณัง คัจฉามิ
 สังฆัง สรรณัง คัจฉามิ
 ทุติยัมปิ พุทฺธัง สรรณัง คัจฉามิ
 ทุติยัมปิ รัम्मัง สรรณัง คัจฉามิ
 ทุติยัมปิ สังฆัง สรรณัง คัจฉามิ
 ตะติยัมปิ พุทฺธัง สรรณัง คัจฉามิ
 ตะติยัมปิ รัम्मัง สรรณัง คัจฉามิ
 ตะติยัมปิ สังฆัง สรรณัง คัจฉามิ

เมื่อจบแล้ว ท่านบอกว่า ดิสรณะคะมะนัง นิฏฐิตัง ฟังรับว่า อามะ
 ภันเต ลำดับนั้นพระอาจารย์จะบอกให้รู้ว่า การบรรพชาเป็นสามเณรสำเร็จด้วย
 สรณคมน์เพียงเท่านี้ ที่นั่นพึงสมาทานสิกขาบท ๑๐ ประการ ว่าตามท่านไปดังนี้

ปาณาติปาตา เวระมะณี

อะทินนาทานา เวระมะณี

อะพรัหฺมะจะรียา เวระมะณี

มุสาวาทา เวระมะณี

สุราเมระยะมัชชะปะมาทัฏฐาณา เวระมะณี

วิกาละโภชะนา เวระมะณี

นัจจะคีตะวาทิตะวิสสุกะทัสสะนา เวระมะณี

มาลาคันธะวิเลปะนะธาระณะมัถทะนะนะวิญญูสะนัฏฐาณา เวระมะณี

อุจจาสะยะนะมะหาสะยะนา เวระมะณี

ชาตะรุประชะตะปะฏิกคะหะถนา เวระมะณี

อิมานิ ทะสะ ลิกขาปะทานิ สะมาทียามิฯ (ว่า ๓ ทน)

ในลำดับนั้น สามเณรพึงรับบาตร อุ่มเข้าไปหาพระอุปัชฌายะใน
สังฆสันนิบาตวางไว้ข้างตัวด้านซ้าย รับเครื่องสักการะถวายท่าน แล้วกราบ ๓ ทน
นั่งคุกเข่าประนมมือกล่าวคำขอนิสัย ว่าดังนี้

	อะหัง	ภันเต,	นิสสะยัง	ยาจามิ
ทุติยัมปิ	อะหัง	ภันเต,	นิสสะยัง	ยาจามิ
ตติยัมปิ	อะหัง	ภันเต,	นิสสะยัง	ยาจามิ
อุปัชฌายโ	เม	ภันเต,	โหติ	ว่า ๓ ทน

พระอุปัชฌายะกล่าวว่า โอปายิกัง, ปะฏิฐูปัง, ปาสาทิกะนะ สัมปาเทหิ
บทใดบทหนึ่งพึงรับว่า สาธุ ภันเต ทุกบทไป แต่นั้นสามเณรถึงกล่าวรับเป็นธุระ
ให้ท่าน ว่าดังนี้

อัชชะตักเคทานิ เถโร, มัยหัง ภาโร, อะหัมปิ เถรัสสะ ภาโร ว่า ๓ ทน
เสร็จแล้วกราบลง ๓ ทน

ลำดับนั้น พระอุปัชฌายะแนะนำสามเณรไปตามระเบียบแล้วพระ
 อาจารย์ผู้เป็นกรรมวาจา เอาบาตรมีสายคล้องตัวผู้มุ่งอุปสมบท บอกบาตรและ
 จีวร ผู้มุ่งอุปสมบทพึงรับว่า **อามะ ภัณฑะ ๔** หนดังนี้

คำบอกบาตรจีวร	คำรับ
๑. อะยันเต ปัตโต	อามะ ภัณฑะ
๒. อะยัง สังฆาฏิ	อามะ ภัณฑะ
๓. อะยัง อุตตะราสังโค	อามะ ภัณฑะ
๔. อะยัง อันตะระวาสะโก	อามะ ภัณฑะ

ต่อจากนั้นพระอาจารย์ท่านบอกให้ออกไปข้างนอกว่า **คัจจะ อะมุหิ**
โสภาเส ติญญาหิ พึงถอยออกลุกขึ้นเดินไปยืนอยู่ในที่ที่กำหนดไว้ พระอาจารย์
 ท่านสวดสมมติตนเป็นผู้สอนซ้อม แล้วออกไปสวดถามอันตราภิกขกรรม พึงรับ
 ว่า **นัตถิ ภัณฑะ ๕** หน **อามะ ภัณฑะ ๘** หน ดังนี้

ถาม	ตอบ
๑. กุญฺฉัง	นัตถิ ภัณฑะ
๒. คัณโฑ	นัตถิ ภัณฑะ
๓. กิลาโส	นัตถิ ภัณฑะ
๔. โสโส	นัตถิ ภัณฑะ
๕. อะปะมาโร	นัตถิ ภัณฑะ
๑. มะนุสโสลี	อามะ ภัณฑะ
๒. ปุริโสลี	อามะ ภัณฑะ
๓. ภุชิสโสลี	อามะ ภัณฑะ
๔. อะนะโณลี	อามะ ภัณฑะ
๕. นะลี ราชะภาโฏ	อามะ ภัณฑะ

๖. อะนุญญาโตลีสี่ มาตาปิตุหิ	อามะ ภันเต
๗. ประริฎณะวีสะตวัสโสลีสี่	อามะ ภันเต
๘. ประริฎณะนเต ปัตตะจีวะรัง	อามะ ภันเต
๑. กิณาโมลิสี่	อะหัง ภันเต..... นามะ
๒. โก นามะ เต อุปัชฌายโ	อุปัชฌายโ เม ภันเต
	อายัสมา..... นามะ

ถ้าตอบพร้อมกันให้เปลี่ยน **เม** เป็น **โน**

ช่องที่.....ไว้ พระอุปัชฌายะหรืออาจารย์ท่านจะตั้งชื่อของอุปสัมปทาเปกขะ กรอกลงช่องให้ไว้ก่อนวันบวช และช่องที่.....ไว้ในช่องชื่อของพระอุปัชฌาย์ ก็เช่นเดียวกัน ให้กรอกตามชื่อของพระอุปัชฌายะ ซึ่งท่านจะบอกและกรอกให้ไว้ก่อนวันบวช

ครั้นสวดสอนซ้อมแล้ว ท่านกลับเข้ามาสวดขอเรียกอุปสัมปทาเปกขะเข้ามา อุปสัมปทาเปกขะ ฟังเข้ามาในสังฆสันนิบาต กราบลงตรงหน้าพระอุปัชฌายะ ๓ หน แล้วนั่งคุกเข่าประนมมือ เปล่งวาจาขออุปสมบทว่าดังนี้

สังฆัมภันเต, อุปะสัมปะทัง ยาจามิ, อุลลุมปะตุ มัง ภันเต, สังโฆ อะนุกัมปัง อุปาทายะ

หุติยัมปิ ภันเต, สังฆัง อุปะสัมปะทัง ยาจามิ, อุลลุมปะตุ มัง ภันเต, สังโฆ อะนุกัมปัง อุปาทายะ,

ตะติยัมปิ ภันเต, สังฆัง อุปะสัมปะทัง ยาจามิ, อุลลุมปะตุ มัง ภันเต, สังโฆ อะนุกัมปัง อุปาทายะ,

ถ้าว่าพร้อมกันให้เปลี่ยน **ยาจามิ** เป็น **ยาจามะ** เปลี่ยน **มัง** เป็น **โน**

ในลำดับนั้น พระอุปัชฌายะกล่าวเผด็จสงฆ์แล้ว และพระอาจารย์สวดสมมติตน ถามอันตรายิกกรรมอุปสัมปทาเปกขะ ฟังรับว่า **นัตถิ ภันเต**

๕ หน **อามะ ภันเต** ๘ หน ตอบชื่อบุคคลและชื่ออุปชฌายะรวม ๒ หนโดยนัยนหลัง แต่นั่นฟังนึ่งฟังท่านสวดกรรมวาจาอุปสมบทไปจนจบ ครั้นจบแล้วท่านเอาบาตรออกจากตัว แล้วฟังกราบ ๓ หน นึ่งพับเพียบประนมมือฟังพระอุปชฌายะบอกอนุศาสน์ไปจนจบแล้วรับว่า อามะ ภันเต แล้วกราบ ๓ หน ถวายไทยธรรม กรวดน้ำ เหมือนกล่าวแล้วในแบบ อุกาสะ

จบวิธีอุปสมบทแบบเอสาหัง

คำขอบรรพชาอุปสมบทนาาคู่ (แบบใหม่)

(จะกล่าวแต่เฉพาะที่แปลก ส่วนที่ไม่แปลกและคำอธิบายวิธีต่างๆ ซึ่งเหมือนกันกับ ๒ วิธีที่กล่าวมาแล้ว จะไม่กล่าวอีก ขอให้พลิกกลับไปศึกษาใน ๒ วิธีนั้น แม้คำขออุปสมบทพร้อมกัน (**สังฆัมภันเต**) ก็ได้อธิบายไว้แล้วทำคำขออุปสมบทแบบ **เอสาหัง**)

เอเต มะยัง ภันเต, สุกิระปะรินิพพุตัมปิ, ตัง ภาคะวันตัง สาระณัง
คัจจามะ, รัมมัญจะ ภิกขุสังฆัญจะ, ละเภยยามะ มะยัง ภันเต, ตัสสะ
ภาคะวะโต, รัมมะวิณะเย ปัพพัชชัง, ละเภยยามะ อุปะสัมปะหัง,

หุติยัมปิ มะยัง ภันเต, สุกิระปะรินิพพุตัมปิ, ตัง ภาคะวันตัง สาระณัง
คัจจามะ, รัมมัญจะ ภิกขุสังฆัญจะ, ละเภยยามะ มะยัง ภันเต, ตัสสะ ภาคะวะโต,
รัมมะวิณะเย ปัพพัชชัง, ละเภยยามะ อุปะสัมปะหัง,

ตะติยัมปิ มะยัง ภันเต, สุกิระปะรินิพพุตัมปิ, ตัง ภาคะวันตัง สาระณัง
คัจจามะ, รัมมัญจะ ภิกขุสังฆัญจะ, ละเภยยามะ มะยัง ภันเต, ตัสสะ ภาคะวะโต,
รัมมะวิณะเย ปัพพัชชัง, ละเภยยามะ อุปะสัมปะหัง,

มะยัง ภันเต, ปัพพัชชัง ยาจามะ, อิมานิ กาสายานิ วัตถานิ คะเหตีวา,

ปัพพาชเถ โน ภัณฑ, อะนุกัมปัง อุปาทายะ,

หุติยัมปิ มะยัง ภัณฑ, ปัพพัชชัง ยาจามะ, อิมานิ กาสายานิ วัตถานิ
คะเหตีวา, ปัพพาชเถ โน ภัณฑ, อะนุกัมปัง อุปาทายะ,

ตะติยัมปิ มะยัง ภัณฑ, ปัพพัชชัง ยาจามะ, อิมานิ กาสายานิ วัตถานิ
คะเหตีวา, ปัพพาชเถ โน ภัณฑ, อะนุกัมปัง อุปาทายะ,

คำขอนิสสัยนาคคู้

หุติยัมปิ มะยัง ภัณฑ, นิสสัยัง ยาจามะ,
หุติยัมปิ มะยัง ภัณฑ, นิสสัยัง ยาจามะ,
ตะติยัมปิ มะยัง ภัณฑ, นิสสัยัง ยาจามะ
อุปัชฌาย โน ภัณฑ โหติ (๓ หน)
อชชัตตคเคทานิ เถโร, อัมหากัง ภาวโร,
มะยัมปิ เถรัสสะ ภารา (๓ หน)

คำขออุปสมบทพร้อมกัน

สังฆัมภัณฑ, อุปะสัมปะทัง ยาจามะ, อุลลุมปะตุ โน ภัณฑ, สังโฆ
อะนุกัมปัง อุปาทายะ,

หุติยัมปิ ภัณฑ, สังฆัง อุปะสัมปะทัง ยาจามะ, อุลลุมปะตุ โน ภัณฑ,
สังโฆ อะนุกัมปัง อุปาทายะ,

ตะติยัมปิ ภัณฑ, สังฆัง อุปะสัมปะทัง ยาจามะ, อุลลุมปะตุ โน ภัณฑ,
สังโฆ อะนุกัมปัง อุปาทายะ.

พิธีวันทาเสมา

การเตรียมการ

- ดอกบัว ๓ ดอก
- ฐูปเทียน (ฐูป ๓ ดอก เทียน ๒ เล่ม)
- เลื่อ ๑ ผืน

การปฏิบัติ

- เมื่อนาคเดินเวียนรอบอุโบสถครบ ๓ รอบแล้ว มานั่งคุกเข่าที่เลื่อตรงเสมาหน้าอุโบสถ หันหน้าเข้าหาอุโบสถ
- กราบ ๓ ครั้ง ถือเครื่องสักการะ (ดอกบัว, ฐูปเทียน) กล่าวคำบูชาพระรัตนตรัยว่า

**“อิมินา สักกาเรนะ พุทฺธัง ปุเชมิ, อิมินา สักกาเรนะ ธมฺมัง ปุเชมิ,
อิมินา สักกาเรนะ สังฆัง ปุเชมิ”**

- วางดอกบัวฐูปเทียนบนที่รองรับแล้วกราบ ๓ ครั้ง
- ลุกขึ้นยืน พนมมือกล่าว ดังนี้

**“อุกาสะ วันทามิ ภันเต สัพฺพัง อะปะราธัง ขะมะถะ เม ภันเต มะยา
กะตัง ปุญฺญัญญัง สามินา อะนุโมติตฺตพฺพัง สามินา กะตัง ปุญฺญัญญัง มัยหัง
ทาตฺตพฺพัง สาธุ สาธุ อะนุโมทามิ”**

- นั่งคุกเข่า พนมมือว่าดังนี้

**“อุกาสะ ทะวาริตตะเยนะ กะตัง สัพฺพัง อะปะราธัง ขะมะถะ เม ภันเต
อุกาสะ ขะมามิ ภันเต”**

- กราบ ๓ ครั้ง
- ลุกขึ้นยืน พนมมือว่าดังนี้

“วันทามิ ภันเต สัพพัง อะปะราธัง ชะมะถะ เม ภันเต มะยา กะตัง
 ปุญญัง สามินา อะนุโมทิตัพพัง สามินา กะตัง ปุญญัง มัยหัง
 ทาตัพพัง สาธุ สาธุ อะนุโมทามิ”

- กราบ ๓ ครั้ง (เสร็จพิธีวันทาเสมา)
- เดินขึ้นไปยืนที่หน้าอุโบสถหรือพระอุโบสถหันหน้าออกแล้ว
 ไปรยทาน (ถ้ามี)

หมายเหตุ การวันทาเสมาที่กล่าวนี้เป็นแบบพิสดาร ท่านจะย่อเอาเฉพาะข้อ
 แรกเท่านั้นก็ได้

พิธีเทศน์สอนนาค

(เฉพาะกองทัพอากาศ)

การเตรียมการ

- โต๊ะหมู่บูชา (หมู่ ๕ หรือหมู่ ๗ หรือหมู่ ๙)
- เครื่องไทยธรรมถวายพระเทศน์
- ธรรมาสน์ (ที่นั่งสำหรับพระเทศน์)
- เทียนหมู่ชาธรรม (จุดดูหนังสือเทศน์แบบธรรมนิยมโบราณ)

การปฏิบัติ

- ก่อนถึงกำหนดเวลา นาคและผู้เข้าร่วมพิธีพร้อม
 - นาคนั่งพับเพียบตรงด้านหน้า
 - ประธานในพิธี - ถึงบริเวณพิธี
 - จุดธูปเทียนหมู่ชาพระรัตนตรัย กราบ ๓ ครั้ง
- อศจ. - อาราธนาศีล - รับศีล

- ประธานฯ - จุดเทียนบูชาธรรมแล้วน้อมไหว้
 อศจ. - อาราธนาธรรม
 พระสงฆ์ - แสดงธรรม (เมื่อพระสงฆ์แสดงธรรมจบ
 แล้วอนุโมทนา)
 ประธานฯ - กรวดน้ำ - รับพร
 - ประเคนจตุปัจจัยไทยธรรมกัณฑ์เทศน์
 - กราบพระ ๓ ครั้ง
 เสร็จพิธี

พิธีไหว้ครู

การเตรียมการ

- ตั้งโต๊ะหมู่บูชา ประดิษฐานพระพุทธรูป จัดเครื่องสักการบูชา ดอกไม้
 รูปเทียน และพานดอกไม้สด มีธงชาติ และพระบรมฉายาลักษณ์
- ตั้งโต๊ะเล็กหน้าหมู่บูชา สำหรับวางพานดอกไม้รูปเทียนที่นักเรียน
 นำมาบูชา
- ตั้งโต๊ะเล็กสำหรับวางหนังสือตำรา
- จัดเครื่องเจิม พร้อมด้วยแป้งหอม
- จัดที่นั่งของผู้เป็นประธานในพิธี และ ครู อาจารย์ ข้างหมู่บูชาบนเวที
- พานดอกไม้ ประกอบด้วย หญ้าแพรก ข้าวตอก และดอกมะเขือจัด
 ให้สวยงาม สำหรับนักเรียน ถือ ๑ พาน
- พานรูปเทียนแพ พร้อมกรวยดอกไม้สด สำหรับนักเรียน ถือ ๑ พาน
 (จะจัดเฉพาะพานรูปเทียนแพอย่างเดียวก็ได้)

การปฏิบัติ

- เวลา..... - นักเรียนทั้งหมดพร้อมที่ประกอบพิธี
- เวลา..... - ผู้บังคับบัญชา และอาจารย์เข้าที่นั่งซึ่งจัดเตรียมไว้
- เวลา..... - ประธานในพิธีถึงที่ประกอบพิธี หัวหน้านักเรียนบอกทำความเคารพประธานในพิธี
- พิธีกร เชิญประธานในพิธีจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย เคารพธงชาติ และถวายคำนับพระบรมฉายาลักษณ์
 - เมื่อประธานในพิธีบูชาพระรัตนตรัยแล้วเข้านั่ง ณ ที่รับรอง
 - หัวหน้านักเรียนเปิดฝากรวยดอกไม้สด แล้วนำกล่าวคาถาท้าวครุ ปาเจราจริยา โหนติ (ทำนองสรภัญญะ) ไปจนจบ
 - หัวหน้านักเรียนนำธูปเทียนแพไปมอบแก่ประธานในพิธี
 - ผู้แทนนักเรียนคนที่ ๒ นำพานดอกไม้มอบแก่ ประธานในพิธี (จะจัด ๑ พานธูปเทียนแพอย่างเดียวกันก็ได้)
 - พิธีกร เชิญประธานในพิธีเลิมตำรา
 - ผู้แทนนักเรียนรับตำราจากประธานในพิธี (จะวางไว้บนโต๊ะก่อนก็ได้)
 - ประธานในพิธีให้โอวาท

- ประธานในพิธีกราบพระรัตนตรัย เคารพ
 ชงชาติ ถวายค่านับพระบรมฉายาลักษณ์
 เป็นเสร็จพิธี

บทไหว้ครู

หัวหน้านักเรียนนำกล่าวคาถา (สวดทำนองสรภัญญะ)

(นำ) ปาเจราจริยา โหนติ (รับพร้อมกัน)

คุณุตตรานุสาสกา

(นำ) ข้าขอประณตน์นมัสการ (รับ) บูรพคณาจารย์

ผู้ก่อประโยชน์ศึกษา

ทั้งท่านผู้ประสาทวิชา

อบรมจริยา

แก่ข้าในกาลปัจจุบัน

ข้าขอเคารพอภิวันท์

ระลึกคุณอนันต์

ด้วยใจนิยมบูชา

ขอเดชกตเวทิตา

อีกริวิริยะพา

ปัญญาให้เกิดแตกฉาน

ศึกษาสำเร็จทุกประการ

อายุยืนนาน

อยู่ในศีลธรรมอันดี

ให้ได้เป็นเกียรติเป็นศรี

ประโยชน์ทวี

แก่ชาติและประเทศไทย

เทอญฯ

(นำสรุป) ปณณวฑุฌิกเรเตเต ทินุโนวาเท นมามิहां

พิธีลอยกระทง

การเตรียมการ

- กระทง
- ธูปเทียน

การปฏิบัติ

เมื่อถึงกำหนดเวลา

ประธานในพิธี - มาถึงบริเวณพิธี

ประธานจัดงาน - มอบกระทงให้ประธานฯ

- พิธีกร
- มอบเทียนชนวนให้ประธานฯ จุดเทียนที่กระทง (คนอื่นๆจุดเทียนที่กระทงของตน)
 - เชิญผู้เข้าร่วมพิธี กล่าว “นโม.....” ๓ จบ
 - กล่าวนำดังนี้

“มะยัง โภกโต / อิมินา ปะทีเปนะ /
 นัมมะทายะ นะทียา / วาลิกาบุลลิเน / มุณีโน /
 ปาทะวะลัญชัง / อะภิปุเชมะ / สาธุ โน โภกโต /
 อะยัง / ปะทีเปนะ / ปาทะวะลัญชัสสะ / ปุชานิสังโส
 / อัมหากัง / ทีฆะรัตตัง / หิตายะ / สุขายะ / สังวัตตะตุ /

ข้าแต่ท่านผู้เจริญ / ข้าพเจ้าทั้งหลาย / ขอน้อม
 บูชา / รอยบาทของพระพุทธเจ้า / ที่ประดิษฐานอยู่
 ริมฝั่งแม่น้ำนัมมทา / ด้วยกระทงประทีปนี้ /

ขออานิสงส์แห่งการบูชานี้ / จงเป็นไปเพื่อ
 ประโยชน์ / เพื่อความสุข / เพื่อความเจริญ /

แกข้าพเจ้าทั้งหลาย / ตลอดกาลนานเทอญ/”

กล่าวคำบูชาจบแล้ว

- พิธีกร - เชิญประธานฯ ลอยกระทง
 ประธานฯ - ลอยกระทง
 ผู้เข้าร่วมพิธี - ร่วมลอยกระทง
 เสร็จพิธี

คำบูชาในพิธีลอยกระทงอีกแบบหนึ่ง

อิมินา จะ ปะทีเปนะ	สัมพุทธัสสะ ปะทัง วะรัง
นัมมะทานะทียา ตีเร	อะภิปุเชมะ ทูระโต
อิทัง โน ปุชชะนัง โหตุ	สะทา หิตะสุชาวะหัง

หมายเหตุ

นำพิธีลอยกระทงของกองทัพอากาศมาเป็นเพียงตัวอย่าง พิธีลอยกระทงของหน่วยงานอื่นๆ ไม่ว่าจะ เป็นภาครัฐหรือภาคเอกชน ก็มีขั้นตอนคล้ายๆ กัน

หมวดที่ ๒
บุญพิธี
ว่าด้วยพิธีทำบุญ

พิธีตักบาตร

การเตรียมการ

- ข้าวสุก
- อาหารคาวหวาน หรือผลไม้
- น้ำดื่ม บรรจุขวดหรือถุงพลาสติก (ถ้าประสงค์)
- ดอกไม้ ธูป เทียน (ถ้าประสงค์)
- ซองปัจจัย (ถ้าประสงค์)
- ที่กรวดน้ำ (ถ้าประสงค์)

การปฏิบัติ

- ยกของตักบาตรขึ้นจบเสมอศีรษะ อธิษฐานดังนี้
**“อิมีนา ปะนะ ทาเนนะ มา เม ทาลิททียัง อะหุ “นัตถิติ” วะจะนัง
 นามะ มา อะโหสิ ภาวาระเว”**
 ด้วยผลทานนี้ ขอความยากจน อย่าได้มีแก่ข้าพเจ้าเลย คำว่า “ไม่มี”
 ก็ขออย่าได้มีแก่ข้าพเจ้าในทุกภพทุกชาติเทอญ หรือ
“อิหัง เม ทานัง อาสะวัชชะยะวะหัง โหตุ”
 ขอผลทานของข้าพเจ้านี้ จงเป็นปัจจัยให้ถึงความสิ้นไปแห่งทุกข์
 ทั้งปวงด้วยเทอญ
- ตักข้าวใส่บาตร และใส่ของอื่นๆตามลงไปแล้วประนมมือน้อมไหว้
 ถ้าตักบาตรพระหลายรูปติดต่อกันก็ไหว้ตอนสุดท้าย
- กรวดน้ำหรือตั้งจิตอุทิศส่วนบุญกุศลให้บุพการีชน เป็นต้น

หมายเหตุ

- ผู้ใดจะอธิษฐานอย่างไร แล้วแต่ความประสงค์ ขอสำคัญให้เป็นไป

ในทางดีเป็นอันใช้ได้

- ตักบาตรแล้ว ถ้าทำได้ควรกวาดน้ำอุทิศส่วนบุญกุศล ถ้าไม่มีเวลาพอ ก็ขอให้ตั้งจิตอุทิศส่วนบุญกุศลก็ได้

พิธีถวายสังฆทาน

(ถวายได้ก่อนเที่ยง)

การเตรียมการ

ของหลัก - อาหารคาวหวาน น้ำดื่ม ดอกไม้ ธูปเทียน ซองปัจจัย จัดเป็นชุดๆ ตามจำนวนพระที่นิมนต์มารับ อาหารจะจัดบรรจุปืนโต หรือบรรจุภาชนะอื่นที่เหมาะสมก็ได้

ของบริวาร - เครื่องกระป๋อง ของแห้ง ของที่พระฉันได้ ของใช้ต่างๆ ที่ไม่ผิดวินัยสงฆ์

การปฏิบัติ

- นิมนต์พระมาที่บ้านหรือไปถวายที่วัดก็ได้ เมื่อถึงกำหนดเวลาตั้งของสังฆทานเรียงไว้ข้างหน้าพระสงฆ์
- จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย แล้วกราบ ๓ ครั้ง
- อาราธนาศีล - รับศีลเสร็จแล้ว
- กล่าว “นะโม.....” ๓ จบ แล้วกล่าวคำถวายดังนี้

“อิมานิ มะยัง ภันเต / ภัตตานิ / สะปะริวารานิ / ภิกขุสังฆัสสะ /
โธโณชะยามะ / สาธุ โน ภันเต / ภิกขุสังโฆ / อิมานิ / ภัตตานิ /
สะปะริวารานิ / ปะฏิคคัณหาตุ / อัมหากัง / ทีฆะรัตตัง / ทิตายะ /
สุขายะ /”

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ / ข้าพเจ้าทั้งหลาย / ขอน้อมถวาย /
ซึ่งภัตตาหาร / กับทั้งของบริวารเหล่านี้ / แต่พระภิกษุสงฆ์ /
ขอพระภิกษุสงฆ์จงรับ / ซึ่งภัตตาหาร / กับทั้งของบริวารเหล่านี้ /
เพื่อประโยชน์ / เพื่อความสุข / แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย / ตลอดกาล
นานเทอญ”

- เมื่อพระกล่าวรับว่า “สาธุ” แล้ว ยกของสังฆทานถวายพระพร้อม
ดอกไม้ธูปเทียน และของปัจจัย (ถ้าวัดที่ไม่รับปัจจัยก็ถวายใบ
ปวารณาแทน ส่วนปัจจัยมอบให้ศิษย์วัดไป)
- กรวดน้ำ - รับพร เริ่มรินน้ำเมื่อพระสวด “ยถา.....” และเทน้ำให้
หมดเมื่อพระสวดถึง “.....มณีโชติระโส ยถา” แล้วพนมมือไหว้
จนกว่าพระจะให้พรจบ
- เมื่อพระให้พรจบแล้ว กราบ ๓ ครั้ง
เสร็จพิธี

พิธีทำบุญเลี้ยงพระทั่วไป

การเตรียมการ

- นิมนต์พระตามจำนวนที่ประสงค์ มักนิยม ๕ หรือ ๙ รูป
- โต๊ะหมู่บูชาพร้อมเครื่องสักการะ
 - พานด้ายสายสิญจน์ ๒ พาน (ตั้งที่พระสงฆ์รูปแรกและรูปสุดท้าย)
 - อาสนะพระสงฆ์
 - เครื่องดื่ม - อาหาร - ไทยธรรม ถวายพระสงฆ์
 - สำหรับบูชาพระพุทธรูปให้มีปริมาณพอหนึ่งคนอิม

- สำหรับบูชาพระภูมิเจ้าที่
- ซองปัจจัย หรือซองใบปวารณา แยกปัจจัย (เงิน)ใส่ซองต่างหาก
- ที่กรวดน้ำ
- กำหุ้มคาพรมน้ำมันต์

การปฏิบัติ

เมื่อถึงกำหนดเวลา

- จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัยแล้วกราบ ๓ ครั้ง
- อาราธนาศีล - รับศีล
- อาราธนาพระปริตร
- พนมมือฟังพระเจริญพระพุทธมนต์
- จุดเทียนน้ำมันต์เมื่อพระเจริญพระพุทธมนต์ถึงบท “อเสวนา...”แล้ว ยกบาตรน้ำมันต์ประเคนพระ
- ถวายสำหรับบูชาพระพุทธ (เมื่อพระเจริญพระพุทธมนต์จบ)
- ถวายภัตตาหารพระสงฆ์
- ถวายสำหรับบูชาพระภูมิเจ้าที่
- ประเคนจตุปัจจัยไทยธรรม (เมื่อพระสงฆ์ฉันเสร็จ)
- กรวดน้ำ - รับพร เมื่อพระสงฆ์เริ่มอนุโมทนา
- รับประพรมน้ำพระพุทธมนต์จากพระสงฆ์
เสร็จพิธี

หมายเหตุ

น้ำที่กรวดแล้วควรนำไปเทในที่สะอาด เช่น ที่พุ่มดอกไม้ หรือ กระจ่าง
ต้นไม้ เป็นต้น

พิธีตักบาตรวันขึ้นปีใหม่

ส่วนกลางที่ดอนเมือง

การเตรียมการ

- อาหาร ควรเป็นข้าวสารหรืออาหารแห้ง (เสปียงกรัง)
- ดอกไม้ธูปเทียน

การปฏิบัติ

เมื่อถึงกำหนดเวลา

ประธานในพิธี - ถึงบริเวณพิธี (บรรเลงเพลงมหาฤกษ์)

คณก. - เรียนเชิญประธานขึ้นแท่น แล้วกล่าวรายงานการจัด
งานและกล่าวอวยพรปีใหม่ในนามข้าราชการ

ประธานฯ - กล่าวตอบและอวยพรแก่ผู้มาร่วมพิธี
(เมื่อประธานกล่าวจบบรรเลงเพลงมหาฤกษ์)

พระสงฆ์ - ออกรับบิณฑบาต เสร็จแล้วขึ้นรถกลับวัด (นิมนต์ไว้
๙ - ๑๐ รูป เพื่อเจริญพระพุทธมนต์และรับ
สังฆทานบนปะรำพิธี)

ประธานฯ - จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย

อศจ. - อาราธนาศีล - รับศีล

- อาราธนาพระปริตร

พระสงฆ์ - เจริญพระพุทธมนต์

อศจ. - นำกล่าวถวายสังฆทาน

ประธานฯ และ นายทหารชั้นผู้ใหญ่ - ร่วมถวายสังฆทาน

พระสงฆ์ - อนุโมทนา

- ประธานฯ - กรวดน้ำ รับพร
 พระสงฆ์ - ประพรมน้ำพระพุทธมนต์
 เสร็จพิธี

หน่วย ทอ. อื่นๆ

การปฏิบัติ

เมื่อถึงกำหนดเวลา

- ประธานในพิธี - ถึงบริเวณพิธี
 - จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย
- อศจ. - อาราธนาศีล - รับศีล
- คณก. - เชิญประธานฯ ขึ้นยืนบนแท่น
 - กล่าวรายงานการจัดงาน และอวยพรปีใหม่ ในนาม
 ข้าราชการ
- ประธานฯ - กล่าวตอบและอวยพรแก่ข้าราชการ และครอบครัว
 ผู้มาร่วมพิธี
- อศจ. - นิมนต์พระสงฆ์ออกมารับบิณฑบาต เสร็จแล้วนิมนต์
 เข้านั่งที่เดิม
- พระสงฆ์ - อนุโมทนา และประธานสงฆ์ประพรมน้ำพระ
 พุทธมนต์ พระสงฆ์นอกนั้นเจริญชัยมงคลคาถา
 เสร็จพิธี

พิธีทำบุญวันสถาปนาหน่วย

การเตรียมการ

- โต๊ะหมู่บูชาพร้อมเครื่องสักการะ
- ของรับรองพระสงฆ์
- จตุปัจจัยไทยธรรมถวายพระสงฆ์
- พานรายชื่ออดีตข้าราชการที่เสียชีวิต ตั้งไว้บนโต๊ะหมู่ผ้าขาวเพื่อ
บังสุกุลอุทิศส่วนบุญกุศล

การปฏิบัติ

เมื่อถึงกำหนดเวลา

ประธานในพิธี - เข้าสู่ห้องพิธี

- จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย - กราบพระ ๓ ครั้ง
- ไปนั่ง ณ ที่จัดไว้

พิธีกร - อาราธนาศีล - รับศีล

- อาราธนาพระปริตร

ผู้ร่วมพิธี - ฟังพระเจริญพระพุทธมนต์

- ประเคนภัตตาหารแด่พระสงฆ์
(เมื่อพระเจริญพระพุทธมนต์จบ)

พิธีกร - ลาดภูษาโยง หรือด้ายสายสิญจน์

ประธานฯ - ทอดผ้าบังสุกุล

ผู้ร่วมพิธี - ประเคนจตุปัจจัยไทยธรรม

พระสงฆ์ - อนุโมทนา

ประธานฯ - กรวดน้ำ รับพร

- ประธานสงฆ์ - ประพรมน้ำพระพุทธมนต์ พระสงฆ์นอกนี้ เจริญ
ชัยมงคลคาถา
เสด็จพิธี

พิธีทำบุญวันสงกรานต์

การเตรียมการ (สำหรับการทำบุญเลี้ยงพระเพล)

- โต๊ะหมู่บูชาพร้อมเครื่องสักการะ
- อาสนะพระสงฆ์
- เครื่องดื่ม อาหาร จตุปัจจัยไทยธรรม
- น้ำหอมสรงพระพุทธรูป พระสงฆ์และรดน้ำดำหัวขอพรผู้ใหญ่
- โทศบรรจ้อัฐิบรรพชน ตั้งไว้ ณ ที่เหมาะสม (ถ้าไม่มี อาจจะใช้เทียนชื่อสกุลของผู้วายชนม์ใส่พานแทนก็ได้)

การปฏิบัติ

เมื่อถึงกำหนดเวลา

- ประธานในพิธี - จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย กราบพระ ๓ ครั้ง
- รับศีล ฟังพระเจริญพระพุทธมนต์
 - ประเคนภัตตาหารพระสงฆ์
 - ทอดผ้าบังสุกุลหรือบังสุกุลอัฐิบรรพชน เพื่ออุทิศส่วนบุญกุศลแก่บรรพชน (การทอดผ้าจะทอดผู้เดียวหรือให้ผู้อื่นร่วมทอดก็ได้)
 - ประเคนไทยธรรม ชองปัจจัย - ใบปวารณา
 - รับประพรมน้ำพระพุทธมนต์จากพระสงฆ์

- ผู้ร่วมพิธี
- สรงน้ำพระพุทธรูป พระสงฆ์
 - รดน้ำดำหัวขอพรผู้ใหญ่ สาดน้ำกันตามประเพณีอันดีงาม
 - ปล่อยนก ปล่อยปลา
- เสร็จพิธี

หมายเหตุ

- ถ้าจัดงาน ๒ วัน อาจมีพิธีแห่พระในวันที่ ๑๒ เม.ย. ตั้งพระพุทธรูปให้ผู้มีจิตศรัทธาสรงน้ำ จัดมหรสพฉลอง และอาจมีการประกวดนางสงกรานต์ด้วยในตอนค่ำ
- บางแห่งอาจมีเพียงทำบุญตักบาตรในเช้าวันที่ ๑๓ เม.ย. และนิมนต์พระประพรมน้ำพระพุทธรูปให้ (โดยนำน้ำพระพุทธรูปมาจกวัด)

พิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน

การเตรียมการ

- โต๊ะหมู่บูชา (นิยมจัดหมู่ ๓) ตั้งข้างประตูด้านหน้าพระอุโบสถ (ด้านขวามือหรือด้านซ้าย แล้วแต่ความเหมาะสมของสถานที่)
- ประดิษฐานพระบรมฉายาลักษณ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว บนขาหยั่งด้านหลังโต๊ะหมู่บูชา โดยให้อยู่กึ่งกลาง และเหนือโต๊ะหมู่บูชาพอสมควร
- ตั้งพุ่มทองและพุ่มเงินบนโต๊ะหมู่บูชาด้านขวาและซ้าย ตามลำดับ
- ตั้งพานรูปเทียนแพพร้อมกรวยดอกไม้สด บนโต๊ะหมู่บูชาตัวกลาง

การปฏิบัติ

เมื่อถึงกำหนดเวลา

- ประธานในพิธี - มาถึงบริเวณหน้าพระอุโบสถหรือสถานที่ตั้งองค์กฐิน (วงโยธวาทิตบรรเลงเพลงมหาฤกษ์)
- เดินตรงไปที่โต๊ะหมู่บูชาซึ่งประดิษฐานพระบรมฉายาลักษณ์ เปิดกรวยครอบรูปเทียนแพออกแล้ว ถวายความเคารพ (วงโยธวาทิตบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี)
 - ถวายความเคารพอีกครั้ง
 - รับผ้าไตรพระกฐินพระราชทานจาก จนท. ที่หน้าประตูพระอุโบสถแล้วนำเข้าไปในพระอุโบสถ วางผ้าไตรพระกฐินพระราชทานบนพานแว่นฟ้า ตรงหน้าพระสงฆ์รูปที่ ๒ (ขณะนั้น ผู้เข้าร่วมพิธีในพระอุโบสถยืนขึ้น)
 - จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัยที่โต๊ะหมู่บูชาหน้าพระประธานแล้วกราบพระ ๓ ครั้ง
 - กลับไปที่พานแว่นฟ้าหยิบผ้าห่มพระประธาน มอบให้ไวยาวัจกรของวัด
 - ยกผ้าไตรพระกฐินพระราชทาน อุ้มประคองพนมมือหันหน้าไปทางพระประธาน กล่าว “นโม...” ๓ จบ
 - หันหน้าไปทางพระสงฆ์ กล่าวคำถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน ดังนี้.-

“ผ้าพระกฐินทานกับทั้งผ้าอันสังสับริวารทั้ง

ปวงนี้ ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหิตลธิเบศรวิมาชิปติจักกรีนถบดินทร์ สยามินทราชธิราชบรมนาถบพิตร ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ กอปรด้วยพระราชศรัทธา โปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้... น้อมนำมาถวายแต่พระภิกษุสงฆ์ ซึ่งจำพรรษากาลถ้วนไตรมาส ในอาวาสวิหารนี้ ขอพระสงฆ์จงรับ ผ้าพระกฐินทานนี้ กระทำกฐินนัตถการกิจ ตามพระบรมพุทธานุญาตนั้น เทอญ” (คำถวายพิมพ์ติดไว้บนผ้าไตรพระกฐินพระราชทาน)

- วางผ้าไตรพระกฐินพระราชทานบนพานแว่นฟ้า แล้วยกประเคนพระสงฆ์รูปที่ ๒
- ประเคนพานเทียนปาติโมกข์ แต่พระสงฆ์รูปที่ ๒ แล้วพนมมือไหว้
- กลับไปนั่งที่เก้าอี้รับรอง(ผู้ร่วมพิธีนั่งลง)
- พระสงฆ์ประกอบพิธีอุปโลกน์กฐิน
- ประธานสงฆ์ออกไปครองผ้าพระกฐินพระราชทาน แล้วกลับเข้ามานั่งที่เดิม
- ผู้เข้าร่วมพิธีร่วมกันประเคนบริวารพระกฐินและไทยธรรม

ประธานฯ

- ประเคนใบปวารณาปัจจัยบำรุงวัดแต่เจ้าอาวาส
- พระสงฆ์อนุโมทนา และประธานสงฆ์กล่าวคำถวายอดิเรก

- ประทานฯ ลดการพนมมือลงเมื่อประธานสงฆ์กล่าวคำถวายอดิเรก
 - ประทานฯ กราบพระประธาน ๓ ครั้ง และกราบหรือพนมมือน้อมไหว้ลาเจ้าอาวาส (ผู้เข้าร่วมพิธีลูกขี้นยีน)
- เสร็จพิธี

หมายเหตุ

- ถ้าทอดกฐินวัตรธรรมยุต ให้จัดผ้าขาว ๑ พับ ยาวประมาณ ๘ - ๑๐ เมตร วางบนผ้าไตรกฐินด้วย เพราะพระสงฆ์วัตรธรรมยุตจะไม่กรานกฐินด้วยผ้าไตรสำเร็จรูป และให้จัดเข็มเย็บผ้าด้ายเย็บผ้าสีขาวพร้อมลีย้อมผ้า ตามความนิยมของวัดด้วย
- เครื่องกฐินหลวง เจ้าภาพต้องรับจากกรมการศาสนา หากมีความประสงค์จะจัดบริวารพระกฐิน และไทยธรรมถวายพระเพิ่มอีกก็ได้ ผู้ร่วมพิธีในพระอุโบสถหรือบนศาลาการเปรียญไม่ต้องพนมมือในกรณีต่อไปนี้.-
 - เมื่อประธานอุ้มผ้าไตรพระราชทานไปวางบนพานแว่นฟ้าแล้ว จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย และกราบพระประธาน ๓ ครั้ง ในพระอุโบสถ
 - เมื่อพระสงฆ์สวดคำอภิโลกน์กฐิน
 - เมื่อประธานสงฆ์กล่าวคำถวายอดิเรกว่า

“อะติเรกะวัสสะสะตัง ชีวะตุ ฯลฯ ขอถวายพระพร”

หลักการปฏิบัติของประธาน ในพิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน

- วิธีที่ ๑ รับผ้าพระกฐินจาก จนท. ที่เชิงบันไดพระอุโบสถถือประคองถวาย คำนับไปทางทิศที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับอยู่ (ขณะนั้น บรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี) จบแล้วถวายคำนับอีกครั้ง
- อุ้มประคองไตรผ้าพระกฐิน ๓ เข้าสู่พระอุโบสถ วางไตรไว้บนพานแว่นฟ้าหน้าแถวพระสงฆ์ไปจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัยกราบ ๓ ครั้ง กลับมาที่พานแว่นฟ้า หยิบผ้าห่มพระประธานบนไตรมอบให้ ไวยาวจักรวัด อุ้มประคองไตรหันหน้าไปทางพระพุทธรูป กล่าว นโม... ๓ จบ แล้วหันมาทางพระสงฆ์กล่าวถวายผ้าพระกฐินฯ ตามที่ติด อยู่บนไตรดังนี้

“ผ้าพระกฐินทาน กับทั้งผ้าอาสนิสถ์บริวารทั้งปวงนี้ ของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศร รามาธิบดีจักรีนฤเบดินทร์ สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร ผู้ทรง พระคุณอันประเสริฐ กอปรด้วยพระราชศรัทธา โปรดเกล้าโปรด กระหม่อม ให้ ... (ข้าพเจ้าหรือออกนามหน่วยงานที่รับพระราชทานมา) น้อมนำมาถวาย แต่พระภิกษุสงฆ์ ซึ่งจำพรรษากาลถ้วนไตรมาสใน อาวาสวิหารนี้ ขอพระสงฆ์จงรับผ้าพระกฐินทานนี้ กระทำ กฐินนัตถาระกิจ ตามพระบรมพุทธานุญาตนั้นเทอญ” แล้ววางไตร ลงบนพานแว่นฟ้า ยกพานประเคนพระสงฆ์รูปที่ ๒ และประเคน พานเทียนปาติโมกข์ ซึ่งอยู่ข้างๆพานแว่นฟ้าแต่พระสงฆ์รูปเดิม พนมมือน้อมไหว้ แล้วเดินไปนั่งยังที่นั่งรับรอง

วิธีที่ ๒ (มีโต๊ะตั้งพระบรมฉายาลักษณ์มีพานผ้าไตรพระกฐินฯ ตั้งอยู่ข้างหน้า)
 ประธานถวายคำนับพระบรมฉายาลักษณ์ หยิบผ้าไตรเองมาอุ้ม
 ประคอง (ขณะนั้นบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี) จบแล้วถวาย
 คำนับอีกครั้ง เดินเข้าสู่พระอุโบสถ แล้วปฏิบัติตามวิธีที่ ๑ โดยตลอด
 (โดยหนังสือแนะนำกรมการศาสนา)

พิธีทอดกฐินทั่วไป

การเตรียมการ

- ผ้าไตรกฐิน ๑ ไตร
- ของบริวารอื่นๆ (ตามความเหมาะสม)
- ไตรคู่สวด ๒ ไตร
- ไทยธรรมถวายภิกษุสามเณรทุกรูป
- เทียนปาติโมกข์ ๑ ชุด (๒๔ เล่ม)
- เครื่องดื่ม อาหาร (ถ้ามีการเลี้ยงพระด้วย)
- พานแว่นฟ้าและพานเทียนปาติโมกข์ (ตั้งไว้ตรงหน้าพระสงฆ์รูปที่ ๒)

การปฏิบัติ

เมื่อถึงกำหนดเวลา

- ประธานในพิธี - จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย กราบพระ ๓ ครั้ง
- มอบผ้าห่มพระประธานให้ไวยาวัจกรของวัด
 - ประเคนตาลปัตรกฐินแด่พระสงฆ์รูปที่ ๑ (กลับไป
 หนึ่งที่รับรอง)

- รัปคือล
- หยิบผ้าไตรที่พานแว่นฟ้า (หรือมีผู้มอบให้) อุ้ม
ประคองพนมมือหันหน้าไปทางพระประธานกล่าว
“นโม...” ๓ จบ
- หันหน้าไปทางพระสงฆ์ กล่าวคำถวายผ้ากฐิน (หรือ
กล่าวตามพิธีกร) ดังนี้.-

“อิมัง ภันเต / สะปะริวารัง / กะฐินะทุสลัง /
สังฆัสสละ / โอบโณชะยามะ / สาธุ โน ภันเต / สังโฆ
/ อิมัง / สะปะริวารัง / กะฐินะทุสลัง / ปฎิคัคณหาตุ
/ ปะฏิคคะเหตตะวา จะ / อิมินา / ทุสเสนะ / กะฐินัง
/ อัดถะระตุ / อัมหากัง / ทีฆะรัตตัง / หิตายะ
/ สุขายะ /

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ / ข้าพเจ้าทั้งหลาย /
ขอน้อมถวาย / ผ้ากฐิน กับของบริวารนี้ / แต่
พระสงฆ์ / ขอพระสงฆ์ จงรับ / ผ้ากฐิน กับทั้งของ
บริวารนี้ / ครั้นรับแล้ว / ขอจงกรานกฐินด้วยผ้านี้
/ เพื่อประโยชน์ / เพื่อความสุข / แก่ข้าพเจ้า
ทั้งหลาย / ตลอดกาลนานเทอญ /”

- วางผ้าไตรบนพานแว่นฟ้าหน้าพระสงฆ์ แล้วยก
ประเคนพระสงฆ์รูปที่ ๒
- ยกพานเทียนปาติโมกข์วางข้างพานแว่นฟ้าประเคน
พระสงฆ์รูปที่ ๒
- กลับไปนั่งที่เดิม

- พระสงฆ์ประกอบพิธีอุปโลกน์กฐิน (ตอนนี้ผู้ร่วมพิธีไม่ต้องพนมมือ ด้วยเหตุผลเช่นเดียวกับการถวายผ้ากฐินพระราชทาน)
 - ผู้เข้าร่วมพิธีร่วมกันประเคนบริวารกฐินและไทยธรรม
- ประธานฯ
- ประเคนใบปวารณาปัจจัยบำรุงวัดแต่เจ้าอาวาส
 - มอบปัจจัยบำรุงวัดให้ผู้แทนวัดรับไว้อย่างเป็นทางการ
 - พระสงฆ์อนุโมทนา
 - ประธานกรวดน้ำ รับพร
 - ประธานฯ กราบพระประธาน ๓ ครั้งและกราบ ๓ ครั้งลาเจ้าอาวาส (ผู้เข้าร่วมพิธีลุกขึ้นยืน) เสร็จพิธี

หมายเหตุ

- ถ้าทอดกฐินวัดธรรมยุต ให้จัดผ้าขาว ๑ พับ ยาวประมาณ ๘ - ๑๐ เมตรวางบนผ้าไตรกฐินด้วย เพราะพระสงฆ์วัดธรรมยุตจะไม่กรานกฐินด้วยผ้าไตรสำเร็จรูปและให้จัดเข็มเย็บผ้า ด้ายเย็บผ้าสีขาว พร้อมสีย้อมผ้า ตามความนิยมของวัดนั้นด้วย
- ถ้ามีการเลี้ยงพระหลังจากทอดกฐิน เมื่อพระอุปโลกน์กฐินแล้วให้นิมนต์สวดถวายพรพระแล้วจึงถวายภัตตาหาร เมื่อพระฉันเสร็จก็ถวายผ้าป่า (ถ้ามี) แล้วร่วมกันถวายบริวารกฐินและไทยธรรมจึงกรวดน้ำรับพร

พิธีถวายผ้าป่า (สามัคคี)

การเตรียมการ

- จัดโต๊ะหมู่บูชาพร้อมเครื่องสักการะ (หมู ๕, ๗ หรือหมู ๙)
- ตันผ้าป่าหรือกองผ้าป่าซึ่งมีผ้าไตรหรือจีวรสบงหรือผ้าเช็ดตัวสีเหลืองพาดที่กิ่งไม้ ปักที่กระถางหรือกระป๋องบรรจุข้าวสารและอาหารแห้งตามศรัทธา
- ปัจจัยตามศรัทธา
- ที่กรวดน้ำ ๑ ที่

การปฏิบัติ

เมื่อถึงกำหนดเวลา

ประธานในพิธี - จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย กราบ ๓ ครั้ง หากไม่มีโต๊ะหมู่บูชา ก็จุดธูปเทียนปักที่กระถางตันผ้าป่าแล้วพนมมือน้อมไหว้

พิธีกร - อาราธนาศีล
 - ทุกคนรับศีล
 - เชิญผู้เข้าร่วมพิธี กล่าว “นโม...” ๓ จบ
 - กล่าวนำถวายผ้าป่าดังนี้.-

“อิmani มะยัง ภันเต / ปังสุกุละจีวะราhi /
 สะปะริวาราhi / ภิกขุสังฆัสสะ / โอิโณชะยามะ /
 สาธุ โน ภันเต / ภิกขุสังโฆ / อิmani / ปังสุกุละ
 จีวะราhi / สะปะริวาราhi / ปฏิคคัณหาตุ / อัมหากัง
 / ทีฆะรัตตัง / หิตายะ / สุขายะ

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ / ข้าพเจ้าทั้งหลาย /
 ขอน้อมถวาย / ผ้าบังสุกุลจีวร / กับทั้งสิ่งของ
 บริวารเหล่านี้ / แด่พระภิกษุสงฆ์ / ขอพระภิกษุสงฆ์
 / จงรับ ผ้าบังสุกุลจีวร / กับทั้งสิ่งของบริวารเหล่านี้
 / เพื่อประโยชน์ / เพื่อความสุข / แก่ข้าพเจ้าทั้ง
 หลาย / ตลอดกาลนานเทอญ /”

- พระสงฆ์ - พิจารณาซักผ้าป่า
 ผู้เข้าร่วมพิธี - ประเคนไทยธรรมแด่พระสงฆ์ (ถ้ามี)
 พระสงฆ์ - อนุโมทนา
 ประธานฯ - กรวดน้ำ รับพร
 - กราบพระอีก ๓ ครั้ง
 เสร็จพิธี

งานศพ

พิธีอาบน้ำศพ

การเตรียมการ

- โต๊ะเครื่องทองน้อย (หรือจะใช้เชิงเทียน ๑ ที่ พร้อมเทียน ๑ เล่ม กระถางรูป ๑ ที่ พร้อมรูป ๑ ดอก) ตั้งไว้ด้านศีรษะศพ
- โต๊ะชั้นน้ำผสมน้ำอบไทย ๑ ชุด พร้อมชั้นเล็กหรือภาชนะอื่นที่เหมาะสม ๑ ที่ (อาจใช้หลายที่แล้วแต่ลักษณะงาน)

การปฏิบัติ

(เมื่อถึงกำหนดเวลา)

- ประธานในพิธี - จุดธูปเทียนที่เครื่องทองน้อยหรือจุดธูปเทียน (ตามที่จัดไว้) แล้วเคารพศพ
- รับขันหรือเต้าน้ำหอมเทลงบนมือศพที่ยื่นออกมา แล้วเคารพศพอีกครั้งหนึ่ง
- นั่งพักสักครู่ เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจแก่เจ้าภาพ ถ้าไม่มีที่นั่งหรือริบด่วน ก็ลาเจ้าภาพกลับได้
- ผู้ร่วมพิธี - ทอยยกันเข้าอาบน้ำศพจนกว่าจะหมด

หมายเหตุ

- ถ้าเป็นศพที่ได้รับพระราชทานน้ำอาบศพ เจ้าภาพและแขกอื่นๆ จะอาบน้ำศพไปก่อนจนเสร็จสิ้น น้ำหลวงจะอาบหลังสุด และยุติเพียงเท่านี้
- ประธานในพิธีอาบน้ำหลวง ก่อนจะรับน้ำหลวงจากเจ้าหน้าที่สำนักพระราชวัง ต้องถวายค่านับไปทางทิศที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับอยู่ ๑ ครั้ง น้ำพระราชทานอาบศพ มีเต้าน้ำธรรมดา น้ำขมิ้นและน้ำอบไทย เมื่อประธานในพิธีรับจากเจ้าหน้าที่สำนักพระราชวังแล้ว ให้เทลงตรงทรงออกศพ

พิธีสวดพระอภิธรรมศพ

การเตรียมการ

- เครื่องประดับหน้าศพ (ตามสมควรแก่ฐานะ)
- เครื่องทองน้อยหน้าศพ ๑ ชุด (ถ้ามี)
- เชิงเทียน ๒ ชุด, กระจกธูป ๑ ชุด (สำหรับจุดบูชา)

- โต๊ะหมู่บูชา พร้อมเครื่องสักการะ
- โต๊ะตู้พระธรรม พร้อมเครื่องสักการะ ๑ ชุด (แจกันดอกไม้ ๒, เชิงเทียน ๒ และกระถางธูป ๑)
- อาสนะสำหรับพระสวดอภิธรรม ๔ ที่
- ด้ายสายสิญจน์ หรือกุษาโยง ที่โยงจากศพ ๑ ชุด
- เครื่องดื่มถวายพระ
- ไทยธรรม ๔ ชุด
- สบงหรือไตร ๔ ชุด
- ที่กรวดน้ำ ๑ ที่

การปฏิบัติ (เมื่อถึงกำหนดเวลา)

- ประธานในพิธี
- จุดธูปเทียนหมู่บูชาพระรัตนตรัย กราบพระ ๓ ครั้ง
 - จุดธูปเทียนที่โต๊ะพระอภิธรรม (ถ้ามีที่กราบให้กราบ ๓ ครั้ง ถ้าไม่มีที่กราบ น้อมไหว้ ๑ ครั้งก็พอ)
 - จุดธูปเทียนเครื่องทองน้อยหน้าศพ คำนำ หรือกราบตั้งมือ ๑ ครั้ง (ตามฐานะศพ) แล้วกลับไปนั่ง (ไม่นิยมกราบศพที่มีอาวุโสน้อยกว่าตน เช่นระดับผู้ได้บังคับบัญชาและลูกหลาน เพียงยืนตรงสำรวมจิตก็พอ)
 - พนมมือรับศีล ฟังพระสวดพระอภิธรรมจนจบ

- ไปทอดผ้าบังสุกุล (วางผ้าเสร็จแล้วนั่งพนมมือ)
- ประเคนไทยธรรม (ถ้าทอดผ้าที่หลังวางผ้าแล้วน้อมไหว้แล้วไปนั่งยังที่นั่งเดิม)
- กรวดน้ำ (โดยเริ่มรินน้ำเมื่อพระสงฆ์อนุโมทนาเริ่ม “ยะธา...” และเทน้ำให้หมดเมื่อถึง ...“ยะธา”)
- พนมมือรับพรต่อไปจนกว่าพระจะอนุโมทนาจบลง
- ไปกราบพระพุทธรูป ๓ ครั้ง กราบพระสงฆ์ ๓ ครั้ง
- เคารพศพ ลาเจ้าภาพกลับ

พิธีวางพวงมาลา (หรือด)

การเตรียมการ

- พวงมาลา (หรือด) ๑ พวง

การปฏิบัติ

- ยืนถือพวงมาลา (หรือมีผู้ถือให้) คำนับศพ ๑ ครั้ง
- วางพวงมาลาที่ขาหยั่ง เสร็จแล้วคำนับ ๑ ครั้ง

ถ้าวางเป็นคณะ

- ประธานในพิธี
- ยืนข้างหน้าคณะ ผู้ร่วมคณะยืนต่อหลังเป็นแถวตอนหรือแถวหน้ากระดานตามความเหมาะสมของจำนวนคน และสถานที่ที่จะอำนวย

- คำนับ ๑ ครั้งพร้อมกัน
- ประทานฯ วางพวงมาลาที่ขาห้อยแล้ว
ถอยออกมายืนที่เดิม นำคณะคำนับอีก
๑ ครั้ง
เสร็จพิธี

หมายเหตุ (ถ้าเป็นพวงมาลาพระราชทาน)

- ผู้วาง - หันหน้าไปทางทิศที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ประทับอยู่ ถวายคำนับแล้ววาง (เจ้าหน้าที่สำนัก
พระราชวังเป็นผู้เชิญมามอบให้วาง)
- วางแล้วถวายคำนับไปทางทิศเดิมอีก ๑ ครั้งเสร็จพิธี

พิธีบรรจุกศพ

บรรจุกศพที่สุสาน

การเตรียมการ

- นิมนต์พระสงฆ์นำศพตามจำนวนที่ต้องการ (นิยม ๑ รูป)
- ผ้าบังสุกุลตามจำนวนพระสงฆ์ (มักใช้ผ้าสบง)
- ห่อดินทอง - ดินเงิน (ตามจำนวนผู้เข้าร่วมพิธี)
- ซ่อดอกกุหลาบ - พวงดอกมะลิ (ตามจำนวนผู้เข้าร่วมพิธี
บางแห่งไม่ใช้)

การปฏิบัติ

(เมื่อสอดโลงศพเข้าช่อง เหลือประมาณ ๑ ใน ๓)

- ประธานในพิธี - ทอดผ้าบังสุกุล (วางพาดไว้บนโลงศพที่ยื่นออกมา)
- พระสงฆ์ - ซักผ้าบังสุกุล

ประธานฯ	- วางท่อดินทอง - ดินเงินบนโถงและช่อดอกไม้
ผู้ร่วมพิธี	- วางดินทอง - ดินเงินตามลำดับ
เจ้าหน้าที่	- เคลื่อนศพเข้าเก็บ ปิดช่องหีบศพ
เจ้าภาพ	- จุดธูปบูชาศพ เสร็จพิธี

บรรจุที่ศาลา

การเตรียมการ

- ผ้าบังสุกุล
- ท่อดินทอง - ดินเงิน
- ช่อดอกกุหลาบ - มะลิ

การปฏิบัติ

ประธานในพิธี	- จุดธูปเทียนเครื่องทองน้อยหน้าศพเคารพศพ
	- ทอดผ้าบังสุกุลบนพานหน้าศพ (พนมมือเมื่อพระมาชักผ้าบังสุกุล)
	- วางท่อดินทอง - ดินเงินและช่อดอกไม้บนพานที่ตั้งไว้บนโต๊ะหน้าศพ
ผู้ร่วมพิธี	- ททยอกันเข้าวางท่อดินทอง - ดินเงินจนเสร็จเสร็จพิธี

พิธีแห่ศพเวียนเมรุ

การเตรียมการ

- นิมนต์พระสงฆ์อย่างน้อย ๑ รูป
- คนถือกระถางธูปหรือเครื่องทองน้อย

- คนถือรูปภาพผู้ตาย
- รถบรพทุกศพหรือคนهامศพ

ลำดับการแห่ศพ (ถือหลัก พระ-กระถางรูป-รูปภาพศพ)

- พระสงฆ์เดินนำหน้า (ไม่ต้องถือสายสิญจน์หรือจูงศพก็ได้)
- ถัดมาคนถือกระถางรูป (จุดรูป ๑ ดอก) หรือเครื่องทองน้อย
- ถัดมาคนถือรูปภาพผู้ตาย
- ถัดมาเป็นรถบรพทุกศพหรือคนهامศพ
- ต่อจากนั้น เป็นญาติมิตรของผู้ตายเดินเกาะหีบศพหรือเดินตามศพ
- เดินเวียนซ้ายเมรุ (เมรุอยู่ทางซ้ายของผู้เดิน) เริ่มจากบันไดหน้าเมรุ เวียนจนครบ ๓ รอบ
- ยกหีบศพขึ้นบันไดหน้าเมรุ ตั้งบนเชิงตะกอน
- เคารพศพ ลงจากเมรุ

พิธีฌาปนกิจศพ

การเตรียมการ

- ผ้าไตรทอดบังสุกุล
- ดอกไม้จันทร์ (ตามจำนวนผู้เข้าร่วมพิธี)
- พระสงฆ์ ๔ รูป (สวดหน้าไฟ)
- ไทยธรรมถวายพระสวดหน้าไฟ

การปฏิบัติ

- ประธานในพิธี - ขึ้นไปทอดผ้าไตรบนเมรุ (เมื่อได้รับเชิญ)

- เคารพศพ
- รับผ้าไตรจากเจ้าภาพหรือเจ้าหน้าที่วาง
ขวางบนภูเขาโยงบนพานแล้วยืนเลียง
อยู่ข้างๆ
- พนมมือ เมื่อพระสงฆ์มาชักผ้าบังสุกุล
- รับกระทงขมาศพวางไว้ใต้หีบศพด้าน
ศีรษะศพ (ถ้ามี)
- รับดอกไม้จันทน์ จุดไฟที่ตะเกียงแล้ว
วางไว้ใต้หีบศพ (พระสงฆ์สวดหน้าไฟ)
- เคารพศพแล้วลงจากเมรุ
- ผู้ร่วมพิธี - ทอยขึ้นไปวางดอกไม้จันทน์ จน
เสร็จจลิน
- เจ้าภาพ - รอเผาจริง

หมายเหตุ

- ขณะผู้เข้าร่วมพิธีทยอยกันขึ้นไปวางดอกไม้จันทน์และลงมาที่บ้านใด
เจ้าภาพนิยมไปยื่นขอบคุณแขกที่เชิงบันไดด้วย หรือบางทีก็ไปเดิน
ขอบคุณแขกตามที่นั่งก่อนถึงกำหนดเวลาประกอบพิธีฌาปนกิจ
- ถ้าเป็นศพมีกองเกียรติยศ ให้ปฏิบัติตามขั้นตอนเช่นเดียวกับพิธี
พระราชทานเพลิงศพ

พิธีพระราชทานเพลิงศพ (ส่วนกลาง)

การเตรียมการ

เหมือนพิธีฌาปนกิจศพทั่วไป มีเครื่องขมาศพ ไฟ

และดอกไม้จันทน์พระราชทาน ซึ่งเจ้าหน้าที่สำนักพระราชวังเชิญมาก่อนกำหนดเวลาเล็กน้อย (ถ้าเป็นต่างจังหวัด จะเป็นห่อหีบเพลิงพระราชทาน ซึ่งมีกล่องไม้ขีดธูปเทียน และดอกไม้จันทน์ ซึ่งเจ้าภาพได้รับมาจากสำนักพระราชวัง)

การปฏิบัติ

(หลังจากทอดผ้าบังสุกุลบนเมรุเรียบร้อยแล้ว)

- ประธานในพิธี - ถวายคำนับไปทางทิศที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับอยู่
- รับกระทงขมาศพ วางไว้ใต้หีบศพด้านศีรษะศพ (ถ้าศพมีกองเกียรติยศก็เป่าแตรนอนในตอนนั้น และประธานฯ ยืนตรงจนกว่าจะจบแตรนอน)
- รับดอกไม้จันทน์จุดที่ตะเกียงวางไว้ใต้หีบศพ (ถ้าศพมีกองเกียรติยศก็เป่าแตรเคารพ ตอนนั้นประธานฯ ยืนตรงจนกว่าจะจบแตรเคารพ)
- เคารพศพ
- ถวายคำนับไปทางทิศเดิมอีกครั้งหนึ่ง
- ลงจากเมรุ
- ผู้ร่วมพิธี - ทอยยกกันขึ้นไปวางดอกไม้จันทน์จนเสร็จสิ้น
- เจ้าภาพ - รอเผาจริง

พิธีพระราชทานเพลิงศพ (ต่างจังหวัด)

การเตรียมการ

- เหมือนพิธีฌาปนกิจศพทั่วไป
- หีบเพลิงพระราชทานที่ได้รับจากสำนักพระราชวัง ซึ่งเชิญไปไว้บนโต๊ะบนเมรุก่อนถึงเวลาพระราชทานเพลิงศพเล็กน้อย

การปฏิบัติ

หลังจากทอดผ้าบังสุกุลบนเมรุเรียบร้อยแล้ว

ประธานในพิธี - วางกระทงดอกไม้ขมาศพ

พิธีกร - แก้อ้อหีบเพลิงพระราชทาน มีไม้ขีดไฟ
รูปเทียน และดอกไม้จันทน์ แล้วยื่น
ให้ประธานฯ

ประธานในพิธี - ถวายคำนับไปทางทิศที่พระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับอยู่

- รับไม้ขีด ชี้ดไฟจุดดอกไม้จันทน์ วาง
ไว้ใต้หีบศพ พร้อมทั้งรูปเทียนไม้
ระกำด้วย

- เคารพศพ

- ถวายคำนับไปทิศเดิมอีกครั้งหนึ่ง

- ลงจากเมรุ

ผู้เข้าร่วมพิธี - ทยอยขึ้นไปวางดอกไม้จันทน์จน
เสร็จสิ้น

เจ้าภาพ - รอเผาจริง

หมายเหตุ ถ้าเป็นศพที่มีกองเกียรติยศ ก็ปฏิบัติเช่นเดียวกับพิธีพระราชทาน
เพลิงศพ (ส่วนกลาง) ทุกประการ

การเขียนคำสดุดี

ตัวอย่างคำสดุดี

กราบเรียน.....และท่านผู้มีเกียรติทั้งหลาย

โรงเรียนการบิน รู้สึกเสียใจเป็นอย่างยิ่ง ที่ต้องสูญเสียครูการบินผู้มีความสามารถไปในครั้งนี้ ๑ ท่าน คือ เรืออากาศเอก.....

เนื่องจากเมื่อวันที่ ๑๘ มีนาคม ศกนี้ เรืออากาศเอก.....ได้
รับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาให้นำเครื่องบินแบบ.....ขึ้นบินปฏิบัติ
หน้าที่.....ขณะที่นำเครื่องบินขึ้นปฏิบัติภารกิจได้ประมาณ.....นาที่
เครื่องยนต์ได้เกิดขัดข้องกะทันหันสุดความสามารถที่จะแก้ไขได้ทันท่วงที
เครื่องบินจึงประสบอุบัติเหตุตกลงในท้องที่.....เป็นเหตุให้เรืออากาศเอก
.....ถึงแก่กรรมทันที

ดังนั้นเพื่อเป็นการสดุดีเกียรติคุณและไว้อาลัยครั้งสุดท้ายแก่ผู้ถึง
แก่กรรม จึงใคร่ขออนุญาตกล่าวประวัติโดยสังเขป ดังต่อไปนี้-

เรืออากาศเอก.....เกิดเมื่อวันที่.....พุทธศักราช.....
ณ บ้านเลขที่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....เป็นบุตร
คนที่.....ในจำนวน.....คน ของนาย.....และนาง.....
มีภรรยาชื่อ.....มีบุตรด้วยกัน.....คน เป็นชาย.....คน
เป็นหญิง.....คน

วุฒิการศึกษา

เรืออากาศเอก.....สำเร็จชั้นมัธยม.....
จากโรงเรียน.....เมื่อพุทธศักราช.....

- สำเร็จจากโรงเรียนเตรียมทหาร เมื่อพุทธศักราช.....
- เป็นนักเรียนนายเรืออากาศ รุ่น.....และสำเร็จจากโรงเรียนนายเรืออากาศได้รับการแต่งตั้งยศเป็นว่าที่เรืออากาศตรีเมื่อวันที่.....
พุทธศักราช.....
- ได้รับพระราชทานยศเป็นเรืออากาศโท เมื่อวันที่.....
พุทธศักราช.....
- ได้รับพระราชทานยศเป็นเรืออากาศเอก เมื่อวันที่.....
พุทธศักราช.....

ตำแหน่งทางราชการและราชการพิเศษ

- เป็นศิษย์การบิน รุ่น.....และสำเร็จเป็นนักบินประจำกองประจำ.....เมื่อพุทธศักราช.....
- เป็น.....เมื่อวันที่.....พุทธศักราช.....
- เป็น.....เมื่อวันที่.....พุทธศักราช.....
- เป็น.....เมื่อวันที่.....พุทธศักราช.....

(ระบุเฉพาะตำแหน่งที่สำคัญ)

ครั้งสุดท้ายก่อนถึงแก่กรรม ดำรงตำแหน่ง.....
เมื่อวันที่.....พุทธศักราช.....

เรืออากาศเอก.....ขณะที่รับราชการอยู่นั้น ได้ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความวิริยะอุตสาหะ เสียสละ กล้าหาญสมกับเป็นชายชาติทหารอย่างแท้จริง ประกอบด้วยอัธยาศัยโอบอ้อมอารี ซื่อสัตย์ สุจริตเป็นเยี่ยม จึงเป็นที่ไว้วางใจของผู้บังคับบัญชาทุกระดับชั้นเป็นอย่างดี และเป็นที่รักใคร่ของเพื่อนร่วมงานโดยทั่วไป เมื่อต้องมาประสบอุบัติเหตุจนต้องถึงแก่กรรมลงอย่างกะทันหันที่สุดที่จะคาดคิดในครั้งนี้ได้ นำความเศร้าสลดและอาลัยอย่างสุดซึ้ง

มาให้แก่ผู้บังคับบัญชา มารดาบิดา บุตร ภรรยา และญาติมิตร ตลอดจนเพื่อน
ร่วมงานใกล้ชิดทั้งหลาย

เรืออากาศเอก.....ขณะที่ถึงแก่กรรมนี้ (นั้น) อายุยังน้อย
หากไม่ประสบอุบัติเหตุจนต้องถึงแก่กรรมลงดังกล่าว ก็จะสามารถสร้างความ
ก้าวหน้าให้กับชีวิต และเจริญรุ่งโรจน์ในหน้าที่ราชการ เป็นกำลังสำคัญให้กับ
กองทัพและประเทศชาติ นำเกียรติประวัติมาสู่วงศ์ตระกูลต่อไปอีกเป็นอันมาก
แต่ความตายก็เป็นกฎธรรมชาติของชีวิต เมื่อถึงคราวแล้วก็ไม่มีใครจะสามารถ
หลีกเลี่ยงไปได้

ฉะนั้น ณ โอกาสนี้ เพื่อเป็นเกียรติและเป็นการไว้อาลัยสุดท้ายแก่เรือ
อากาศเอก.....จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านผู้มีเกียรติทั้งหลายได้โปรดยื่นขึ้น
สำรวมจิต ๑ นาที (ยืนตรงชั่วขณะหนึ่ง และกล่าวว่า”ขอบคุณ”)

(ต่อไปนี้ผู้อ่านหันหน้าไปทางศพ กล่าว)

“เรืออากาศเอก.....

กรรมใดหากทุกคน ณ ที่นี้ ได้เคยล่วงเกินต่อท่านด้วยกาย วาจา ใจ
ทั้งต่อหน้าและลับหลัง โดยมีเจตนาหรือหาไม่ก็ตาม ขอได้โปรดอโหสิกรรมนั้น
แก่ทุกคนด้วย

อนึ่ง ผู้บังคับบัญชา มารดาบิดา บุตรธิดา และญาติมิตรได้ร่วมกัน
บำเพ็ญกุศลแก่ท่านแล้วตามประเพณีเป็นลำดับมาโดยสมบูรณ์ทุกประการ ขอ
อำนาจบุญกุศลอุทิศเหล่านี้ และอำนาจคุณความดีทั้งหมดของท่านที่ได้สร้างสม
ไว้ขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ได้โปรดรวมกันเป็นปัจจัยส่งเสริมให้ดวงวิญญาณของ
ท่านได้ไปสถิตยังสุคติภพประสบสุขอันไพบูรณ์ เพิ่มพูนในสัมปรายภพยิ่งขึ้น
ไปเทอญ”

การอ่านคำสดุดี

ลำดับการปฏิบัติ (ผู้อ่าน)

- เดินออกไป คำนับประธานในพิธี
- เดินขึ้นบนเมรุ คำนับศพแล้วยืนที่ไม่โครโฟน
- คำนับประธานฯ แล้วอ่านหมายรับสั่ง (ถ้ามี)
- อ่านสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ
- อ่านประวัติย่อและคำสดุดี

หมายเหตุ อ่านตามลำดับขั้นตอนที่สำนักพระราชวังชี้แนะ

- จบแล้วคำนับศพ แล้วหันมาคำนับประธานฯ
- ลงจากเมรุ
- เสด็จพิธี

(ต่อไป ประธานในพิธีขึ้นทอดผ้าบังสุกุล พระสงฆ์ชักผ้าบังสุกุล แล้วประชุมเพลิงหรือพระราชทานเพลิง)

พิธีเก็บอัฐิ

การเตรียมการ

- เครื่องทองน้อย ๑ ที่
- ผ้าบังสุกุล (นิยมใช้ผ้าสบง ๓ ผืน หรือตามจำนวนพระสงฆ์)
- นิมนต์พระสงฆ์ ๓ รูป (บางแห่งใช้ ๑ รูป)
- น้ำอบไทย ๑ ขวด
- ดอกมะลิ เหยียดเงิน เหยียดทอง (สำหรับโรยบนอัฐิ)
- โกว ๑ อัน, ลู้ง ๑ ที่ หรือผ้าขาว ๑ ผืน (ประมาณ ๒ เมตร)
- ปิ่นโตอาหาร ๓ ถาด

- ดอกไม้รูปเทียน ไทยธรรม ตามจำนวนพระสงฆ์

การปฏิบัติ

(เมื่อถึงกำหนดเวลา)

เจ้าภาพ	- จุดธูปเทียนเครื่องทองน้อยสักการะอัฐิ - ไปรดดอกมะลิ เหยียดเงิน เหยียดทอง ลงบนอัฐิ - พรมน้ำหอมลงบนอัฐิ - ทอดผ้าบังสุกุล (วางผ้าบนอัฐิด้านที่สมมติเป็นศีรษะ) พระสงฆ์ชักผ้า (บังสุกุลตาย) แล้วกลับหัวทำอัฐิ - ทอดผ้าบังสุกุล (ใช้ผ้าผืนเดิม) พระสงฆ์ชักผ้าบังสุกุล (บังสุกุลเป็น) - เลือกเก็บอัฐิส่วนที่สำคัญลงในโกศ
เจ้าหน้าที่	- ห่ออัฐิและอังคาร (เข้าถ่านของศพที่เผาแล้ว) ส่วนที่เหลือแล้วบรรจุลงในถุงหรือห่อผ้าขาวมัดปาก
เจ้าภาพ	- ยกโกศและถุงไปตั้งบนศาลา (ที่พระสงฆ์ ๓ รูป นั่งรออยู่) - ประเคนปิ่นโต และไทยธรรมแด่พระสงฆ์ พระสงฆ์อนุโมทนา - กรวดน้ำ รับพร - นำโกศอัฐิไปเก็บไว้ที่บ้านหรือนำไปบรรจุต่อไป

หมายเหตุ

- ทำแบบย่อก็ได้ กล่าวคือ หลังจากพระสงฆ์ชักผ้าบังสุกุล แล้วก็ ประเคนไทยธรรมบนเมรุเลย
- พิธีเก็บอัฐินี้ โบราณเรียก “พิธี ๓ หาบ” คือ หาบของนุ่น (สบงจีวร) หาบของกิน (คาวหวาน ถวายพระ) และหาบของใช้ (เตา หม้อ ถ้วย ชาม เป็นต้น) ญาติพี่น้องช่วยกันหาบเดินเวียนเมรุ ๓ รอบ ก่อนเก็บ อัฐิ เรียกกันว่า “พิธีเดิน ๓ หาบ”

พิธีลอยอังคาร

การเตรียมการ

- ห่ออังคารหรือลู่ที่จะนำไปลอย
- รูป ๑ ดอก (หรือแจกผู้เข้าร่วมพิธีคนละดอกก็ได้)

การปฏิบัติ

- นำห่ออังคารหรือลู่ลงเรือไปทางฝั่ง (ทะเลหรือแม่น้ำ) พอ สมควร (ถ้าเป็นพิธีราชการทางราชการก็บรรจุทุกเครื่องบิน บินผ่านทะเลแล้วหย่อนลงทะเล)
 - จุดธูป แก้วห่ออังคาร หรือเปิดลู่ อธิษฐานว่า “สังขาร ร่างกายของคนเราย่อมแตกดับและสลายไปเป็นธรรมดา แต่ เกียรติคุณความดีจะคงอยู่กับโลกตลอดไป ขอคุณงาม ความดีของท่านให้ได้ไปสถิตยังสุคติภพ ประสบสุข อุดมคติ ในสัมปรายภพด้วยเทอญ” แล้วหย่อนลงน้ำ พร้อมหย่อน รูปลงไปด้วย
- เสร็จพิธี

พิธีบรรจ้อัฐิ

การเตรียมการ

- เครื่องทองน้อย หรือแจกันดอกไม้-เชิงเทียน-กระถางรูป (ใช้รูป ๑ ดอก) มีโต๊ะรองรับ ตั้งไว้หน้าโต๊ะโกศอัฐิ
- น้ำหอม
- ดอกไม้ (ดอกมะลิ)
- ผ้าไตร หรือสบง (ตามจำนวนพระสงฆ์)
- ไทยธรรม (ตามจำนวนพระสงฆ์)
- ที่กรวดน้ำ
- โกศอัฐิที่จะบรรจุ (ตั้งไว้บนโต๊ะปูผ้าขาว)
- ด้ายสายสิญจน์ หรือภูเขาโยง (โยงจากโกศอัฐิไปที่โต๊ะทอดผ้า)

การปฏิบัติ

- เจ้าภาพ
- เปิดโกศอัฐิ โรยดอกมะลิลงบนอัฐิ พรมน้ำหอม
 - จุดธูปเทียนเครื่องทองน้อย หรือธูปเทียนที่จัดไว้สักการะ
 - ทอดผ้าบังสุกุล (พระสงฆ์ชักผ้าบังสุกุล)
 - ประเคนไทยธรรม
 - กรวดน้ำ รับพร (เมื่อพระสงฆ์อนุโมทนา)
 - ปิดโกศ-นำโกศอัฐิบรรจุในเจดีย์หรือที่เตรียมไว้ ปิดผนึกให้เรียบร้อย
- เสร็จพิธี

พิธีทำบุญครบวันมรณะ (๗ - ๕๐ - ๑๐๐ วัน)

การเตรียมการ

นิมนต์พระสงฆ์ มักใช้ ๕ รูป, ๙ รูป (ถ้าทำที่บ้าน) และ ๔ รูป, ๑๐ รูป (ถ้าทำที่วัด)

- โต๊ะหมู่บูชา พร้อมเครื่องสักการะ (เหมือนพิธีทำบุญทั่วไป)
- โกว้อฐิหรือรูปผู้ตาย ตั้งไว้ที่โต๊ะต่างหาก ข้างโต๊ะหมู่บูชา หรือตั้งไว้ด้านใดด้านหนึ่งที่เหมาะสมแต่ต้องไม่สูงกว่าโต๊ะหมู่บูชา
- ผ้าบังสุกุล
- ภัตตาหาร
- ไไทยธรรม (ตามจำนวนพระสงฆ์)
- สำรับพระพุทธรูป
- สำรับพระภุมิ
- สำรับผู้ตาย

การปฏิบัติ

(เมื่อถึงกำหนดเวลา)

- จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย กราบพระ ๓ ครั้ง
- รับศีล ฟังพระสวดพระพุทธรมณฑ์
- บูชาสำรับพระพุทธรูป
- ประเคนภัตตาหารแด่พระสงฆ์
- บูชาสำรับพระภุมิเจ้าที่
- บูชาข้าวผู้ตาย

- (พระสงฆ์ฉันเสร็จ) ลาดหญ้าโยงหรือสายสิญจน์ที่โยงมาจากโกศหรือรูปภาพ
- ทอดผ้าบังสุกุล (ถ้ามี) พระสงฆ์ชักผ้าบังสุกุล
- ประเคนไทยธรรม
- กรวดน้ำ รับพร
- รับประพรมน้ำพระพุทธรณ์
เสร็จพิธี

หมายเหตุ

- อาจทำพิธีย่อยๆ เช่น ถวายสังฆทานธรรมดาาก็ได้
- บางครอบครัว ทายาทของผู้ตายจัดให้มีการทำบุญครบวันตายเป็นประจำทุกปี กรณีนี้ การจัดและการปฏิบัติพิธีก็คงเหมือนกับการทำบุญนั่นเอง

หมวดที่ ๓

มงคลพิธิ

ว่าด้วยพิธีที่เกี่ยวข้องกับงานมงคล

พิธีหล่อพระ

(แบบเต็มรูป)

การเตรียมการ

- ราชวัติฉัตรธง
- ต้นกล้วย ต้นอ้อย
- ด้ายสายสิญจน์ สำหรับวงบริเวณพิธีและโยงไปที่พระสงฆ์
- พิธีมณฑลต่างหากจากบริเวณแห่หุ่นเททอง
- โลหะต่างๆ ที่จะหล่อพระ
- ไไทยธรรม
- เครื่องใช้สำหรับพิธีสงฆ์
- รูปเทียนตามจำนวนที่กำหนด

การปฏิบัติ

(ก่อนถึงเวลาฤกษ์เททองประมาณ ๒ ชั่วโมง)

เจ้าภาพ	- จุดรูปเทียนบูชาพระรัตนตรัยในปะรำพิธี
พิธีกร	- อาราธนาศีล
เจ้าภาพ	- จุดรูปเทียนบูชาเทวดานพเคราะห์
พิธีกร	- กล่าวชุมนุมเทวดา (สกุเค กาเม ฯลฯ)
	- อาราธนาพระปริตร
พระสงฆ์	- เจริญพระพุทธมนต์
เจ้าภาพ	- จุดเทียนชัยและเทียนมงคล (เมื่อพระสงฆ์เจริญ
พระพุทธมนต์จบบทสรณคัมภ์)
พระสงฆ์	- เจริญพระพุทธมนต์สลับไปกับโหรบูชาเทพเคราะห์

- (ขณะพระสงฆ์สวดพระปริตรประจำนพเคราะห์)
- เจ้าภาพ - จุดธูปเทียนเท่ากำลังพระเคราะห์นั้นๆ (เมื่อใกล้จะถึงเวลาเททอง)
- เจ้าภาพ - จุดเทียน ๔๐ เล่ม ธูป ๔๐ ดอก ที่ได้ะหน้าเตาหุ่่น อธิษฐานให้พระที่จะหล่อนั้นสวยงาม และทรงมหิทธานุภาพจัดทุกข์ภัย อำนาจความสุขทุกอย่าง (เมื่อถึงเวลาฤกษ์)
- เจ้าภาพ - เข้าประจำที่ ถือสายสิญจน์ซึ่งปลายอีกข้างหนึ่งผูกอยู่กับด้ามคิมที่ช่างจะใช้จับเข้าเททอง พนมมืออธิษฐาน หันหน้าสู่ทิศมงคล โดยมีญาติและผู้ร่วมพิธีพนมมือถือด้ายสายสิญจน์ด้วย
- พระสงฆ์ - เจริญชัยมงคลคาถา, **โส อตถะลัทโธ, สักกัตวา, นัตถิเม, ยังกิญจิ, ภาวะตุ สัพ...** (เมื่อเททองเสร็จแล้ว)
- เจ้าภาพ - กลับเข้าสู่ประจำพิธี ประเคนไทยธรรม กรวดน้ำ-รับพร (เมื่อพระสงฆ์อนุโมทนา) เสร็จพิธี

หมายเหตุ

๑. การจัดงานอาจจัดเป็น ๒ วันก็ได้ โดยวันแรกมีการเจริญพระพุทธมนต์ประจำนพเคราะห์ให้เสร็จสิ้นไปตอนหนึ่งก่อน (มักจัดให้มีสวดพุทธานุภาพและนั่งปรกด้วย) วันที่สองเป็นวันเททอง
๒. เมื่อหล่อพระแล้ว ถ้าเป็นพระประจำวัน เจ้าภาพมักจัดพิธีบรรจุเพิ่มขึ้นอีก การบรรจุมีรายละเอียดดังนี้

การเตรียมการ

- โต๊ะหมู่บูชา (หมู่ ๕, ๗ หรือหมู่ ๙) พร้อมด้วยเครื่องสักการะ
- แจกันดอกไม้ ๒ คู่
- เทียนทอง - เทียนเงิน อย่างละ ๑ เล่ม (หนักเล่มละ ๖ บาท)
- รูป ๕ ดอก
- ข้าวตอก ๕ กระทบ
- ดอกไม้ ๕ กระทบ (แต่ละกระทบมีดอกไม้ ๙ สี)
- น้ำมันหอม ชาดหรรษคุณ แป้งเจิม
- เทียนขี้ผึ้ง ๗ เล่ม (หนักเล่มละ ๖ สลึง ๙ เส้น)
- รูปดอกเล็กๆ (รูปจีน) ๘ ดอก
- แผ่นเงินหรือทองหนัก ๑ บาท ๑ แผ่น ตัดเป็นวงกลม ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ ๒ นิ้ว
- เหล็กจาร
- เครื่องสังเวद्य
- ไทยธรรม
- ที่กรวดน้ำ

การปฏิบัติ (เมื่อถึงเวลาฤกษ์)

- เจ้าภาพ
- จุดรูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย โดยจุดเทียนทองเงิน ที่หน้าพระ จุดเทียน ๖ สลึง ๕ เล่ม ระลึกถึงคุณพระรัตนตรัยและระลึกถึงคุณบิดามารดา รวมทั้งผู้มีพระคุณ
 - จุดเทียนอีก ๒ เล่ม (เทียนธรรมดา) ตั้งไว้ข้างเครื่องสังเวद्य

- จตุศรูปจีน ๘ ดอก ปักไว้ที่เครื่องสังเวย แล้วอธิษฐานตามความปรารถนา
- ประธานสงฆ์ - ใช้เหล็กจารเขียนดวงชะตาเจ้าภาพลงในแผ่นโลหะพร้อมทั้งวันเดือนปีเกิด ชื่อนามสกุล บิดามารดาเสร็จแล้วทาด้วยน้ำมันหอม ชาดหรรคุณ แล้วเจิมดวงชะตา
- ใช้เหล็กจารลงยันต์ใต้ฐานพระ
- พระสงฆ์ - เจริญชัยมงคลคาถา
- ประธานสงฆ์ - นำดวงชะตาบรรจุเข้าใต้ฐานพระ ปิดด้วยแผ่นโลหะชั้นนอก
- เจิมฐานพระด้านหน้า และเจิมที่ฝาปิด
- เจ้าภาพ - ประเคนไทยธรรม
- พระสงฆ์ - อนุโมทนา
- เจ้าภาพ - กรวดน้ำ - รับพรเสร็จพิธี

พิธีหล่อพระ

(แบบย่อ)

การเตรียมการ

- โต๊ะหมู่บูชาหมู่ ๕, ๗ หรือหมู่ ๙ พร้อมเครื่องสักการะ (เหมือนพิธีทำบุญทั่วไป)
- ไทยธรรมถวายพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์

- โต๊ะบูชาฤกษ์ - ลังเวยเทวดา (ตั้งนอกเต็นท์พิธี)
- โต๊ะหมู่บูชาหมู่ ๔ (แจกันดอกไม้ ๔, เชิงเทียน ๔, ตั้งอยู่บนโต๊ะเดียวกันนอกเต็นท์พิธีสงฆ์เพื่อบูชาเทวดา)
- แท่นประธานในพิธียืนเททอง (ข้างหน้าเตาหุงพระ)
- เตาหุงพระ มีด้ายสายสิญจน์วงรอบ (ข้างหล่อเป็นผู้ดำเนินการ)
- ปิ่นโตภัตตาหาร

การปฏิบัติ

(เมื่อพระสงฆ์พร้อมบนอาสนะแล้ว)

ประธานในพิธี	- จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย กราบพระ ๓ ครั้ง - รับศีล - ฟังพระเจริญพระพุทธมนต์ - จุดเทียนนำมนต์ (เมื่อพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ถึงบท “อเสวนา”) - จุดธูปเทียนบูชาฤกษ์ - ลังเวยเทวดา - ประเคนไทยธรรมและปิ่นโตภัตตาหาร (เมื่อพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์จบถ้าไม่ถวายภัตตาหารในพิธี)
พระสงฆ์	- อนุโมทนา
ประธานฯ	- กรวดน้ำ - รับพร - จุดเครื่องบูชาที่โต๊ะหมู่บูชาหมู่ ๔ ข้างนอกเต็นท์พิธี อธิษฐานขออานุภาพบุญกุศล และอำนาจเทวดาบันดาลให้การหล่อพระสำเร็จเรียบร้อยดังงามโดยสวัสดิ์

- พระสงฆ์ - ประพรมน้ำพระพุทธมนต์ที่หุ่่นพระ-ช่าง-และผู้
ร่วมพิธี
- ประธานฯ - ไปยืนบนแท่น หย่อนแผ่นทอง เงิน นาก ขึ้นทอง
ขึ้นเงิน ลงบนช้อนคันยาวที่ช่างหล่อยื่นให้แล้วถือ
ด้ามช้อนพร้อมด้ายสายสิญจน์ที่โยงมา เทลงใน
เบ้าหล่อพระโดยมีญาติและผู้ร่วมพิธีพนมมือถือ
ด้ายสายสิญจน์ด้วย (ขณะนั้นพระสงฆ์เจริญ
ชัยมงคลคาถาจนเททองเสร็จ)

หมายเหตุ

- ถ้ามีการเลี้ยงพระในพิธีด้วย ก็ประเคนไทยธรรม กรวดน้ำรับพร
หลังจากพระหันเสร็จแล้ว

พิธีพุทธาภิเษก

การเตรียมการ

- เทียนชัย ๑ เล่ม หน้า ๘๐ บาท (ไส้ ๑๐๘ เส้น สูงเท่าความสูงของ
ประธานในพิธีหรือเจ้าภาพ)
- เทียนมงคล ๑ เล่ม หน้า ๑๐ บาท (ไส้มีจำนวนเส้นเกินกว่าอายุ
ประธานฯ หรือเจ้าภาพ สูงเท่าความยาวรอบศีรษะของประธานฯ
หรือเจ้าภาพ)
- เทียนพุทธาภิเษก ๒ เล่ม หน้าเล่มละ ๓๒ บาท (ไส้ ๕๖ เส้น
สูงประมาณกึ่งหนึ่งของเทียนชัย)
- เทียนนวหรรษ ๔ เล่ม หน้าเล่มละ ๒ บาท (ไส้ ๔ เส้น)

- เทียนหน้าพระพุทธรูป ๒ เล่ม (ขนาดและน้ำหนักเหมือนเทียนนวหรรณ)
- เทียนโต๊ะหมู่บูชาพระประธาน ๒ เล่ม (ขนาดพองาม น้ำหนักประมาณเล่มละ ๕ บาท)
- รูปหอม ๓ ดอก
- เทียนหน้า ๖ สี่สิ่ง ๒๘ เล่ม (ไส้ ๙ เส้น)
- รูปจิ้นดอกเล็กสำหรับปักเครื่องสังเวทเท่าจำนวนสิ่งของ
- เทียนหมู่บูชาพระรัตนตรัย ๑๐๘ เล่ม หน้าเล่มละ ๒ สี่สิ่ง
- รูป ๑๐๘ ดอก
- กำหม้อคาพรมน้ำมนต์ ๑ กำ
- ใบพลู ๗ ใบ (สำหรับดับเทียนชัย ใส่พานเตรียมไว้)
- แป้งเจิม ๑ ที่
- เครื่องสังเวท
- ตู้ใส่เทียนชัย (ก้นลม มีให้เทียนชัยดับ)

การปฏิบัติ

- วันแรก** เมื่อใกล้จะถึงเวลาฤกษ์จุดเทียนชัย (มักเป็นเวลาบ่าย)
ประธานสงฆ์	- เจิมเทียนชัย เทียนพุทธรูปและเทียนนมงคล
เจ้าภาพ	- จุดเทียนหน้าพระประธาน รับศีล
ประธานสงฆ์	- จุดเทียนชัยเมื่อถึงเวลาฤกษ์
พระสงฆ์	- สวดคาถาจุดเทียนชัย
พิธีกร	- อาราธนาพระปริตร
พระสงฆ์	- เจริญพระพุทธมนต์
เจ้าภาพ	- จุดเทียนนมงคลและเทียนนวหรรณ (เมื่อจบบทโม

จะเริ่มบทสวดคมน้)

- จุดธูปอย่างละ ๑ เรื่อยไปในระหว่างที่พระสงฆ์
เจริญพระพุทธรมณฑ์จนครบ ๑๐๘
 - จุดเทียนที่เตียงสวดพุทธานิเชก (เมื่อพระสงฆ์
เจริญพระพุทธรมณฑ์จบ)
 - จุดเทียนพุทธานิเชกทั้ง ๒ เล่มข้างเทียนชัย
- พระ ๔ รูป - สวดพุทธานิเชกเรื่อยไป (อาจเปลี่ยนกันสวดเป็น
สำหรับๆ ก็ได้) จนกว่าเทียนจะหมดเล่ม (ประมาณ
ตลอดคืน)

พระนั่งปรก - ขึ้นสู่ธรรมาสัน นิ่งขัดสมาธิบริกรรมภาวนา

วันที่สอง (เมื่อพร้อมแล้ว)

เจ้าภาพ - ดับเทียนชัย โดยใช้ใบพลู ๗ ใบที่เตรียมไว้ดับ

พระสงฆ์ - สวดคาถาดับเทียนชัย

เสร็จพิธี

พิธีเบิกพระเนตร

การเตรียมการ

- ล้ำลิอบควันหอม
- น้ำพระพุทธรมนต์
- แป้งเจิม

การปฏิบัติ

- ประธานในพิธี - จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย กราบ ๓ ครั้ง
- พิธีกร - อาราธนาศีล - รับศีล
- ประธานสงฆ์ - ทำพิธีเบิกพระเนตรโดยมีขั้นตอนปฏิบัติดังนี้.-
- บริกรรมคาถาบทที่ ๑ ดังนี้

**พุทโร โลกัง วิฑูกระระณัง อะระหัง พุทโร พุทธัสสะ
โลกะวิฑู**

- ใช้ล้ำลิอบควันหอมหรือชูบน้ำพระพุทธรมนต์ปาดจากหัวพระเนตรไปทางหางพระเนตรพระพุทธรูป
- บริกรรมคาถาที่ ๒ ดังนี้

**สะหัสสะสีเสปิ เจ โปโส สีเส สีเส สะตั้งมุขฯ มุখে
มุখে สะตั้งชีวหา ชีวะกัปปไป มะหิทธิโก นะ สักโกติ
จะ วัณเณตุง นิสเสสัง สัตถุโน คุณันติ จักขุง
อุทะปาติ ญาณัง อุทะปาติ ปัญญา อุทะปาติ วิชชา
อุทะปาติ อาโลโก อุทะปาติ**

- ทำพิธีเจิมผ้าทิพย์ ๓ จุด (เจิมจุดแรก พระสงฆ์ เจริญชัยมงคลคาถา)

- บริกรรมคาถาว่า
ประภูมียะ พุทโร อิทธิฤทธิ พุทธะ นิมิตต์ตตัง
อุปปันนัง โหตุ มะ อะ อุ อุ อะ มะ
- ถ้าเจิม ๕ จุด ให้บริกรรมต่อว่า นะโม พุทธายะ แล้ว
 บริกรรมด้วยคาถาดังต่อไปนี้
สหัสสะเนตโต เทวินโท ทิพพะจักขุง วิโสระยิ
ปาปะคะระหิ อะยัง ปาโล อาชีวัง ประริโสระยิ
สหัสสะเนตโต เทวินโท ทิพพะจักขุง วิโสระยิ
ธัมมะคะรุโก อะยัง ปาโล นิสินโน สาสเน ระโต
สหัสสะเนตโต เทวินโท เทวะรัชชะสิริระโร
ตังชะเนนะ อาคันตะวา จักขุपालัง อุปาคะมิ
สหัสสะเนตโต เทวินโท เทวะรัชชะสิริระโร
สังฆิปิตตะวานะ ตัง มัคคัง ขิปปัง สāvตถิมาคะมิ
 เสริจพิธิ

หมายเหตุ พิธิเบิกพระเนตรพระพุทธรูปที่กล่าวมานั้นเป็นแนวหนึ่งในหลายแนวที่โบราณบัณฑิตท่านใช้กันมา หากจะใช้คำอื่นที่มีความหมายดีเหมาะสมก็ถือว่าใช้ได้ทั้งนั้น แต่ควรจะเป็นคำสรรเสริญคุณพระพุทธเจ้าโดยตรงจะเหมาะกว่า

พิธีวางศิลาฤกษ์

การเตรียมการ

(นอกจากพิธีสงฆ์และเครื่องบวงสรวงสังเวช)

- แผ่นศิลาฤกษ์ (ที่วางดวงฤกษ์เรียบร้อยแล้ว) จำนวน ๑ หรือ ๒ แผ่น
- ไม้มงคล ๙ ชนิด
- ค้อนตอกไม้มงคล
- อัฐิ เงิน ทอง นาก อย่างละ ๓ แผ่น (รวม ๙ แผ่น)
- แป้งเจิม ๑ ที่
- ทองคำเปลวปิดศิลาฤกษ์ ๓ แผ่น พร้อมของทาปิดทอง
- ทรายเสก พอสสมควร
- น้ำพระพุทธรมนต์ พอสสมควร
- ปูนผสม พอสสมควร พร้อมเกรียง ๑ อัน
- ข้าวตอกดอกไม้ พอสสมควร
- เหรียญเงินเหรียญทอง พอสสมควร
- กล่องอัญมณี (พลอย ๙ สี) ๑ กล่อง

การปฏิบัติ

พระสงฆ์	- ปิดทองแผ่นศิลาฤกษ์ พรมน้ำพระพุทธรมนต์ และ
โปรยทรายเสกที่หลุมศิลาฤกษ์
ประธานในพิธี	- ไปที่หลุมศิลาฤกษ์ เจิมแผ่นศิลาฤกษ์
	- เจิมแผ่นอัฐิ เงิน ทอง นาก และไม้มงคล
	- ยืนหรือนั่งหันหน้าไปทางทิศที่เป็นศรีของวัน
ประกอบพิธี (ดูผนวก ก.)

- รับค้อนตอกไม้มงคล (ดูผนวก ข.) พระสงฆ์เจริญชัยมงคลคาถา ดนตรีบรรเลงเพลงมหาฤกษ์พราหมณ์เป่าสังข์แกว่งบัณเฑาะว์ ลั่นฆ้อง (ถ้ามี)
- รับเครื่องตักปุณที่พิธีกรเตรียมไว้ หยอดหลักไม้มงคลจนครบทั้ง ๙ ต้น
- รับอัฐิ เงิน ทอง นาก แล้ววางเป็นรูปวงกลม ตามคำแนะนำของพิธีกร (ดูผนวก ค.)
- รับเครื่องตักปุณที่พิธีกรเตรียมไว้ หยอดบนแผ่นอัฐิ เงิน ทอง นาก จนครบทุกแผ่น
- รับแผ่นศิลาฤกษ์ วางบนแผ่นอัฐิ เงิน ทอง นาก ให้ได้ศูนย์กลางพอดี
- วางกล่องอัญมณีที่หิวแผ่นศิลาฤกษ์
- โปรยข้าวตอกดอกไม้ลงบนแผ่นศิลาฤกษ์ตามสมควร
- โปรยข้าวตอกดอกไม้ที่หลุมศิลาฤกษ์จนหมดเสร็จพิธี

ผู้เข้าร่วมพิธี

หมายเหตุ บางครั้ง พระสงฆ์จะเป็นผู้เจิม ปิดทองแผ่นศิลาฤกษ์, แผ่นอัฐิ เงิน ทอง นาก และไม้มงคลก่อนที่พิธีสงฆ์จะเริ่มขึ้น

ผนวก ก.

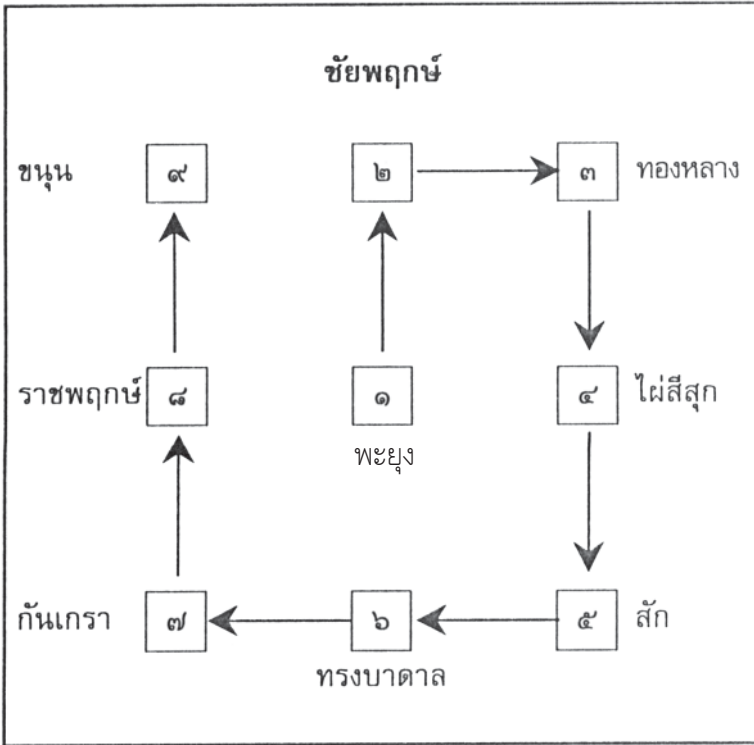
ทิศที่เป็นศรีของวัน

วันประกอบพิธี	ทิศที่เป็นศรี
อาทิตย์	ใต้
จันทร์	ตะวันตกเฉียงใต้
อังคาร	ตะวันตก
พุธ	ตะวันตกเฉียงเหนือ
พฤหัสบดี	อีสาน
ศุกร์	ตะวันออกเฉียงใต้
เสาร์	เหนือ
พุธ (กลางคืน)	ตะวันออก

แผนวก ข.

การปักไม้มงคล ๙ ชนิด

ทิศบูรพา

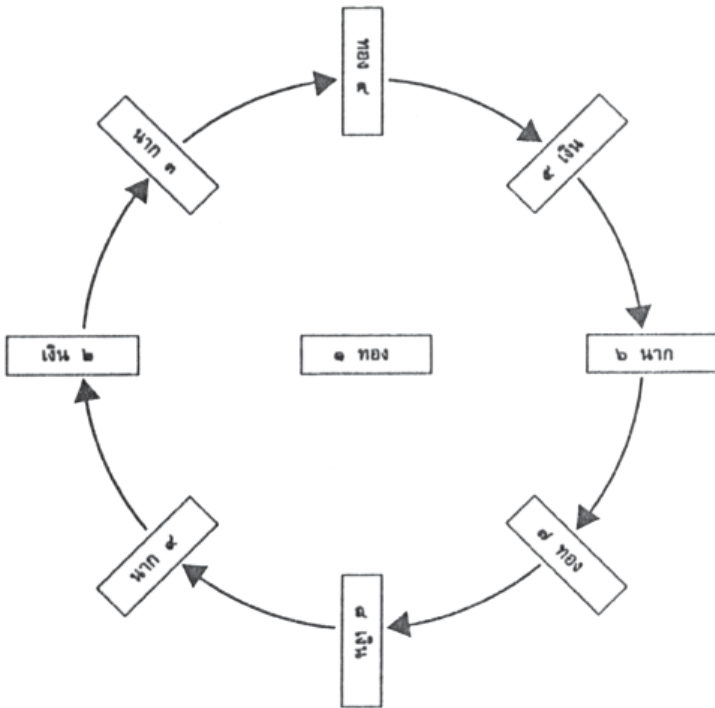

ผนวก ค.

การวางอิฐ เงิน ทอง นาก ๙ แผ่น

ทิศบูรพา

ทิศบูรพา

พิธีตั้งศาลพระภูมิ

การเตรียมการ

- หาฤกษ์
- เตรียมพื้นที่ (กว้าง-ยาว ๑ วา สูง ๙ นิ้ว)
- ศาลพระภูมิ ๑ หลัง
- เเจ็ด (เทวรูป) ๑ ชุด
- ตู๊กตาชายหญิง อย่างละ ๑ ชุด
- ตู๊กตาช้างม้า อย่างละ ๑ ชุด
- แจกันพร้อมดอกไม้ ๑ คู่
- เชิงเทียนพร้อมเทียน ๑ คู่
- กระจกรูป ๑ ที่
- ทองคำเปลว ๓ แผ่น พร้อมกระเทียมทาปิดทอง ๑ หัว
- แป้งเจิม ๑ ที่
- ผ้าแพร ๑ ผืน
- น้ำมันต์ ๑ ขัน
- ทรายเสก ๑ ขัน
- รูป
- โต๊ะหมู่บูชา พร้อมพระพุทธรูปและเครื่องสักการะ ตั้งไว้บริเวณ
ประกอบพิธี
- โต๊ะเครื่องสังเวद्यเทวดา ปูผ้าขาว ๑ ชุด ให้เพียงพอ

เครื่องสังเวद्यเทวดา มีดังนี้.-

- บายศรีปากชาม ๑ คู่

- ไข่ต้มปอกเปลือก ๒ ฟอง (เสียบไว้บนยอดบายศรี)
- หัวหมูหรือหมูนอตอนทอง ๑ ที่
- ไก่ต้ม ๑ ตัว
- เบ็ดต้ม ๑ ตัว
- ปลาช่อนแป๊ะชะ ๑ ตัว
- มะพร้าวอ่อน เหนือเปลือก ๑ ผล
- กล้วยน้ำว่าสุก ๑ หวี
- ขนมต้มแดงต้มขาว อย่างละ ๑ ที่
- ผลไม้ตามฤดูกาล ๑ ที่ (หลายๆ อย่างรวมกัน ไม่ต้องปอกเปลือก)
- ข้าวสุก ๑ จาน
- น้ำดื่ม ๑ แก้ว

การปฏิบัติ

(เมื่อถึงเวลาฤกษ์)

พิธีกร	- ลงยันต์ที่เจี๊วต - เจิมเจี๊วต - เจิมตุ๊กตาชายหญิง และข้างม้า - ลงยันต์ เจิมและปิดทองที่เสาศาลพระภูมิ และลงยันต์ที่ผนังด้านในศาลพระภูมิ
เจ้าภาพ	- จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัยที่โต๊ะหมู่บูชา (ที่ตั้งไว้บริเวณประกอบพิธี) อธิษฐานเพื่อความเป็นมงคล
พิธีกร	- โปรยทรายเสก และประพรมน้ำพระพุทธมนต์ที่หลุมเสาศาลพระภูมิ
คนงาน	- ยกเสาวางศาลพระภูมิ (ตั้งเส้าใหม่่นคง)

- พิธีกร - วางเจี๊วดพร้อมตุ๊กตาต่างๆ ภายในศาลพระภูมิ
- เชิญเทวดาขึ้นศาลพระภูมิ
- เจ้าภาพ - ผูกผ้าแพรสีที่เสาศาลพระภูมิ
- จุดธูปเทียนที่โต๊ะสังเวชนุชา ถวายเครื่องสังเวจแต่
เทวดา แล้วอธิษฐานเพื่อความอยู่เย็นเป็นสุขและ
ขออำนาจเทวดาคุ้มครองรักษา
- พิธีกร - กล่าวคำสังเวจเทวดา
เสร็จพิธี

หมายเหตุ

- เจ้าภาพเตรียมผ้าขาว ๒ ผืน ยาว ๓ เมตร ๑ ผืน และ ๒.๕ เมตร ๑ ผืน พร้อมทั้งดินสอดำ ๑ แท่ง และเงินบูชาครู ๙ บาท มอบให้ผู้ประกอบพิธี
- แจกนดอกไม้ เชิงเทียน กระจกรูป ที่ใช้กับโต๊ะสังเวชนั้น เมื่อเสร็จพิธีแล้วนำไปตั้งไว้บูชาประจำศาลพระภูมิต่อไป
- ถ้ามีการนิมนต์พระสงฆ์มาร่วมด้วย พระสงฆ์ จะเป็นผู้ไปร่ายพระพรมน้ำพระพุทธรูปมนต์และแผ่เมตตาให้
- การตั้งศาลพระภูมิ เจ้าของบ้านมีความประสงค์จะให้ช่วยคุ้มครองปกป้องรักษาคนในครอบครัว จึงควรตั้งหันหน้าศาล ไปในทิศทางที่เหมาะสม ตามคักดีและฐานะของเจ้าบ้าน
- การตั้งศาล ไม่ควรให้ร่มไม้หรือเงาบ้านทับศาล หรือไม่ควรตั้งศาลให้กิ่งไม้ปกคลุมศาล (ยกเว้นบางกรณี)

คำกล่าวอัญเชิญเทวดาขึ้นศาล

เทเวตา อะภิปุเชมิ	เทเวตา จะ นะมามิหัง
เอตตาวะตา จะ อัมเหติ	สัมภะตัง ปุญญะสัมปะทัง
สัพเพ เทวานุโมหันตุ	สัพพะสัมปัตตติสิทธิยา
อิมิสสัง จิตตะสาลายัง	ติฏฐันตุ สัพพะเทเวตา
อัมเห จะ อะนุรักขันตุ	สะทา โสตถิ ะวันตุ โน.

ข้าพเจ้า ขอบูชาซึ่ง เทเวตาทั้งหลาย และขอนอบน้อมด้วยความเคารพ
วันนี้ท่านเจ้าภาพพร้อมด้วยญาติมิตรและบริวาร ได้จัดสร้างศาลและบุญสมบัติ
มีประมาณเท่านี้ เพื่ออุทิศเป็นเทวดาทูลแล้ว

ขอรุมนเทวดาทั้งหลาย ได้โปรดสถิตยังศาลอันวิจิตรงดงามนี้ให้เป็นที่
เกษมสำราญแล้ว

โปรดอภิบาลตามคุ้มครองรักษาข้าพเจ้าทั้งหลายมีท่านเจ้าภาพผู้สร้างศาล
และบริวารทุกคนให้ได้ประสบแต่สิ่งอันเป็นศุภมงคลและความสุขสวัสดิ์
ตลอดกาลนานเทอญ

คำสั่งเวยเทเวตา

นะโม ตัสสะ ะคะวะโต ะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ (๓ ครั้ง)

สักเค กาเม จะ รูปะ	คิริสิขะระตะเถ
จันตะลิกเข	วิมานะ
ทีเป รัฎฐะ จะ คามะ	ตะรุระนะคะหะเน
เคหะวัตถุม -	หิ เขตเต
ภุมมา จายันตุ เทวา	ชะละละละวิสะเม
ยักชะคันธัพ -	พะนาคา

ติฎฐันตา สันติเก ยัง

มะมะ วะระวะจะนัง

สาธะโว ตัง

สุถันตฺ

อายาจะนะกาโล

อะยัมมะทันตา

อายาจะนะกาโล

อะยัมมะทันตา

อายาจะนะกาโล

อะยัมมะทันตา

ข้าพเจ้า ขอนอบน้อมสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ทรงไว้ซึ่งพระวิสุทธิคุณ พระปัญญาคุณ และพระมหากรุณาคุณ เป็นศาสดาของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย พร้อมด้วยพระธรรมและพระสงฆ์ผู้เป็นมงคลในโลก

ด้วยวันนี้เป็นศุภวารดิถีอันเป็นมงคลเจ้าภาพได้ดำเนินการจัดสร้างคฤหาสน์อันสวยงามวิจิตรตระการตาถวายแด่ภุมเทวดาผู้สิงสถิต ณ สถานที่อาณาบริเวณแห่งนี้ จึง ณ โอกาสอันเป็นมงคลนี้ เจ้าภาพได้จัดเครื่องสังเวทเป็นเทวดาพลีไว้แล้วจึงขออัญเชิญเทวดาทั้งหลาย มีพระสยามเทวาธิราช พระเลื้อเมือง พระทรงเมือง พระหลักเมือง พระภูมิเจ้าที่ ตลอดจนเทวดาผู้สิงสถิตทั่วแคว้นแคว้นแดนภูเข่า พื้นเมฆนี้ มวลนที และท้องนภาทุกแห่งหน ได้โปรดเสด็จมารับเครื่องสังเวทที่ได้จัดถวายไว้

ด้วยเดชะบารมีแห่งคุณพระศรีรัตนตรัย อันเป็นมิ่งมงคลของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลายและพละานุภาพแห่งบุญกุศลที่เจ้าภาพได้บำเพ็ญมาจึงขอเทวดาทั้งหลายดังที่ได้เอ่ยนามมานี้ ได้โปรดอภิบาลรักษาและอำนวยความสะดวกให้ (ออกชื่อและนามสกุลเจ้าภาพ) พร้อมทั้งบริวารให้มีความสุขเกษมศานต์ ประสพแต่สิ่งอันเป็นสรรพมิ่งมงคลตลอดกาลทุกเมื่อเทอญ

พิธีบูชาพระภูมิ

การเตรียมการ

- สำรับอาหารคาว - หวาน ๑ สำรับ (เหมือนสำรับพระพุทฺธ)
- เครื่องสังเวย (ตามความเหมาะสม)
- ดอกไม้ ฐูป เทียน (เหมือนบูชาพระ นอกจากฐูปใช้ ๑ ดอก)

การปฏิบัติ

- ตั้งโต๊ะปูผ้าขาว หน้าศาล บริเวณบ้านที่สะอาดเหมาะสม เพื่อวางสำรับอาหาร (หรือวางสำรับบนศาล ถ้ามีที่ว่างพอ)
- จุดฐูปเทียน
- พนมมือกล่าวคำบูชา ดังนี้ **“อิมิณา โสตะเณนะ โภชะเนนะ ภูมมะเทเว ฐูเชมิ”** ข้าพเจ้าขอบูชาภูมเทวดาด้วยโภชนะพร้อมทั้งน้ำนี้ (ถ้าบูชาด้วยดอกไม้ฐูปเทียน ไม่มีอาหารกล่าวคำบูชาดังนี้ **“อิมิณา ลักกาเรนะ ภูมมะเทเว ฐูเชมิ”** ข้าพเจ้าขอบูชาภูมเทวดาด้วยเครื่องสักการะนี้)
- ถาสำรับพระภูมิ (เมื่อฐูปหมดดอก) ดังนี้ - **“อิมัง เสสัง มังคะลัง ยาจามิ”** ข้าพเจ้าขอส่วนที่เหลืออันเป็นมงคลนี้ (แล้วยกสำรับเก็บได้)

หมายเหตุ

- คำบูชาที่ว่าไว้นั้น เป็นเพียงแนวหนึ่ง ผู้บูชาอาจใช้คำอื่นๆ ที่บังถึงภูมเทวดา ตามที่ตนถนัด
- การบูชาด้วยเครื่องสักการะกระทำได้ทุกโอกาส (ถ้ามีการบูชาพระด้วย ให้กระทำหลังจากการบูชาพระเสร็จแล้ว)

พิธีกระทำสัตย์ปฏิญาณตน ต่อธงชัยเฉลิมพล

การเตรียมการ

- นิมนต์พระสงฆ์ทรงสมณศักดิ์ ๑๐ รูป เจริญพระพุทธมนต์ (ใช้พัศดยศเนื่องจากเป็นรัฐพิธี)
- โต๊ะหมู่บูชา พร้อมเครื่องสักการะ
- ธงชาติและพระบรมฉายาลักษณ์
- เครื่องดื่มสำหรับพระสงฆ์ และไทยธรรม ๑๐ ชุด
- ด้ายสายสิญจน์ ๒ ม้วน (สำหรับคล้องคันทรงชัยเฉลิมพล ๑ ม้วน และสำหรับพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ ๑ ม้วน)

การปฏิบัติ

เมื่อหมู่เชิญธงชัยเฉลิมพลเข้าตั้งในปะรำพิธีเรียบร้อยแล้ว

อศจ.	- คล้องด้ายสายสิญจน์ที่คันทรงให้ด้ายอยู่ใต้ผืนธงพอสมควร - เชิญประธานในพิธีจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย (เมื่อ ผบ.กองผสมบอกถอดหมวก) - อาราธนาศีล - รับศีล - อาราธนาพระปริตร
พระสงฆ์	- เจริญพระพุทธมนต์ตามบทที่กำหนดดังนี้.-
นโม ๓ จบ, ไตรสรณคัมภ์, นโม ๘ บท (จบ)
ประธานฯ	- จุดเทียนนำมนต์ พระสงฆ์ขึ้นบท “อิติปิ โส... สวากขาโต สุปะฏิปันโน...โลกัสสาติ, ทุกข์ขันธ์ตตา...

- เทวະตาคะตา, ภาวะตุ สัพพะมังคละ...ภาวันตุ เต
- อศจ. - เทียบไทยธรรม เชิญประธานฯ และนายทหาร
ชั้นผู้ใหญ่ประเคนจตุปัจจัยไทยธรรม
- พระสงฆ์ - อนุโมทนา ยถา ฯลฯ (สัพพีติโย หนเดียว, ต่อ ภาวะตุ
สัพพะมังคละ...ภาวันตุ เต
- ประธานฯ - กรวดน้ำรับพร
- อศจ. - ปลดด้ายสายสิญจน์จากคันธงชัยเฉลิมพล
- นิมนต์ประธานสงฆ์ขึ้นที่แท่น ประพรมน้ำ
พระพุทธมนต์แก้กองผลสม เมื่อกองผลสมเดินสวน
สนามผ่านประรำพิธีจนครบทุกขบวน
- นำรถส่งพระเข้าเทียบหน้าประรำพิธีเพื่อรับพระสงฆ์
กลับ (เมื่อกองผลสมกลับเข้าประจำที่เชิญธงประจำ
พิธีลงและจบเสียงเพลง)
เสร็จพิธี

พิธียกช่อฟ้า

การเตรียมการ

- (นอกจากพิธีสงฆ์)
- บาตรน้ำมนต์ พร้อมหม้อคา ๑ กำ
 - แป้งเจิม ๑ ที่
 - ทองคำเปลว ๓ แผ่น
 - ผ้าสีชมพู ๑ ผืน (หรือตามต้องการ)

- พวงมาลัย ๒ ซาย ๑ พวง
- ด้ายสายสิญจน์ ๑ ม้วน

การปฏิบัติ

(เมื่อถึงกำหนดเวลา)

- ประธานในพิธี - จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย กราบพระ ๓ ครั้ง
- รับศีล
- พิธีกร - นิมนต์พระสงฆ์ประพรมน้ำพระพุทธมนต์ช่อฟ้า แล้วผูกด้ายสายสิญจน์
- ประธานฯ - ฟังการกล่าวรายงาน (จากผู้แทนของวัด)
- ออกจากปะรำพิธีไปยังแท่นที่ตั้งช่อฟ้า(เมื่อได้รับเชิญ)
 - เжимช่อฟ้า (ตรงฐานช่อฟ้า)
 - ปิดทอง ๓ แผ่น (ตรงฐานช่อฟ้า)
 - ผูกผ้าสีชมพู ๑ ผืน (ตรงระหว่างกลางหรือส่วนโค้งของช่อฟ้าโดยผูกแล้วทิ้งชายหรือผูกเป็นเงื่อนรูปโบ)
 - คล้องพวงมาลัย ๒ ซาย (ตรงส่วนที่คล้องแล้วจะไม่หลุด)
 - ถือสายสิญจน์เพื่อยกช่อฟ้าขึ้น โดยผ่อนตามช่อฟ้าไปเรื่อยๆจนช่อฟ้าถึงที่ประดิษฐาน (ขณะนั้นพระสงฆ์เจริญชัยมงคลคาถา ดนตรีบรรเลงเพลงมหาฤกษ์)
 - กลับเข้าสู่ปะรำพิธี

- ประเคนจตุปัจจัยไทยธรรมแด่พระสงฆ์
- กรวดน้ำ รับพร
เสร็จพิธี

หมายเหตุ

- บางงานมีการเจริญพระพุทธมนต์ย่อยๆ แล้วจึงประกอบพิธียกช่อฟ้า

พิธียกเสาเอก

การเตรียมการ

- โต๊ะหมู่บูชา (หมู่ ๕, ๗ หรือหมู่ ๙) พร้อมเครื่องสักการะ
- เครื่องไทยธรรมถวายพระ ๑ ชุด (กรณีนิมนต์พระมาร่วมประกอบพิธี)
- เครื่องบูชาฤกษ์หรือเครื่องสังเวทเวทดา (ตามความเหมาะสม)
- ใบเงิน ทอง นาก อย่างละ ๓ ใบ
- เหยียดทอง เงิน อย่างละ ๙ เหยียด ๑๐ บาท ๙ เหยียด
- ทราเยสก ๑ ชั้นเล็ก
- น้ำมนต์ ๑ ชั้น พร้อมหม้อคา ๑ ก้า
- ด้ายสายสิญจน์ ๑ ม้วน
- แป้งเจิม ๑ ที่
- ทองคำเปลว ๓ แผ่น
- ผ้าแพรห่มเสา ๓ สี หรือผ้าขาวม้า ๑ ผืน
- หน่อกล้วยหน่ออ้อย อย่างละ ๑ หน่อ
- ไม้มงคล ๙ ชนิด

- แผ่นเงิน ทอง นาก อย่างละ ๑ แผ่น
- ข้าวตอกดอกไม้ ๑ ชั้น

การปฏิบัติ

(ก่อนถึงเวลาฤกษ์เล็กน้อย วงสายสิญจน์เริ่มจากโต๊ะหมู่บูชาไปโต๊ะสังเวทเวดาเวียนขวารอบบริเวณสถานที่เข้าสู่เสาเอก)

เจ้าภาพ	- จุดธูปเทียนที่โต๊ะหมู่บูชา อธิษฐานในทางที่ดี เพื่อเป็นสิริมงคล
	- จุดธูปเทียนที่โต๊ะสังเวท บูชาเทวดาเพื่อรักษาคุ้มครอง
พิธีกร	- กล่าวคำสังเวทบูชาเทวดา
ประธานสงฆ์	- ประพรมน้ำพระพุทธรูปและไปรยทรายเสกที่หลุมเสาเอก และประพรมน้ำพระพุทธรูปที่ข้าง (กรณีนิมนต์พระมาร่วมประกอบพิธี)
เจ้าภาพ	- ตอกไม้มงคล ๙ ชนิด ในหลุมเสาเอก
	- วางแผ่นเงิน ทอง นาก ในหลุมเสาเอก
	- นำใบเงิน ทอง นาก และเหรียญเงิน ทอง ลงก้นหลุมเสาเอก
	- เจิมและปิดทองเสาเอก (บางกรณีเจ้าภาพนิมนต์พระสงฆ์ทำ)
	- ผูกหน่อกล้วยหน่ออ้อยและผ้าแพร ๓ สีที่เสาเอก
	- ถือน้ำสายสิญจน์พร้อมทั้งญาติมิตรผู้ร่วมพิธี

เมื่อถึงเวลาฤกษ์

ช่าง	- ทำการยกเสาเอกจนตั้งเรียบร้อยแล้ว (พระสงฆ์เจริญ

ชัยมงคลคาถา)
เจ้าภาพ - ไปรยข้าวตอกดอกไม้ที่หลุมเสาเอก พร้อมผู้ร่วมพิธี
เสร็จพิธี

พิธีทำบุญขึ้นบ้านใหม่

การเตรียมการ

- ที่บูชา (หิ้งบูชาหรือโต๊ะหมู่บูชา หมู่ ๕, ๗ หรือหมู่ ๙)
- พระพุทธรูปประจำบ้าน ๑ องค์
- แจกันดอกไม้ ๑ คู่ เชิงเทียน ๑ คู่ และกระถางธูป ๑ ที่ (ธูป ๓ ดอก เทียน ๒ เล่ม)
- ภาชนะใส่เงิน ทอง ข้าวสาร และน้ำ (ดูพಂಗาม)
- เครื่องพิธีสงฆ์และเครื่องทำบุญอื่นๆ (เหมือนทำบุญทั่วไป)
- สำหรับพระภูมิเจ้าที่ (ตั้งไว้บนโต๊ะปูผ้าขาวหน้าบ้านในที่ๆ เหมาะสม)
- ทรายเสก
- ข้าวตอกดอกไม้

การปฏิบัติ

(เมื่อถึงเวลาฤกษ์)

- เจ้าของบ้าน - อุ้มอัญเชิญพระพุทธรูป (หันหน้าพระเข้าทางบ้าน)
เดินเข้าบ้านด้วยอาการสำรวม รำลึกถึงคุณพระ
รัตนตรัยเพื่อความเป็นสิริมงคล ติดตามด้วยผู้
ใกล้ชิดถือเครื่องบูชาสักการะ ภาชนะใส่เงิน ทอง
ข้าวสาร และน้ำ

- อัญเชิญพระพุทธรูปตั้งบนหิ้งหรือโต๊ะหมู่บูชาและวางภาชนะใส่เงิน ทอง ข้าวสาร และน้ำ ช้างๆ โต๊ะหมู่บูชา
 - จุดธูปเทียนบูชาพระ อธิษฐานเพื่อความสุขในชีวิตแล้วกราบ ๓ ครั้ง
 - อาราธนาศีล
 - ประธานสงฆ์ให้ศีล
 - อาราธนาพระปริตร
 - พระสงฆ์เจริญพระพุทธรมณฑ์
 - จุดเทียนนำมนต์ เมื่อพระสวดถึงบท “อเสวนา...”
 - ประเคนภัตตาหารแด่พระสงฆ์ (เมื่อพระเจริญพระพุทธรมณฑ์จบแล้ว)
 - จุดธูปเทียนบูชาพระภูมิเจ้าที่ อธิษฐานเพื่อให้คุ้มครองป้องกันภัย และเพื่อความเป็นสิริมงคลตลอดไป (เมื่อธูปหมดดอก ลาพระภูมิเจ้าที่ได้)
 - ประเคนไทยธรรม (เมื่อพระสงฆ์ฉันเสร็จเรียบร้อยแล้ว)
 - กรวดน้ำ รับพร
- ประธานสงฆ์
- ประพรมน้ำพระพุทธรมณฑ์ (พระสงฆ์เจริญชัยมงคลคาถา)
 - เติมประตูป้าน ประตู่เรือน ประตู่ห้องนอน
 - ไปรยทรายเสก ข้าวตอกดอกไม้รอบๆบ้าน

หมายเหตุ ถ้าเป็นพิธีขึ้นบ้านใหม่โดยย่อ ปฏิบัติดังนี้-

- เจ้าของบ้าน
- อุ้มอัญเชิญพระพุทธรูปประจำบ้านเดินเข้าบ้าน
 - อัญเชิญพระพุทธรูปตั้งบนหิ้งหรือโต๊ะหมู่บูชาที่เตรียมไว้
 - วางเครื่องสักการะ
 - จุดธูปเทียนบูชาพระอธิษฐานเพื่อความเป็นสิริมงคลแล้วกราบ ๓ ครั้ง
 - บูชาพระภูมิเจ้าที่
 - นำสิ่งของอื่นๆ ขึ้นบ้านตามสะดวก (จะนิมนต์พระมา ๑ รูป เพื่อประพรมน้ำพระพุทธรูปมนต์และโปรยทรายเสกให้ก็ได้)

พิธียกป้าย

(อาคารร้านค้า)

การเตรียมการ

- ป้ายที่เขียนชื่อเรียบร้อยแล้ว (ตั้งไว้ข้างโต๊ะหมู่บูชา)
- แป้งเจิม ๑ ที่
- ทองคำเปลว ๓ แผ่น พร้อมขี้ผึ้งหรือกระเทียมทาปิดทอง
- ดินสอดำ ๑ แท่ง (สำหรับลงยันต์)
- ด้ายสายสิญจน์ ๑ ม้วน
- โต๊ะหมู่บูชา พร้อมเครื่องสักการะ
- นิมนต์พระสงฆ์ ๙ รูป (กรณีมีพิธีเจริญพระพุทธรูปมนต์)

การปฏิบัติ

(ถ้ามีพิธีเจริญพระพุทธมนต์)

- เจ้าภาพ
- จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย กราบพระ ๓ ครั้ง
 - อาราธนาศีล
 - ประธานสงฆ์ให้ศีล
 - อาราธนาพระปริตร
 - พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์

เมื่อถึงเวลาฤกษ์

- ประธานสงฆ์
- ประพรมน้ำพระพุทธมนต์ป้าย เจิม ปิดทอง ลงยันต์ และผูกด้ายสายสิญจน์ที่ป้าย
- เจ้าภาพ
- ยกป้ายขึ้นประดิษฐานที่อาคาร ผู้ร่วมพิธีถือด้ายสายสิญจน์
- พระสงฆ์
- เจริญชัยมงคลคาถา (ดนตรีบรรเลงเพลงมหาฤกษ์)
- เจ้าภาพ
- ประเคนภัตตาหารแด่พระสงฆ์ (พระสงฆ์ฉันเสร็จ)
 - ประเคนไทยธรรม ร่วมกับญาติมิตร
 - กรวดน้ำ รับพร
- ประธานสงฆ์
- ประพรมน้ำพระพุทธมนต์แก่เจ้าภาพ และผู้ร่วมพิธีเสร็จพิธี

หมายเหตุ

- ถ้าไม่มีพิธีเจริญพระพุทธมนต์ นิมนต์พระ ๑ รูป หรือเชิญประธานที่ไม่ใช่พระสงฆ์มาประกอบพิธียกตามขั้นตอนดังกล่าวก็ได้

พิธีเปิดป้ายอาคารสถานที่

การเตรียมการ

- โต๊ะหมู่บูชาพร้อมเครื่องสักการะ (หมู ๕, ๗ หรือหมู ๙)
- แป้งเจิม ๑ ที่
- ทองคำเปลว ๓ แผ่น พร้อมขี้ผึ้งหรือกระเทียมทาปิดทอง
- ผ้าคลุมป้าย มีสายชักหรือกดปุ่ม
- เครื่องดื่ม
- ไไทยธรรมถวายพระ
- ภัตตาหาร (กรณีมีการทำบุญเลี้ยงพระ)

การปฏิบัติ

แบบที่ ๑ พระสงฆ์ให้ศีลอย่างเดียว (เมื่อถึงกำหนดเวลา)

- ประธานในพิธี - จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย กราบพระ ๓ ครั้ง
- อาราธนาศีล
 - ประธานสงฆ์ให้ศีล
- เจ้าภาพ - กล่าวรายงาน และเชิญประธานเปิดป้าย
- ประธานฯ - กดปุ่มหรือชักผ้าคลุมเปิดป้าย
- พระสงฆ์ - เจริญชัยมงคลคาถา (ดนตรีบรรเลงเพลงมหาฤกษ์ ถ้ำมี)
- ประพรมน้ำพระพุทธรมณฑ์
 - เจิมป้าย
- ประธานฯ - ประเคนไไทยธรรมแด่พระสงฆ์
- กรวดน้ำ รับพร

พระสงฆ์ - ประพรมน้ำพระพุทธมนต์
เสด็จพิธี

แบบที่ ๒ พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์และฉันภัตตาหาร

ประธานในพิธี - จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย กราบพระ ๓ ครั้ง
- อาราธนาศีล
- ประธานสงฆ์ให้ศีล
- อาราธนาพระปริตร
- พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์
- ประเคนภัตตาหารแด่พระสงฆ์ (พระสงฆ์ฉันเสร็จ)
- ประเคนไทยธรรม
- กรวดน้ำ รับพร

เจ้าภาพ - กล่าวรายงานและเชิญประธานเปิดป้าย

ประธานฯ - กตปุ้มหรือชักผ้าคลุมเปิดป้าย

พระสงฆ์ - เจริญชัยมงคลคาถา (ดนตรีบรรเลงเพลงมหาฤกษ์)
- ประพรมน้ำพระพุทธมนต์
- เจิมป้าย
เสด็จพิธี

แบบที่ ๓ พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ ฉันภัตตาหารภายหลัง

ประธานในพิธี - จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย กราบพระ ๓ ครั้ง
- อาราธนาศีล
- ประธานสงฆ์ให้ศีล
- อาราธนาพระปริตร
- พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์

เจ้าภาพ	- กล่าวรายงานและเชิญประธานเปิดป้าย
ประธานฯ	- กดปุ่มหรือชักผ้าคลุมเปิดป้าย
พระสงฆ์	- เจริญชัยมงคลคาถา (ดนตรีบรรเลงเพลงมหาฤกษ์)
- ประธานสงฆ์ประพรมน้ำพระพุทธมนต์
- เจริญป้าย
ประธานฯ	- ประเคนภัตตาหารแด่พระสงฆ์ (พระสงฆ์ฉันเสร็จ)
- ประเคนไทยธรรม
- กรวดน้ำ รับพร
พระสงฆ์	- ประธานสงฆ์ประพรมน้ำพระพุทธมนต์
เสร็จพิธี

พิธีเปิดการศึกษาอบรม

การเตรียมการ

- โต๊ะหมู่บูชาพร้อมเครื่องสักการะ ๑ ชุด ธงชาติ และพระบรมฉายาลักษณ์
- คำกล่าวรายงานและคำกล่าวตอบ

การปฏิบัติ

เมื่อถึงกำหนดเวลา

ประธานในพิธี	- เข้าสู่ห้องพิธี
ผู้รับผิดชอบพิธี	- บอกทำความเคารพ
ผู้เข้าร่วมพิธี	- ทำความเคารพแล้วยืนตรง

- ประธานฯ - จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย - กราบพระ ๓ ครั้ง
 - ทำความเคารพธงชาติและถวายความเคารพ
 พระบรมฉายาลักษณ์
 - ยืน ณ ที่กำหนด
- ผู้เข้าร่วมพิธี - ประนมมือตอนประธานจุดธูปเทียนกราบพระและ
 นั่งเมื่อประธานยืน ณ ที่กำหนด
- ผู้รับผิดชอบการศึกษอบรม - กล่าวรายงาน
- ประธานฯ - กล่าวตอบและเปิดการศึกษอบรม (บรรเลงเพลง
 มหาฤกษ์)
- ผู้เข้าร่วมพิธี - ยืนตรง
- ประธานฯ - กราบพระทำความเคารพธงชาติและถวายความ
 เคารพพระบรมฉายาลักษณ์ (เมื่อเพลงมหาฤกษ์จบ)
- ผู้เข้าร่วมพิธี - ยืนตรงประนมมือตอนประธานกราบพระและยืน
 ตรงจนกว่าประธานฯจะออกจากห้องพิธี
 เสร็จพิธี

พิธีปิดการศึกษอบรม

การเตรียมการ

- โต๊ะหมู่บูชาพร้อมเครื่องสักการะ ๑ ชุด ธงชาติ และพระบรม
 ฉายาลักษณ์
- คำกล่าวรายงานและโอวาท
- วุฒิบัตร

การปฏิบัติ

เมื่อถึงกำหนดเวลา

ประธานในพิธี - เข้าสู่ห้องพิธี

ผู้รับผิดชอบพิธี - บอกทำความเคารพ

ประธานฯ - จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย - กราบพระ ๓ ครั้ง
- ทำความเคารพธงชาติและถวายความเคารพ
พระบรมฉายาลักษณ์
- ยืน ณ ที่กำหนด

ผู้เข้าร่วมพิธี - ประนมมือตอนประธานจุดธูปเทียนกราบพระ
และนั่งตอนประธานยืน ณ ที่กำหนด

ผู้รับผิดชอบการศึกษาบรม - กล่าวรายงาน

ประธานฯ - แจกวุฒิบัตร
- ให้โอวาทแล้วกล่าวปิดการศึกษาบรม (บรรเลง
เพลงมหาฤกษ์)

ผู้เข้าร่วมพิธี - ยืนตรง

ประธานฯ - กราบพระ ทำความเคารพธงชาติและถวายความ
เคารพพระบรมฉายาลักษณ์ (เมื่อเพลงมหาฤกษ์จบ)

ผู้เข้าร่วมพิธี - ยืนตรงประนมมือตอนประธานกราบพระโดย
อาการสำรวม จนกว่าประธานจะออกจากห้องพิธี
เสร็จพิธี

หมายเหตุ เมื่อเสร็จพิธีแล้วผู้เข้าร่วมพิธีจะแสดงความยินดีต่อผู้สำเร็จการ
ศึกษาบรมก็ได้

พิธีโกนผมไฟ

การเตรียมการ

(นิมนต์พระสงฆ์ ๕ หรือ ๙ รูป)

- โต๊ะหมู่บูชาพร้อมเครื่องสักการะ เหมือนทำบุญทั่วไป
- พาน ๑ ใบ (ใส่ใบบัว ๑ ใบ, กรรไกร ๑ ปาก, มีดเล็ก สีทอง - สีเงิน อย่างละ ๑ เล่ม, ด้ายผูกข้อมือนิ้วเด็กและแป้งเจิม ๑ ที่) ตั้งไว้ข้างบาตรน้ำมนต์ วงด้วยด้ายสายสิญจน์
- เครื่องดื่ม ภัตตาหารและไทยธรรมถวายพระ
- ที่กรวดน้ำ ๑ ที่

การปฏิบัติ

(เมื่อถึงกำหนดเวลา)

เจ้าภาพ	- จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย กราบพระ ๓ ครั้ง - อาราธนาศีล รับศีล - อาราธนาพระปริตร ฟังพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ - จุดเทียนน้ำมนต์ (เมื่อพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ถึงบท “อะเสวนา...”) - นำเด็กเข้าอยู่ในวงด้ายสายสิญจน์ (เมื่อพระสวดถึงบท มหาการุณิกโก...ก่อนเวลาฤกษ์เล็กน้อย)
ประธานสงฆ์	- (เมื่อถึงเวลาฤกษ์) ประพรมน้ำพระพุทธมนต์ที่ศีรษะเด็ก จุ่มกรรไกรลงในบาตรน้ำมนต์ แล้วตัดหรือขริบปลายผมพอเป็นพิธี (ขณะนั้นพระสงฆ์เจริญชัยมงคลคาถา)

- เจิมหน้า ผูกข้อมือเด็ก (ถ้าเป็นเด็กหญิงให้ผู้ปกครองปฏิบัติแทน ประธานสงฆ์จะประพรมน้ำพระพุทธมนต์เท่านั้น)
- เจ้าภาพ - (เมื่อพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์จบ) นำเด็กออกจากด้ายสายสิญจน์มาข้างนอกให้ญาติผู้ใหญ่พ่อแม่และผู้ที่น่าบ่ถืออื่นๆ ตัดผมเด็กออกพอเป็นพิธี ใช้มีดทอง มีดเงินและที่ศีรษะเด็กเสมือนว่าโกนผม
- ผูกข้อมือ ให้พรเด็ก
- ประเคนไทยธรรม (เมื่อพระสงฆ์ฉันเสร็จ)
- พระสงฆ์ - อนุโมทนา
- เจ้าภาพ - กรวดน้ำ รับพร
- รับประพรมน้ำพระพุทธมนต์เสร็จพิธี

หมายเหตุ

- ผมที่โกนหรือตัดนั้นให้นำใส่ใบบัวไปลอยน้ำตามที่เหมาะสม

พิธีโกนจุก

การเตรียมการ

- (นิมนต์พระสงฆ์ ๕ หรือ ๙ รูป ตามประสงค์)
- โต๊ะหมู่บูชาพร้อมเครื่องสักการะ (เหมือนทำบุญทั่วไป)
- พานใส่ใบบัว มีมีดโกนและกรรไกร

- ด้ายผูกข้อมือ เบี่ยงเจิม
- เครื่องดื่ม ภัตตาหารถวายพระ
- ไทยธรรม

การปฏิบัติ (ก่อนกำหนดพิธีสงฆ์)

- โทนมเด็กให้เกลี้ยงเหลือไว้แต่จุก
- แบ่งจุกออกเป็น ๓ ปอย ประดับจุกตามสมควร
- แต่งตัวเด็กด้วยชุดเสื้อผ้าใหม่
(เมื่อถึงกำหนดเวลาพิธีสงฆ์)

เจ้าภาพ - นำเด็กเข้าอยู่ในวงสายสิญจน์ โยงสายสิญจน์มาที่
จุกเด็ก

- อาราธนาศีล วัปศีล

- อาราธนาพระปริตร ฟังพระเจริญพระพุทธรมณต์

- จุดเทียนน้ำมันต์ (เมื่อพระเจริญพระพุทธรมณต์ถึงบท
“อะเสวนา...”)

ประธานสงฆ์ - ประพรมน้ำพระพุทธรมณต์ที่จุกเด็ก (เมื่อพระสงฆ์
เจริญพระพุทธรมณต์ถึงบท “ชะยันโต...”) แล้ว
ใช้กรรไกรขริบจุกเด็ก ๑ ปอย

เจ้าภาพ - นำเด็กออกมาข้างนอก นั่ง ณ ที่จัดไว้ (เมื่อพระ
สงฆ์เจริญพระพุทธรมณต์จบ)

- ผู้ใหญ่ในตระกูลตัดจุกเด็ก ๑ ปอย และบิดาเด็กตัด
๑ ปอย แล้วโกนจนเกลี้ยง

- รดน้ำให้เด็ก (ใช้น้ำพระพุทธรมณต์ผสม) ผู้อาวุโส
รดก่อน แล้วคนอื่นๆ รดต่อๆ กันไปจนเสร็จสิ้น

- ประแบ่ง แต่งตัว เจิมหน้า ผูกข้อมือเด็ก
 - ประเคนภัตตาหารแด่พระสงฆ์ (พระสงฆ์ฉันเสร็จ)
 - ประเคนจตุปัจจัยไทยธรรมให้เด็กประเคนด้วยมือ
เขาเอง
- พระสงฆ์ - อนุโมทนา
- เจ้าภาพ - กรวดน้ำ รับพร รับประพรมน้ำพระพุทธรพนต์
เสร็จพิธี

หมายเหตุ

- จุกที่ตัดให้ใส่ในใบบัว นำไปลอยน้ำตามที่เหมาะสม

งานมงคลสมรส

พิธีหมั้น

การเตรียมการ

ชั้นหมากประกอบด้วย

- ชั้นที่ ๑ บรรจุหมาก ๘ คู่ (กำหนดด้วยชาตแดง) พลุ ๘ เรียง
เรียงละ ๘ ใบ (กำหนดด้วยชาตแดง) ใบพลูวางรอบชั้น หัน
ปลายพลุขึ้นปากชั้นหมากวางไว้ตรงกลาง(บางตำราบอกว่า
หมากพลุใช้เท่าไรก็ได้ แต่ขอให้เป็นคู่ๆ)
- ชั้นที่ ๒ บรรจุขนมจีน ๘ จับ และท่อนมก ๘ ท่อ (บางตำรา
ว่าชั้นนี้ไม่จำเป็นต้องจัดก็ได้)
- ชั้นที่ ๓ บรรจุดอกรัก ๗ ดอก, ดอกบานไม่รู้รุ่ย ๗ ดอก,
ดอกดาวเรือง ๗ ดอก, ยอดใบเงินใบทองอย่างละ ๓ ยอด,

ข้าวเปลือก ๑ ถุง, ถั่วเขียว ๑ ถุง, งาดำ ๑ ถุง (ถุงเล็กๆ พอ
งาม) และแหวน ทองหมั่น วางบนของเหล่านั้น คลุมปากชั้น
ด้วยผ้าสีชมพูหรือผ้าแดง

การปฏิบัติ

- ผู้ใหญ่ฝ่ายชาย (เฒ่าแก่) เดินออกหน้า (เวลานำขบวนไปหมั่น)
ถัดไปเป็นผู้ที่ถือขันหมาก เจ้าบ่าว ญาติอื่น
- (ฝ่ายเจ้าสาว) จัดคนเชิญขันหมากและรับขันหมากไปวางไว้
ในที่กำหนด (คนเชิญขันหมากมักใช้เด็กหญิงอายุประมาณ ๗
- ๘ ขวบ)
- ผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายนั่งล้อมขันหมาก
- ผู้ใหญ่ฝ่ายชายกล่าวคำขอหมั่นว่า (ตัวอย่าง) “ผม/ดิฉันได้
ทราบว่าคุณ...ซึ่งเป็นบุตรของ...ได้สมัครรักใคร่กับ...ซึ่ง เป็น
บุตรสาวของ...และทั้งสองมีความประสงค์จะครองเรือนร่วม
ชีวิตกันตามประเพณีอันดีงาม ดังนั้นวันนี้ถือว่าเป็นวันมงคล
ฤกษ์ดียามดี จึงใคร่ขอสู่ขอและหมั่นคุณให้กับคุณ..... ขอ
ได้โปรดพิจารณา เพื่อทั้งสองจะได้สมรักสมปรารถนาเป็น
ทองแผ่นเดียวกัน”
- ผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงกล่าวตอบว่า (ตัวอย่าง) “ผม/ดิฉัน รู้สึก
ยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ท่านได้ให้เกียรติมาสู่ขอตามประเพณี จึง
ขอต้อนรับด้วยความเต็มใจและปีติอย่างสูง ก็ขอให้วัน
มงคลนี้จงเป็นนิมิตหมายอันดีสำหรับความรักของทั้งสอง
ตลอดไป”
- ผู้ใหญ่ฝ่ายชายมอบขันหมากแก่ผู้ใหญ่ฝ่ายหญิง

- ผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงเปิดชั้นหมากและตรวจดู พร้อมกับกล่าวคำที่เป็นสิริมงคล เช่น “ทุกอย่างล้วนแล้วแต่สวยสดงดงาม ทองสุกใสหลายหลาก เงินมากมายกายกอง คงจะต้องอำนวยความสะดวกสุดชั้นตลอดชั่ววันจันทร์ทีเดียว ฯลฯ”
- ผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายร่วมกันโปรยวัตถุมงคล (ถั่ว, งา, ข้าวตอก, ดอกไม้) ลงบนของหมั้น พร้อมกับกล่าวคำที่เป็นสิริมงคล เช่นว่า “เงินทองเหล่านี้คงจะกองงยั้งขึ้นเหมือนถ่วงที่หว่านไว้ในไร่สวนทีเดียว” (ถ่วงหลังจากเสร็จพิธีแล้ว นำไปโปรยไว้ในสวนหรือที่เหมาะสม)
- ฝ่ายหญิงนำเจ้าสาวออกมาและน้อมไหว้ผู้ใหญ่ฝ่ายชายจนครบทุกคน แล้วนั่งในที่กำหนด

ได้เวลาฤกษ์

- ผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงมอบแหวนหมั้นให้เจ้าบ่าวเพื่อสวมนิ้วเจ้าสาวต่อไป
- เจ้าบ่าวเจ้าสาวไปกราบผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่าย (กราบตั้งมือครั้งเดียว)
- ฝ่ายหญิงแจกของชำร่วยเลี้ยงของว่างแขก (ถ้ามี) เสร็จพิธี

หมายเหตุ

- บางงานนั้นเป็นเพียงไปเจรจาขอละเอียดๆ ของหมั้นนำไปทำพิธีหมั้นในวันแต่gelegก็มี ข้อนี้แล้วแต่จะตกลงกัน
- บางตำรามีการพรมน้ำมนต์และเจิมของหมั้นก่อนสวมแหวนด้วย

พิธียกขันหมาก

การเตรียมการ

- ขันหมากเอก ๔ ขัน ประกอบด้วย ขันใส่หมากพลู ๒ ขัน (หมาก ๘ คู่ พลุ ๘ เรียง) ขันใส่ขนมจีนห่อหมก ๒ ขัน (แต่ละขันมีขนมจีน ๘ จับ ห่อหมก ๘ ห่อ)
- ขันลีนสอด ๑ ขัน (ถ้าไม่มีการหมั้นไว้ก่อน)

การปฏิบัติ

(เมื่อถึงเวลาฤกษ์)

- ผู้ใหญ่ฝ่ายชายนำขบวน ติดตามด้วย คนนำต้นกล้วย ๒ ต้น (๒ คน), คนนำต้นอ้อย ๒ ต้น (๒ คน), คนนำขันหมาก ๔ คน, คนนำขันลีนสอด ๑ คน, เจ้าบ่าว, คนถือขวดเหล้า ๒ คน, คนถือผ้าไหว้ผี ๑ คน (ผ้าขาว ๖ ผอก), คนถือถาดมะพร้าวอ่อน ๒ ลูก, คนถือถาดกล้วยน้ำว้า ๒ หวี, คนถือถาดใส่หมู, คนถือถาดใส่หมี่, คนถือถาดใส่ขนม และอื่นๆ
- ฝ่ายเจ้าสาวจัดคนถือพานหมากไปคอยรับที่ประตูบ้าน (มักนิยมใช้เด็กหญิง)
- เมื่อขบวนขันหมากมาถึง ก่อนเข้าบ้าน เด็กหญิงที่ถือพานหมากมาต้อนรับจะพูดว่า “ไปยังไงมายังไงคะ มากันมากมายจริงๆ”
- ผู้นำขบวนขันหมากจะพูดตอบว่า “วันนี้มาดีนะ ไม่ได้มาร้าย นำแก้วแหวนเงินทองและนำคนดีมีสิริมงคลมาให้เพื่อเป็นทองแผ่นเดียวกัน ขอผ่านหน่อยนะจ๊ะ” (พร้อมกับวางซองเงินไว้บนพานหมากของเด็กด้วย)

- ฝ่ายเด็กหญิงก็จะพูดว่า “ถ้าอย่างนั้นขอเชิญค่ะ ด้วยความยินดีค่ะ”
- ญาติฝ่ายเจ้าสาวที่ถูกจัดไว้เพื่อรับชบวนขันหมากนำขันหมากไปวางไว้ในที่กำหนดต่อหน้าญาติทั้งสองฝ่าย
- นำผ้าไหว้ไปวางไว้ร่วมกับขันหมาก ของนอกนั้นวางไว้ในที่เหมาะสม วางเป็นแถวคู่กัน ส่วนต้นกล้วย ต้นอ้อยรับไปวางพียงไว้ที่ประตูบ้านทั้ง ๒ ข้าง
- ผู้ใหญ่ฝ่ายเจ้าสาวร่วมกันเปิดขันหมาก นับเงินสินสอดและไปรยวัตถุมงคลลงบนสินสอด
- นำเจ้าสาวออกมานั่งข้างซ้ายเจ้าบ่าว น้อมไหว้ผู้ใหญ่ฝ่ายเจ้าบ่าว (ถ้ามีการสวมแหวนหมั้น ก็ทำตอนนี้และปฏิบัติเหมือนที่กล่าวไว้ในตอนหมั้น)
- ผู้ใหญ่ทั้ง ๒ ฝ่าย ประพรมน้ำมนต์ลงบนสิ่งของต่างๆ ที่วางไว้เป็นแถว พร้อมกับกล่าวคำที่เป็นสิริมงคล เช่นว่า “ของเป็นอันมาก มั่งคั่งสมบูรณ์ดี ขอให้พอกพูน ทวียิ่งขึ้นตลอดไป ภาวะตุ ลัพพะมังคะลัง”

พิธีไหว้วิญญาณบรรพบุรุษ (ไหว้ผี)

การเตรียมการ

- เก็บของกินที่มากับขันหมากอย่างละเล็กละน้อย ใส่ในถาดหรือจาน ๒ ใบ
- รินเหล้าใส่แก้ว ๒ ใบ จาก ๒ ขวด
- เทียน ๒ เล่ม และธูป ๓ ดอก สำหรับเจ้าบ่าวและเจ้าสาว

การปฏิบัติ

- วางจานของกินที่เก็บจากชั้นหมาก พร้อมทั้งแก้วเหล้า ๒ แก้ว ที่โต๊ะ หรือบนผ้าขาวภายในบ้าน มุมใดมุมหนึ่งที่เหมาะสม
- จุดธูปเทียนให้เจ้าพ่อและเจ้าสาวปักไว้ ณ ที่ปักหรือบนจาน หรือถาดของไหว้
- กล่าวบูชาวิญญาณของบรรพบุรุษว่า “วันนี้นาย...และนางสาว...ได้เข้าพิธีมงคลสมรสตามประเพณีจึงขออนอบน้อมแต่ดวงวิญญาณของบรรพบุรุษที่ล่วงลับไป เพื่อเป็นการบอกกล่าวขออนุญาต และขอให้ดวงวิญญาณและพระคุณของท่านได้โปรดอวยพรให้ลูกหลานมีความสุขความเจริญในชีวิตสมรสยิ่งๆ ขึ้นไปเทอญ” กราบตั้งมือ ๑ ครั้ง เสร็จพิธี

พิธีสงฆ์เนื่องในพิธีมงคลสมรส

การเตรียมการ

- เครื่องพิธีสงฆ์ (เหมือนที่ทำบุญทั่วไป)
- ด้ายมงคลแฝดและแป้งเจิม (ใส่พานตั้งไว้ข้างบาตรน้ำมนต์ เพื่อให้พระท่านเสกให้เพื่อความเป็นสิริมงคล)
- หมอนกราบ ๒ ใบ (หน้าโต๊ะหมู่บูชา)

การปฏิบัติ

- เมื่อถึงเวลาสมควรแล้วเจ้าพ่อและเจ้าสวณั่งหน้าโต๊ะหมู่บูชา (หญิงซ้ายชายขวา)
- รับเทียนชนวนจากพิธีกร จับด้วยกัน จุดเทียนจากซ้ายไปขวา

(ของผู้จุด) แล้วจุดธูป เสร็จแล้วส่งเทียนชนวนคืนพิธีกร

- พนมมือเสมอออก กล่าวคำบูชาและอธิษฐานดังนี้.-
 “ข้าพเจ้าขอน้อมบูชาสักการะคุณพระศรีรัตนตรัยด้วยเครื่องสักการะนี้ ข้าพเจ้าทั้งสองจะซื่อสัตย์ต่อกันอย่างมั่นคง ดำรงชีวิตด้วยความถูกต้องดีงามทุกประการ ด้วยสัจวาจานี้ ขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัยพร้อมทั้งอำนาจคุณงามความดีทั้งหลายที่ข้าพเจ้าทั้งสองได้บำเพ็ญมา ได้โปรดดลบันดาลให้ข้าพเจ้าทั้งสอง ประสบแต่ความสุขความเจริญ ความก้าวหน้าในชีวิตยิ่งๆ ขึ้นไปเทอญ”
- กราบลงที่หมอนพร้อมกัน ๓ ครั้ง แล้วหันไปกราบพระสงฆ์ ๓ ครั้ง เสร็จแล้วนั่งพับเพียบพนมมือรับศีลฟังพระเจริญพระพุทธรมนต์ต่อไป จนกว่าจะถึงเวลาจุดเทียนน้ำมันต์
- ลูกเข้า รับเทียนชนวนจากพิธีกร จับด้วยกัน จุดเทียนน้ำมันต์ที่บาตรน้ำมันต์ แล้วส่งเทียนชนวนคืนพิธีกร ยกบาตรน้ำมันต์ด้วยกัน ประเคนพระรูปแรก (ยกพอพื้นพื้นวางลงบนผ้าที่พระท่านถือรองรับ) แล้วนั่งพับเพียบพนมมือฟังพระเจริญพระพุทธรมนต์ต่อจนกว่าจะถึงเวลาตักบาตร (พระสวด “พาหุง”)
- ลูกไปตักบาตร (จับทัพพีด้วยกัน หยิบของใส่บาตรด้วยกัน)
- กลับมาที่พระสงฆ์เพื่อประเคนภัตตาหาร เมื่อพระสงฆ์เจริญพระพุทธรมนต์จบ (ยกถวายด้วยกันทุกอย่าง) เสร็จแล้วกราบพระสงฆ์ ๓ ครั้ง แล้วลูกไปพักผ่อนต่อนรับแขก ญาติมิตรตามอัธยาศัยจนกว่าพระสงฆ์จะฉันเสร็จ

- กลับมานั่งที่พระสงฆ์เพื่อประเคนไทยธรรม ยกประเคนด้วยกันจนครบทุกรูป)
- กลับมานั่งพับเพียบที่เดิม ถือน้ำที่กรวดน้ำด้วยกันเตรียมกรวดน้ำ เริ่มรินน้ำเมื่อพระเริ่ม “ยถา...” โดยตั้งใจอุทิศกุศลดังนี้ “ข้าพเจ้าขออุทิศส่วนบุญกุศลที่ได้บำเพ็ญร่วมกันในวันนี้ ให้แก่ท่านที่มีพระคุณ มีมารดาบิดา ครูอาจารย์ เป็นต้น ขอทุกคนที่ได้รับส่วนบุญกุศลของข้าพเจ้าจงเป็นสุขโดยทั่วกันเถิด” และรินน้ำให้หมดเมื่อพระรูปแรกว่าจบลง แล้วพนมมือรับพรต่อไปจนกว่าพระสงฆ์จะอนุโมทนาจบ
- น้อมศีรชะพนมมือเข้ารับประพรมน้ำพระพุทธรูปจากพระสงฆ์ที่ละรูปจนครบทุกรูป เสร็จแล้วกลับมานั่งที่เดิมคุกเข่ากราบพระสงฆ์ ๓ ครั้ง หันไปกราบพระพุทธรูปอีก ๓ ครั้งแล้วลุกไปรอสั่งพระเสร็จพิธี

พิธีหลั่งน้ำพระพุทธรูปและประสาทพร

การเตรียมการ

- โต้ะหม้อบูชา ๑ ชุด (ชุดหม้อ ๗ หรือหม้อ ๙)
- โต้ะน้ำสังข์ พร้อมทั้งอุปกรณ์รดน้ำ ๑ ชุด
- พวงมาลัย ๒ ซาย ๒ พวง
- ด้ายมงคลแฝด ๑ ชุด
- แป้งกระแฉะสำหรับเจิม ๑ ที่
- น้ำพระพุทธรูป ๑ ขัน พร้อมขันเล็กสำหรับตักน้ำใส่สังข์ ๑ ที่

การปฏิบัติ

(เมื่อถึงกำหนดเวลา)

- เจ้าบ่าวและเจ้าสาวไปนั่งคุกเข่าที่โต๊ะหมู่บูชา (หญิงซ้ายชายขวา)
 - รับเทียนชนวนจากพิธีกรจุดธูปเทียนเช่นเดียวกับตอนพิธีสงฆ์
 - พนมมือกล่าวคำบูชาอธิษฐานเพื่อความสุขความเจริญ (พิธีกรจะกล่าวนำ)
 - กราบลงที่หมอนพร้อมๆ กัน ๓ ครั้ง
 - ไปนั่งที่โต๊ะน้ำสังข์ (หญิงซ้าย ชายขวา)
 - พนมมือยื่นพาดโต๊ะวางแขนข้างหน้า น้อมปลายมือลงเล็กน้อย (เพื่อไม่ให้ น้ำสังข์ไหลเข้าหาตัว) และให้มืออยู่เหนือพานดอกไม้รองรับน้ำสังข์
 - น้อมศีรษะเล็กน้อยให้กับทุกคนที่ไปหลั่งน้ำสังข์และประสาทร
 - ยื่นมือซ้อนกันรับด้ายมงคลจากประธานในพิธีถอดมงคลให้ แล้วลุกขึ้นยืนพร้อมกัน (เมื่อประธานจับมือบอกลุกขึ้น) เจ้าบ่าวเก็บด้ายมงคลไว้ในกระเป๋าเสื้อบน
 - ไปกราบพระที่โต๊ะหมู่บูชา ๓ ครั้ง
- เสร็จพิธี

หมายเหตุ

ด้ายมงคลถือว่าเป็นของสูง เป็นสิริมงคล ให้เก็บไว้ถาวรในที่สูง เช่นบนหิ้งพระ หากจะนำไปใช้ในการต่อไป ก็ใช้ในการที่เป็นมงคลเท่านั้น

หน้าที่ประธานในพิธีหลังน้ำพระพุทธรพนต์และประสาทร

การปฏิบัติ

(หลังจากเจ้าบ่าวและเจ้าสาว บูชาพระและนั่งที่โต๊ะน้ำสังข์ เรียบร้อย)

- ไปที่โต๊ะน้ำสังข์ น้อมศีรษะไหว้พระที่โต๊ะหมู่บูชา ๑ ครั้ง
- รับพวงมาลัยจากพิธีกรและกล่าวว่า “ขออนุภาพแห่งความรักทั้งที่เป็นบุพเพสันนิวาส และปัจจุบันเกื้อหนุน ได้โปรดค้าจุนความรักของคุณทั้ง ๒ ให้สดชื่น ยั่งยืนตลอดไป” แล้วสวมให้เจ้าบ่าวและเจ้าสาว (ให้ชายของพวงมาลัยทั้งสองข้าง พาดอยู่บนโต๊ะวางแขน)
- รับด้ายมงคลจากพิธีกร พนมมือกล่าวว่า “พระพุทธรเจ้าพระธรรม พระสงฆ์ เป็นมงคลในโลก ด้วยอนุภาพแห่งคุณพระศรีรัตนตรัย ขอความสุขสวัสดิ์มงคลจงบังเกิด แก่คุณทั้งสองตลอดกาลทุกเมื่อเทอญ” แล้วใช้มือแต่ละข้าง ทางคลี่ปวงด้ายมงคลแต่ละปวง ออกสวมศีรษะของเจ้าบ่าวและเจ้าสาวพร้อมๆ กัน (มือซ้ายสวมเจ้าบ่าว มือขวาสวมเจ้าสาว) โดยให้ปมด้ายอยู่ด้านหลังศีรษะ (ถ้าไม่เรียบร้อย ให้จัดใหม่อีกครั้งหนึ่ง)
- รับแป้งเจิมจากพิธีกร (หรือพิธีกรถือไว้ให้) ใช้นิ้วชี้จุ่มแป้ง จุดที่กลางหน้าผากเจ้าบ่าวและเจ้าสาวเป็น ๓ จุด จุดแรก รำลึกว่า พุทฺโธ, จุดที่สอง ธัมโม, จุดที่สาม สังโฆ หรือจะระลึกแบบย่อๆ ว่า “อะอุมะ” ก็ได้ (ความหมายเหมือนกัน)
- รับสังข์จากพิธีกร รินลงที่มือเจ้าบ่าวและเจ้าสาวที่พนมอยู่

พร้อมกับกล่าวว่า “ขอให้ทั้งสองจงครองรักกันด้วยความซื่อสัตย์ สัมครสมานเป็นอันเดียวกัน ดุจน้ำที่รินลงรวมกันอยู่ที่นี่”

- (เวลาถอดมงค) ไปที่โต๊ะน้ำสังข์น้อมศีรษะไหว้พระ ๑ ครั้ง แล้วหันมาทางเจ้าบ่าวและเจ้าสาวกล่าวว่า “ขอสรรพมิ่งมงคลความสุขสวัสดิ์ทั้งหลาย จงมีแก่คุณทั้งสองตลอดกาลทุกเมื่อเทอญ” แล้วใช้มือทั้งสองปลดมงค (มือซ้ายปลดข้างเจ้าบ่าว มือขวาปลดเจ้าสาว) พร้อมๆ กันแล้วรวบด้ายมงคลใส่ไว้ในมือเจ้าบ่าวและเจ้าสาวที่ยื่นออกมารับ แล้วจับมือเจ้าบ่าวและเจ้าสาวเชิญขึ้นขึ้น (ให้เจ้าบ่าวและเจ้าสาวไปกราบพระ)
เสร็จพิธี

หมายเหตุ

- บางแห่งเจ้าภาพเชิญคู่สามีภรรยาเป็นประธานในพิธี กรณีนี้ก็แบ่งกันปฏิบัติคนละคน (ส่วนตอนรดน้ำสังข์ให้จับสังข์ด้วยกัน)
- การจะสวมมาลัยมงคล เจิม และหลั่งน้ำสังข์ให้เจ้าบ่าวหรือเจ้าสาวก่อนนั้นไม่มีข้อกำหนดไว้ แต่ในโบราณถือว่าควรจะให้เกียรติแก่ผู้เป็นหัวหน้าครอบครัว
- การกล่าวคำต่างๆ ในขณะปฏิบัติพิธีแต่ละขั้นตอนนั้นเป็นเพียงแนวทางหนึ่งเท่านั้น ซึ่งกองอนุศาสนาจารย์ได้ประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับหลักพุทธธรรม

ตัวอย่างคำกล่าวในพิธีเลี้ยงฉลองสมรส

หลักการควรคำนึงถึงหลักต่อไปนี้.-

- ขอขอบคุณ
- ขอภัย
- ให้โอวาท
- ประสาทพร

ตัวอย่างคำกล่าวในฐานะเจ้าภาพฝ่ายชาย

“ท่านผู้มีเกียรติทุกท่าน ก่อนอื่นผมต้องขอขอบคุณทุกท่านที่ได้กรุณาให้เกียรติแก่เจ้าภาพและคู่สมรสอย่างพร้อมเพรียงกัน เป็นความอบอุ่นและความประทับใจที่เจ้าภาพต้องรำลึกไว้ตลอดไป

หากจะมีบางสิ่งบางอย่างขาดตกบกพร่องไปบ้างก็ขอกราบอภัยไว้ ณ ที่นี้ด้วย

กระผมมองดูเจ้าบ่าวเจ้าสาวแล้ว มีความรู้สึกทึ่งทั้งสองเป็นคู่บุพเพสันนิวาสที่แท้จริง ผมได้พบเห็นเจ้าบ่าวมาตั้งแต่เริ่มมีชีวิตอยู่ในโลกจนเติบโตใหญ่ มีคุณลักษณะพิเศษอยู่หลายอย่าง จึงมั่นใจได้ว่าเจ้าสาวเลือกคู่ไม่ผิดแน่ เคล็ดลับของการครองเรือนมีอยู่นิดเดียวคือ ความรัก ความเข้าใจ และความจริงใจต่อกัน มีสิ่งนี้แล้วชีวิตคู่ก็มีแต่ความสุข สดชื่น และยั่งยืนมั่นคงตลอดไป

จึงขอให้ทั้งสองรักกันให้มั่น เข้าใจกันให้ดี มีความจริงใจเป็นเยี่ยม ด้วยอำนาจความดีเหล่านี้ และอำนาจสิ่งอันควรเคารพบูชาทั้งหลายที่ทั้งสองยึดมั่นได้เป็นพลังส่งเสริมให้คุณทั้งสองประสบแต่ความสุข ความเจริญ ความก้าวหน้าในชีวิตสมรสยิ่งๆ ขึ้นไป สวัสดิ์”

ตัวอย่างคำกล่าวในฐานะเจ้าภาพฝ่ายหญิง

“ท่านผู้มีเกียรติทุกท่าน ในนามเจ้าภาพฝ่ายหญิงใคร่ขอขอบพระคุณท่านผู้มีเกียรติที่เคารพรักทั้งหลายที่กรุณาเสียดลเวลามาร่วมพิธี เพื่อเป็นเกียรติแก่คู่บ่าวสาวตลอดจนญาติผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่าย ภาพของผู้มาร่วมเป็นสักขีพยานในงานวันนี้ คงจะประทับใจแก่คู่สมรสอย่างหาที่สุดมิได้”

ผู้หญิงนั้นถึงแม้จะได้รับสิทธิทุกอย่างเท่าเทียมชายแต่โดยประเพณีอันดีงามของเราแล้ว ผู้หญิงก็คือผู้หญิงที่ต้องดำรงไว้ซึ่งความอ่อนช้อย ละมุนละม่อม สงบเสถียร จึงจะน่ารักและงดงามไม่จี๊ดจาง จึงขอฝากให้เจ้าสาวได้จำไว้ตลอดกาล และขอฝากให้เป็นสมบัติอันล้ำค่าของเจ้าบ่าว ตั้งแต่บัดนี้ มีหน้าที่อะไรก็ให้ร่วมกันบริหารด้วยเหตุผลและคุณธรรมทุกอย่างจะเรียบร้อยและราบรื่นเอง

สุดท้ายนี้ขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัยและอำนาจคุณงามความดีทั้งหลาย ได้ดลบันดาลให้คุณทั้งสองประสบแต่ความสุขความเจริญ ความสำเร็จในชีวิตยิ่งขึ้นไป สวัสดิ์”

ตัวอย่างคำกล่าวในฐานะผู้ใหญ่ของทั้งสองฝ่าย

“ท่านผู้มีเกียรติที่เคารพทุกท่าน ผมต้องขอขอบคุณเจ้าภาพทั้งสองฝ่ายที่กรุณาให้เกียรติผมมากกล่าวบางสิ่งบางอย่างในฐานะแทนเจ้าภาพทั้งสองฝ่าย ก็ขอขอบคุณผู้มีเกียรติทุกท่านที่กรุณาให้เกียรติมาร่วมในงานนี้เป็นอย่างยิ่ง และหากจะมีสิ่งหนึ่งสิ่งใดขาดตกบกพร่อง ก็ขออภัยแทนเจ้าภาพด้วย

การแต่งงานก็คือการหล่อหลอมระหว่างสองชีวิตให้เข้าเป็นชีวิตเดียวกัน เอาหัวใจทั้งสองมาผสมผสานกันกลายเป็นคนเดียวกัน ลงเรือลำเดียวกัน เพื่อเดินทางไปสู่จุดหมายที่ประสงค์ร่วมกัน จึงต้องช่วยกันพายช่วยกันแจวด้วยความรักและเข้าใจกัน นาวาชีวิตลำนี้ก็จะล่องลอยฝ่าคลื่นลมไปสู่ฝั่งคือความสำเร็จสมบูรณ์ มั่งคั่ง และมั่นคงในชีวิตโดยราบรื่นชื่นสุขตลอดไป

ขออนุภาพแห่งสิ่งอันควรเคารพบูชาทั้งหลายที่ทั้งสองยึดมั่น เป็นอันดีและอำนาจคุณงามความดีที่ทั้งปวงจงเป็นพลังสนับสนุนความรักของทั้งสองให้มั่นคงสถาพรมีความสุขความเจริญ ประสบความสำเร็จในสิ่งอันพึงปรารถนา ยิ่งๆ ขึ้นไป”

หมายเหตุ

- คำกล่าวต่างๆ ที่ว่ามานั้น เป็นเพียงแนวทางหนึ่งเท่านั้น การกล่าวให้ไพเราะลึกซึ้งคมคายอย่างไร แล้วแต่ความคิดและลีลาวาทศิลป์ของแต่ละคน

ตัวอย่างคำกล่าวของเจ้าบ่าว เจ้าสาว

“กระผมและคนสวयของผม ขอกราบขอบพระคุณทุกท่านที่ได้กรุณาให้ความเมตตามาร่วมเป็นเกียรติในพิธีวันนี้ หากจะมีบางสิ่งบางอย่างบกพร่องไปบ้างก็ขอกราบอภัยโอรุณาและคำอวยพรที่ทุกท่านกรุณามอบให้กระผมและเจ้าสาวในวันนี้

กระผมและคนสวयของกระผมขอโน้มรับด้วยความ

ซาบซึ่งใจ และถือว่าเป็นสิริมงคลยิ่งแก่ชีวิตอย่างหาที่สุดมิได้
ขอกราบขอบพระคุณครับ”

ฝ่ายเจ้าสาว อาจจะกล่าวเพียงว่า “ขอกราบขอบพระคุณ
ทุกท่านค่ะ” ก็ได้ แล้วแต่บรรยากาศและความเหมาะสม

พิธีปูที่นอน เรียงหมอน ส่งตัว

การเตรียมการ

- หินบดยา ๑ ก้อน (หมายถึงจิตใจหนักแน่น)
- ไม้เท้า ๑ อัน (หมายถึงอายุยืน)
- พักเขี้ยว ๑ อัน (หมายถึงความเยือกเย็นอยู่เป็นสุข)
- ถังอย่างละ ๑ ถัง (หมายถึงความเจริญงอกงามเพิ่มพูน)
- ภาชนะน้ำ ๑ ที่ (หมายถึงสามัคคีกลมเกลียวเป็นน้ำหนึ่งใจเดียว)
- แมว ๑ ตัว (หมายถึงรักบ้านเรือน)
- ไก่ขาว ๑ ตัว (หมายถึงตีนตึก ลูกเข้า ฝ่าชยันหมั่นเพียร)
- เครื่องนอนของเจ้าบ่าวและเจ้าสาว
- ชั้นน้ำมนต์ ๑ ชั้น พร้อมที่พรม
- ข้าวตอก ดอกไม้ ๑ ชั้น (ดอกรัก มะลิ กุหลาบ ผสม
เหรียญทอง - เงินอย่างละ ๙ เหรียญ หรือตามต้องการ)

การปฏิบัติ

- (ก่อนถึงเวลาฤกษ์ประมาณ ๑๐ นาที)
- นำเจ้าบ่าวและเจ้าสาวขึ้นเรือนหอ (รออยู่นอกห้องนอน)
 - นำของใช้ในพิธีขึ้นไปไว้บนเรือนหอ ในที่ที่เหมาะสม

- นำหมอนมุ้งและผ้าปูที่นอนไว้บนเตียง สำหรับชั้นน้ำมรด
ชั้นข้าวตอกดอกไม้ตั้งไว้บนโต๊ะข้างที่นอน
- (เมื่อได้เวลาฤกษ์) ผู้ใหญ่ชาย-หญิงทำพิธีปูที่นอน (มักใช้
ผู้ใหญ่คู่ที่มีความสุขในการครองเรือนเป็นผู้ปูที่นอน) ก่อนปู
ร้องถามกันว่า นายอยู่นายยืนนายมันนายคงมาหรือยัง ให้มี
ผู้ตอบว่ามาแล้ว จึงเริ่มปู
- ปูเสร็จแล้ว ผู้ปูลองนอนดู ชายพูดว่า “แหม ที่นอนนี้ดีจริง
ใครได้นอนคงอยู่เป็นสุขสบาย” ฝ่ายหญิงก็พูดเสริมว่า “เรา
คงมีแต่ความสุขยิ่งขึ้นไป” แล้วพรมน้ำมรดที่นอน พร้อม
กับให้ศีลให้พรเพื่อเป็นสิริมงคลและโปรยข้าวตอกดอกไม้
ลงบนที่นอน
- ผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงนำเจ้าสาวเข้ามาเจ้าสาวไหว้หรือกราบเจ้าบ่าว
ทั้งสองมอบของมีค่าให้กัน เช่น สร้อยแหวน (ถ้ามี) ส่วนมาก
ฝ่ายชายเป็นผู้มอบให้ฝ่ายเดียว
- ผู้ใหญ่ฝ่ายเจ้าสาวกล่าวฝากฝังเจ้าสาวกับเจ้าบ่าว ให้ทั้งสอง
เคารพยำเกรงและรักกันให้มั่นคง และอวยพรให้มีความสุข
ความเจริญ แล้วทุกคนออกจากห้องไป (เหลือแต่เจ้าบ่าว และ
เจ้าสาวตามลำพัง)

หมายเหตุ

- บางแห่ง เมื่อปูที่นอนแล้ว ก็เอาใบเงินใบทอง ดอกรั้ว ดอกกุหลาบ
ไว้ใต้ที่นอน คงจะมีความหมายว่าให้ทั้งสองรักกันยืนยาวสดชื่นมี
เงินทองบริบูรณ์นั่นเอง

- ของใช้ในพิธีตามข้อ ๑ อาจไม่เหมือนกันแต่ละท้องถิ่นและสามารถเพิ่มเติมหรือตัดออกได้ตามความจำเป็น

พิธีทำบุญอายุ

การเตรียมการ

(นิมนต์พระ ๙ รูป)

- โต๊ะหมู่บูชาพร้อมเครื่องสักการะ (เหมือนทำบุญทั่วไป)
- อาสนะพระสงฆ์
- บาตรน้ำมนต์ ๑ ที่
- กำหุ้ม้าคาประพรมน้ำพระพุทธรูปมนต์ ๑ ที่
- พานด้ายสายสิญจน์ ๒ พาน (ตั้งที่พระสงฆ์รูปแรกและรูปสุดท้าย) พร้อมด้ายสายสิญจน์ ๑ ม้วน
- กระโถน ๕ ใบ (๑ ใบต่อ ๒ รูป)
- สำรับพระพุทธรูป ๑ สำรับ เครื่องดื่ม ภัตตาหาร ถวายพระ
- ที่กรวดน้ำ ๑ ที่
- ไทยธรรม ๙ ชุด
- ซองปัจจัย

การปฏิบัติ

(เมื่อถึงกำหนดเวลา)

- เจ้าภาพ - จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย กราบพระ ๓ ครั้ง
- ประเคนतालปัตรที่ระลึก (ถ้ามี)

- อาราธนาศีล รัปศีล
 - อาราธนาพระปริตร
 - พนมมือฟังพระเจริญพระพุทธรมณฑ์
 - จุดเทียนน้ำมันต์ (เมื่อพระสงฆ์เจริญพระพุทธรมณฑ์ถึงบท “อะเสวะนา...”)
 - บูชาข้าวพระพุทธร
 - ประเคนภัตตาหารแด่พระสงฆ์
 - บูชาข้าวพระภูมิเจ้าที่ (ขณะพระฉัน)
 - ประเคนไทยธรรม (เมื่อพระฉันเสร็จ)
- พระสงฆ์
- อนุโมทนา
- เจ้าภาพ
- กรวดน้ำ รัปพร
 - รัปประพรมน้ำพระพุทธรมณฑ์
 - ปล่อยนบก ปลา เต่า (ถ้าประสงค์)
- เสร็จพิธี

หมายเหตุ

- คำอธิษฐานปล่อยนบก ปลา เต่า นิยมว่าดังนี้- “วันนี้ข้าพเจ้าได้ทำบุญเลี้ยงพระเพื่อเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต เนื่องในวาระครบอายุปี และได้ทำพิธีให้ชีวิตเป็นทานแก่ผู้ต้องการชีวิตนี้ ขออำนาจบุญกุศลที่ได้บำเพ็ญมาและอาณิสต์แห่งชีวิตทานครั้งนี้จงเป็นปัจจัยให้ข้าพเจ้าเจริญด้วยอายุ วรรณะ สุขะ พละ ยิ่งๆ ขึ้นไปเทอญ” แล้วปล่อยนบก
- หาเวลาว่างในวันนี้ไปให้ทานแก่คนยากคนจนบ้างตามสมควรอันจะได้ชื่อว่าทำบุญและทานตามที่โบราณบัณฑิตประพตติมา

พิธีทำบุญครบ ๕ รอบ (๖๐ ปี)

การเตรียมการ

- โต๊ะสังเวทเวทดา ๑ โต๊ะ พร้อมเครื่องสังเวท ดอกไม้ ฐูปเทียน (ตั้งไว้บริเวณบ้านที่เหมาะสม)
- โต๊ะรับเวทดา ๑ โต๊ะ (ตั้งไว้ข้างๆ โต๊ะสังเวทด้านขวาหรือซ้ายเรา)
- โต๊ะหมุ่มบูชา ๑ ชุด พร้อมเครื่องสักการะ (เหมือนทำบุญทั่วไป)
- เทียนเวทदानพเคราะห์ ๙ เล่ม (หนักเล่มละ ๑ บาท)
- เทียนชัย ๑ เล่ม (หนัก ๘๐ บาท หรือ ๑ กก. ๒ ซีด ไล่เทียน ๖๑ เส้น ตั้งไว้หน้าบ้าน หรือบริเวณพิธีที่เหมาะสม)
- เทียนมงคล ๑ เล่ม (ยาวเท่ากับรอบศีรษะเจ้าภาพ หน้า ๓๒ บาท) หรือ ๔๘๐ กรัม ไล่เทียนเท่าอายุเจ้าภาพ ตั้งแช่น้ำอยู่ในขันสาครใก้ๆ โต๊ะหมุ่มบูชา)
- ฐูป ๑๐๘ ดอก เทียน ๑๐๘ เล่ม (หนักเล่มละ ๑ สลึง) พร้อมทั้งปัก ฐูปเทียนเท่านี้
- ที่รดน้ำเจ้าภาพ

การปฏิบัติ

เจ้าภาพ	- จุดฐูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย กราบพระ ๓ ครั้ง - ประเคนตาลปัตรที่ระลึก (ถ้ามี) - อาราธนาศีล รับศีล - จุดฐูปเทียนบูชาเวทदानพเคราะห์ทั้ง ๙ เล่ม
พิธีกร	- กล่าวชมนุ่มเวทดา - อาราธนาพระปริตร

- พระสงฆ์ - เจริญพระพุทธมนต์
- เจ้าภาพ - จุดเทียนชัยและเทียนมงคล (เมื่อพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ถึงบท ตะติยมปิ สังฆัง สระระถัง คัจฉามิ)
- พระสงฆ์ - เจริญพระพุทธมนต์ต่อ ตามบทสวดประจำนพเคราะห์ทั้ง ๙
- พิธีกร - กล่าวบูชาเทวดานพเคราะห์ (ตามที่พระสวดแต่ละบท)
- เจ้าภาพ - จุดธูปเทียนอย่างละ ๑๐๘ (ตามบทนพเคราะห์) ที่สวดสลับกันไปเป็นชุดๆ ดังนี้ -
ธูปเทียน อย่างละ ๖ - ๑๕ - ๘ - ๑๗ - ๑๐ - ๑๙ - ๑๒ - ๒๑
- เจ้าภาพ - จุดเทียนน้ำมันต์ที่บาตรน้ำมันต์ (เมื่อพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ถึงบท “อเสวนา...”)
- บูชาข้าวพระพุทธ
- ประเคนภัตตาหารแด่พระสงฆ์
- จุดธูปเทียนที่โต๊ะสังเวทเทวดาบูชาพระภูมิเจ้าที่
- พิธีกร - กล่าวสังเวทเทวดา
- เจ้าภาพ - ประเคนไทยธรรม (เมื่อพระสงฆ์ฉันเสร็จ)
- พระสงฆ์ - อนุโมทนา
- เจ้าภาพ - กรวดน้ำ รับพร
- พิธีกร - ผสมน้ำพระพุทธมนต์กับน้ำเทพมนต์ (น้ำเทพมนต์โหรหรือพิธีกรทำให้)

- ประธานสงฆ์ - (เมื่อถึงกำหนดเวลาฤกษ์) รดน้ำให้เจ้าภาพ (พระสงฆ์
เจริญชัยมงคลคาถา)
- ผู้ร่วมพิธี - ประพรมน้ำพระพุทธรมندیให้ผู้ร่วมพิธี
- ผู้ร่วมพิธี - ร่วมรดน้ำให้เจ้าภาพ (ผู้สูงอายุกว่ารดที่ศีรษะ
ผู้อาวุโสต่ำกว่ารดที่มือ ลูกหลานรดที่มือที่เท้า
บรรเลงเพลงมหาฤกษ์ - ถ้ำมี)
- ลูกหลาน - มอบผ้าห่มผ้าห่มใหม่และของที่ระลึก (ถ้ำมี)
- เจ้าภาพ - ปล่อยนก ปลา เต่า
- ใ้ทานคนยากคนจน
เสร็จพิธี

หมายเหตุ

โต๊ะรับเทวดาประกอบไปด้วย

๑. บัตรนพเคราะห์ (ทำด้วยกาบกล้วยเป็นรูป ๔ เหลี่ยม ๙ ชั้นสูงขึ้นไป
มีเสาก้านกล้วย ๔ เส้า แต่ละชั้นมีกระถางข้าวสุก ถั่ว งา หมากพลู
บรรจุไว้ ยอดสุดปักธงกระดาษสีแดงและหมาก ๑ คำ)
๒. บัตรกรุงपालีและบัตรพระภูมิ (ทำเป็นกระถางกาบกล้วย ๔ เหลี่ยม
๒ กระถาง แต่ละกระถางมีกระถางใบตองใส่ข้าวปลาอาหารตามสมควร)

หลักการตั้งชื่อ

ชื่อ คือ คำที่ตั้งขึ้นสำหรับเรียกคน สัตว์ สถานที่และสิ่งของต่างๆ ไปหรือโดยเฉพาะเจาะจง ชื่อมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะถ้าไม่มีชื่อก็จะไม่รู้ว่าเป็นคนหรือสิ่งของนั้นๆ เรียกว่าอะไร จะทำให้เกิดความยุ่งยาก สับสน นอกจากนั้นชื่อยังมีความสำคัญเพราะเป็นตัวกำหนดความเจริญหรือความเสื่อมได้อย่างหนึ่ง เช่น ชื่อชั้ว ใครๆ ก็เรียกเขานายชั้ว เมื่อถูกเรียกบ่อยๆ เข้า ก็จะกลายเป็นคนชั้วตามชื่อเรียก ดังนั้นนักปราชญ์สมัยก่อนจึงกำหนดหลักเกณฑ์การตั้งชื่อไว้โดยยึดโหราศาสตร์เป็นหลักว่า ถ้าผู้ชายให้เอาอักษรที่เป็นเดชไว้หน้า ถ้าเป็นหญิงให้เอาอักษรที่เป็นศรีไว้หน้า และห้ามอักษรที่เป็นกาลกิณีไม่ให้มีปรากฏอยู่ในชื่อและชื่อทุกชื่อควรเป็นชื่อที่มีความหมายไปในทางดีงาม ทนสมัย ไพเราะ เขียนง่าย เพื่อป้องกันความยุ่งยากที่จะเกิดตามมาในภายหลัง

ตามหลักการตั้งชื่อ เพศชาย ตั้งชื่อให้อักษรตัวแรกเป็น “**เดช**” เพศหญิงให้อักษรตัวแรกเป็น “**ศรี**” หรือถ้าจำเป็นจะใช้อักษรตัวไหนก็ได้แต่ให้เว้นอักษรที่เป็น “**กาลกิณี**” ดูตามตารางตัวอย่างดังนี้

หลักการตั้งชื่อแบบง่ายๆ ตามตำราทั่วไป มีดังนี้.-

ผู้เกิดวัน	เพศ	อักษรขึ้นต้น	อักษรที่ห้าม (กาลกิณี)
อาทิตย์	ชาย	จ ฉ ช ซ ฌ ญ	ศ ษ ส ห ฬ
	หญิง	ฎ ฏ ฐ ฑ ฒ ณ	ศ ษ ศ ห ฬ
จันทร์	ชาย	ฎ ฏ ฐ ฑ ฒ ณ	สระทั้งหมด
	หญิง	ด ต ถ ท ธ น	สระทั้งหมด
อังคาร	ชาย	ด ต ถ ท ธ น	ก ข ค ฌ ง
	หญิง	บ ป ผ ฝ พ ฟ ภ ม	ก ข ค ฌ ง
พุธ (กลางวัน)	ชาย	บ ป ผ ฝ พ ฟ ภ ม	จ ฉ ช ซ ฌ ญ
	หญิง	ย ร ล ว	จ ฉ ช ซ ฌ ญ
พุธ (กลางคืน)	ชาย	อะ อา อิ อี อุ อู เอ โอ	บ ป ผ ฝ พ ฟ ภ ม
	หญิง	ก ข ฌ ง	บ ป ผ ฝ พ ฟ ภ ม
พฤหัสบดี	ชาย	ศ ษ ส ห ฬ	ด ต ถ ท ธ น
	หญิง	อะ อา อิ อี อุ อู เอ โอ	ด ต ถ ท ธ น
ศุกร์	ชาย	ก ข ค ฌ ง	ย ร ล ว
	หญิง	จ ฉ ช ซ ฌ ญ	ย ร ล ว
เสาร์	ชาย	ย ร ล ว	ฎ ฏ ฐ ฑ ฒ ณ
	หญิง	ศ ษ ศ ห ฬ	ฎ ฏ ฐ ฑ ฒ ณ

หมวดที่ ๔

ปกิณกะ

ว่าด้วยข้อปฏิบัติเบ็ดเตล็ด

รายการเครื่องใช้ในพิธีสงฆ์ ที่ต้องจัดหาไว้ในการทำบุญ

โต๊ะหมู่บูชา พร้อมเครื่องสักการะ

เครื่องสักการะและของใช้ ประกอบไปด้วย

- พระพุทธรูป
- แจกันดอกไม้ พานพุ่มดอกไม้
- เชิงเทียน
- กระจ่างรูป
- บาตรน้ำมนต์หรือครอบ
- ด้ายสายสิญจน์
- เทียนหมู่ชาพระ
- เทียนชนวน
- เทียนน้ำมนต์
- รูปหอม
- ที่กรวดน้ำ
- พานรองด้ายสายสิญจน์ ๒ พาน (ตั้งที่พระสงฆ์รูปแรกและรูปสุดท้าย)
- กำหุ้มาคาพรมน้ำมนต์

ของรับรองพระสงฆ์ ประกอบด้วย

- น้ำเย็น น้ำชา
- กระจ่าง
- อาสนะหรือพรมนั่ง
- หมอนอิง

- เลื้อย พรหมปูพื้น

ไทยธรรมถวายพระ ประกอบด้วย

- ดอกไม้รูปเทียน
- ไทยธรรม (เป็นของใช้ประจำวันสำหรับพระสงฆ์ เช่น สบู่ ยาสีฟัน เป็นต้น)
- ซองปัจจัยหรือซองใบปวารณา

หมอนกราบ หน้าโต๊ะหมู่บูชา (งานมงคลสมรสใช้ ๑ คู่)

หมายเหตุ ถ้าเป็นงานมงคลสมรส จัดแบ่งและมงคลแฝดใส่พาน ตั้งไว้ข้าง
บาตรน้ำมนต์ เข้าพิธีเพื่อความเป็นสิริมงคล

ข้อสังเกตในการจัดโต๊ะหมู่บูชา

โต๊ะหมู่บูชา คือ โต๊ะสำหรับวางเครื่องสักการะบูชาที่ควรเป็นสง่าเป็นหน้าเป็นตาจุดเด่นของงาน เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูป สำหรับกราบไหว้เคารพบูชา เพื่อเป็นสิริมงคล

การจัดโต๊ะหมู่บูชาได้เหมาะสมสวยงามนั้น มีรายละเอียดมากมาย หากจะเขียนคำอธิบายให้พิสดาร คงต้องเขียนขึ้นมาเฉพาะอีกเล่มหนึ่งต่างหาก อาจเรียกว่าตำราการจัดโต๊ะหมู่บูชาก็ได้ แต่เพราะเนื้อที่กระดาษจำกัด จึงขอเขียนพอเป็นข้อสังเกตโดยสังเขปเท่านั้น

โต๊ะหมู่บูชา ตามความหมายที่อธิบายไว้ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช ๒๕๕๒ ว่า (นาม) ที่ตั้งเครื่องบูชาประกอบด้วยม้า ๔ ขา หลายตัวคู้มกันเป็นหมู่ มีหมู่ ๓ หมู่ ๔ หมู่ ๕ หมู่ ๗ หมู่ ๙ และหมู่ ๑๑

เดิมเรียกว่า “**ม้าหมู่บูชา**” นี้คือคำอธิบายในพจนานุกรม

แท้จริงนอกเหนือจากที่กล่าวไว้แล้ว โตะหมู่บูชา ในแต่ละหมู่ยังแยกย่อยเป็นขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่พิเศษอีกด้วย เช่น หมู่ ๔ แยกย่อยเป็นหมู่ ๔ ขนาดเล็ก หมู่ ๔ ขนาดกลาง หมู่ ๔ ขนาดใหญ่ และหมู่ ๔ ขนาดใหญ่พิเศษ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการสะดวกในการเลือกหาจัดซื้อให้ถูกต้องตามอัธยาศัยและเหมาะสมกับสถานที่ จึงขอเสนอข้อสังเกตดังนี้

๑. เลือกโตะหมู่บูชาให้เหมาะสมกับสถานที่ที่จะจัดงาน เช่น สถานที่จัดงานทำบุญ กว้าง ๔ x ๔ เมตร แต่จัดโตะหมู่บูชาหมู่ ๔ ขนาดใหญ่ก็ดูคับแคบเต็มห้อง ดูใหญ่เกินไป ควรเลือกเป็นโตะหมู่บูชาหมู่ ๔ ขนาดเล็กหรือเลือกโตะหมู่บูชาหมู่อื่นก็ได้ ที่เหมาะสมกับพื้นที่นั้น ก็จะดูดีเป็นสง่า

๒. จัดโตะหมู่บูชาให้ตั้งอยู่ทางด้านขวามือของแถวพระสงฆ์ ในกรณีที่เนื่องด้วยพิธีสงฆ์ เว้นแต่สถานที่จำกัดตั้งอย่างนั้นไม่ได้ จะตั้งด้านซ้ายของแถวพระสงฆ์ก็ได้ จัดขนานแถวพระสงฆ์ให้ได้ระยะพอดี ไม่ชิดไม่ห่างแถวพระสงฆ์เกินไป ส่วนที่สำหรับกราบพระ คือ พรมปูและหมอนกราบนั้นถ้าเป็นงานทำบุญแบบธรรมดาใช้หมอนกราบ ๑ ที่ หากเป็นงานมงคลสมรสใช้หมอนกราบ ๒ ที่ (ไม่ควรใช้แท่นกราบแบบลดชั้น)

๓. ทำความสะอาดโตะหมู่บูชาให้สะอาดปราศจากฝุ่นผง, หยากเยื่อ หยากใย, น้ำตาเทียน เป็นต้น

๔. จัดตั้งโตะหมู่บูชา วางให้เป็นระเบียบหน้าดับ, ระยะต่อ, จัดวางบนโตะรองรับให้อยู่ตรงกลาง ไม่ค่อนไปทางซ้ายหรือขวา ในกรณีที่โตะหมู่บูชาเป็นโตะที่ทาทองล่องชาด คือ มีสีทองกับสีแดง ให้หันสีทองออกหน้าสีแดงอยู่หลัง บางรายรีบร้อนในการจัด จัดวางสลับกันเป็นสีแดงบ้าง สีทองบ้าง ซึ่งไม่ถูกต้อง

๕. เครื่องทองเหลืองบนโตะหมู่บูชา แจกกันเชิงเทียน กระถางธูป อย่า

ให้มัวหมอง ชัดให้สุกใส เงางาม เชิงเทียนไม่มีน้ำตาเทียนเกาะ กระจ่างรูป
ปราศจากขี้รูป และก้านรูปเก่า ในกรณีใช้เครื่องชุดลายครามหรือเซรามิกก็
เช็ดถูให้สะอาดปราศจากฝุ่นผง

๖. ดอกไม้ปักแจกัน จัดให้งามพอสมควรเหมาะสมกับจำนวนโต๊ะหมู่
มีบางรายตั้งโต๊ะหมู่บูชา หมู่ ๔ ขนาดใหญ่ แต่มีแจกันดอกไม้เพียงแค่ ๒ แจกัน
เท่านั้น มองดูโหล่งโหล่งบางตาเกินไป บางรายจัดโต๊ะหมู่บูชาหมู่ ๔ ขนาดใหญ่
ดังกล่าว มีแจกันดอกไม้พร้อมทั้งพานพุ่มมากมาย จนบดบังพระพุทธรูป
ถึงจะดูงาม แต่ไม่เหมาะสม ขอเสนอวิธีการจัดแบบเรียบง่าย ในกรณีจัดโต๊ะ
หมู่บูชา หมู่ ๔ ขนาดใหญ่ ดังนี้

๖.๑ โต๊ะสำหรับประดิษฐานพระพุทธรูปบูชา ๑ โต๊ะ

๖.๒ โต๊ะกลางหน้าพระพุทธรูป จัดแจกันดอกไม้ ๒ แจกัน

๖.๓ โต๊ะต่ำสุดวางเชิงเทียน ๒ เชิง กระจ่างรูป ๑ กระจ่าง

๖.๔ โต๊ะขนบซ้าย - ขวา ข้างละ ๓ โต๊ะ รวม ๖ โต๊ะ จัดแจกันดอกไม้

๖ แจกัน

๗. เลือกสิ่งสักการะ เลือกสรร รูป ๓ ดอก ดูขนาดเท่ากัน ก้านตรงไม่
โค้งงอ หากใช้รูปพิธีดอกไม้ใหญ่ยิ่งดี (ห้องแอร์ควรใช้รูปไว้ควัน) เลือกเทียน
๒ เล่ม ที่มีสีเดียวกัน ไม่หัก ตรง ไม่มีโค้งงอ งานมงคลใช้สีเหลือง (ไม่มีกำหนด
สีไว้แต่เพื่อความสบายใจของบางคนที่เข้าใจว่า เทียนสีขาวเห็นใช้ในงานอวมงคล)
เลือกดอกไม้ ควรเป็นดอกบัว

๘. ความหมายของเครื่องสักการะบูชา

รูปสำหรับบูชาพระพุทธเจ้า ใช้รูปจำนวน ๓ ดอก หมายถึงพระคุณ
ทั้ง ๓ คือ พระปัญญาคุณ พระบริสุทธิ์คุณ และพระกรุณาคุณ รูปเมื่อบุคคล
จุดแล้ว ย่อมส่งกลิ่นหอมฟุ้งไปทั่ว ประดุจพระคุณของพระพุทธเจ้าที่ฟุ้งขยาย

ไปในหมู่พุทธบริษัท

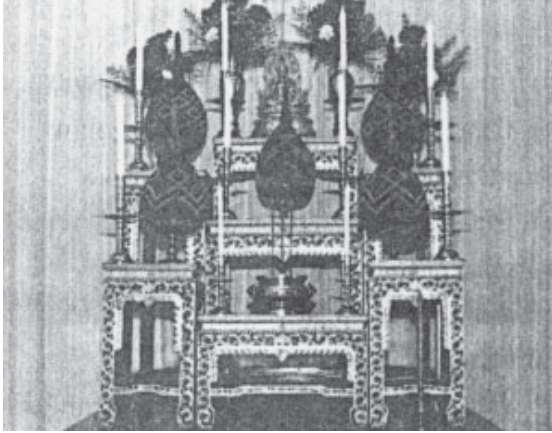
เทียนสำหรับบูชาพระธรรมเจ้า ใช้จำนวนเลขคู่ เช่น ๒ เล่ม ๔ เล่ม หรือ ๘ เล่ม เป็นต้น เพราะพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า โดยย่อมี ๒ คือ ธรรมะและวินัย เทียน เมื่อบุคคลจุดแล้วส่องแสงจัดเสียดซึ่งความมืดประดุจพระธรรมย่อมาให้แสงสว่างแก่ดวงตา คือ ปัญญาของมวลมนุษยชาติและสรรพสัตว์ ฉะนั้น

ดอกไม้สำหรับบูชาพระสงฆ์ ใช้จำนวนเลขคู่ เช่น ๒ แจกกัน ๔ แจกกัน หรือ ๘ แจกกัน เป็นต้น เพราะพระสงฆ์เป็นบุคคลผู้ประพฤติปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า คือ ธรรมะและวินัย อันดอกไม้แม้จะต่างสีต่างกลิ่นต่างพันธุ์ แต่เพราะช่างจัดดอกไม้ผู้ชาญฉลาดจัดสรรดีแล้วปักในแจกันเดียวกันจึงดูงดงาม ประดุจพระสงฆ์ ผู้ประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัยย่อมาส่งในท่ามกลางพุทธบริษัทฉะนั้น

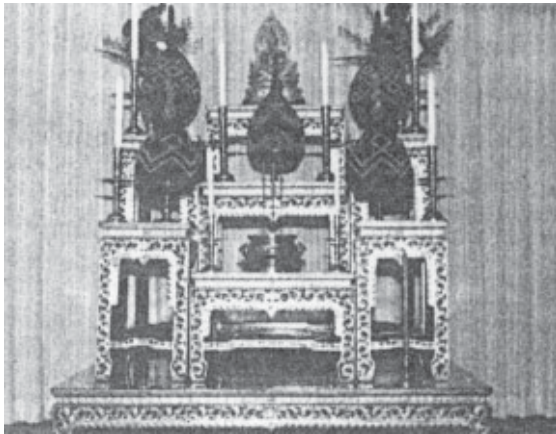

โต๊ะหมู่บูชาชุดหมู่ ๗ สมัยรัตนโกสินทร์

แบบที่ ๑

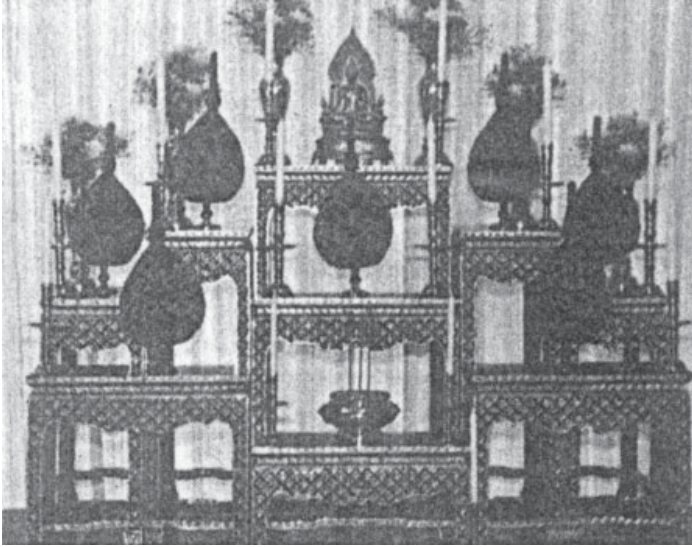
แบบที่ ๒

โต๊ะหมู่บูชาชุดหมู่ ๗ นี้ นิยมใช้อย่างแพร่หลายทั้งในวัดและในบ้าน
หมายเหตุ พิธีทำบุญทั่วไป

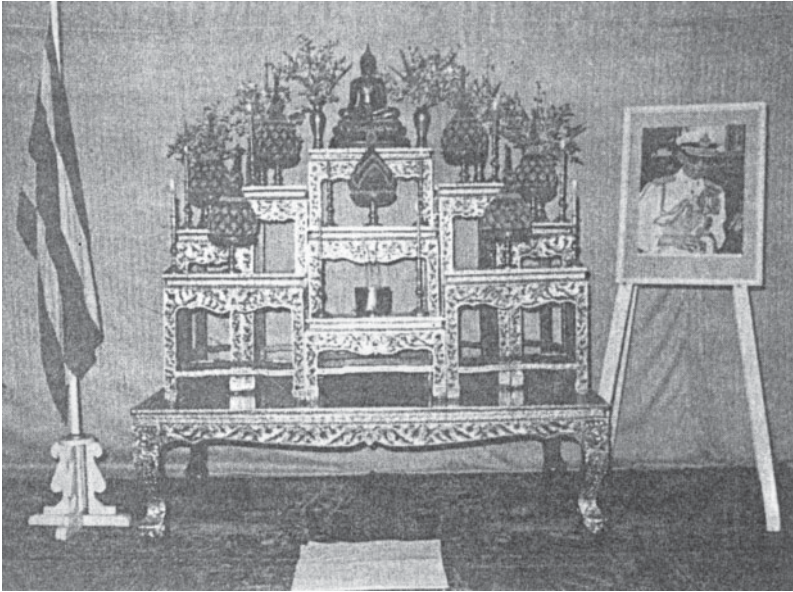
โต๊ะหมู่บูชาชุดหมู่ ๙ สมัยรัตนโกสินทร์

แบบที่ ๑

โต๊ะหมู่บูชา หมู่ ๙ แบบที่ ๑

เครื่องบูชามีดังนี้ : เชิงเทียน ๖ คู่
กระถางธูป ๑ ที่
พานดอกไม้ ๗ พาน
แจกัน ๓ คู่
วิธีตั้งเครื่องบูชา : จัดตั้งรูป

โต๊ะหมู่บูชา หมู่ ๙ แบบที่ ๒

แบบนี้จัดโดยหลักการเดียวกับหมู่ ๗ แบบที่ ๒

เครื่องบูชาชนิดนี้ : เซิงเทียน ๖ คู่

กระถางธูป ๑ ที่

พานดอกไม้ ๗ พาน

แจกัน ๓ คู่

วิธีตั้งเครื่องบูชา : จัดตั้งรูป

หมายเหตุ พิธีเปิด - ปิดการศึกษา, พิธีประดับเครื่องหมายยศ เป็นต้น

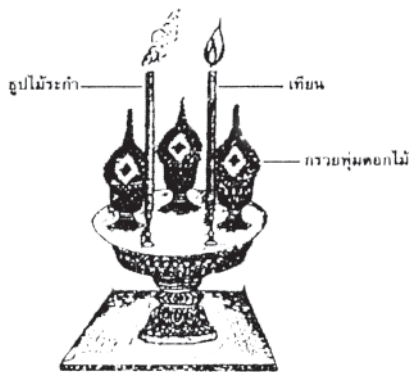
เครื่องทองน้อย

ส่วนประกอบ

- กรวยพุ่มดอกไม้ ๓ พุ่ม
 - ฐูปไม้ระกำ ๑ ดอก
 - เทียน ๑ เล่ม
- } ตั้งอยู่บนพานเดียวกันตามรูปข้างล่าง

วาระที่ใช้ ๕ กรณี คือ.-

- ทรงธรรมของในหลวง
- บูชาพระธาตุ
- บูชาพระอัฐิ - พระบรมรูป - พระบรมฉายาลักษณ์ในรัชกาลก่อน
- บูชาศพ และ
- นำขบวนแห่ศพเวียนเมรุ

ที่บูชาเครื่องทองน้อย

วิธีใช้ประกอบศพ

- จุดบูชาศพ หันกรวยพุ่มดอกไม้เข้าหาศพ หันฐูปเทียนออกทางผู้จุด
- จุดบูชาแทนศพ หันพุ่มกรวยดอกไม้ออกทางผู้จุด หันฐูปเทียนเข้าหาศพ

การขอพระราชทานน้ำหลวงอาบศพ

วิธีปฏิบัติ (เจ้าภาพหรือทายาท) จัดของดังนี้

- กระทงดอกไม้ ๑ กระทง
- ฐูปไม้ระกำ ๑ ดอก ใส่บนพาน
- เทียน ๑ เล่ม
- ไบมารณบัตร ๑ ชุด
- หลักฐานที่ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุดแล้วนำไปติดต่อกองพระราชพิธี สำนักพระราชวัง ในพระบรมมหาราชวัง ทางกองพระราชพิธีจะดำเนินการให้

หมายเหตุ ถ้าพระสงฆ์มรณภาพ เจ้าภาพหรือทายาท ไม่ต้องจัดดอกไม้ ฐูปเทียน เป็นหน้าที่ของกรมการศาสนา แจ่งการมรณภาพและดำเนินการขอให้

การขอพระราชทานเพลิงศพ

วิธีปฏิบัติ

๑. เจ้าภาพทำหนังสือแจ้งความประสงค์ขอไปยังกระทรวงเจ้าสังกัดของผู้ถึงแก่กรรม โดยระบุรายละเอียดต่อไปนี้

- ๑.๑ ยศ ชื่อ ตำแหน่ง ของผู้ถึงแก่กรรม
- ๑.๒ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุดที่ได้รับ
- ๑.๓ สาเหตุของการถึงแก่กรรม
- ๑.๔ สถานที่ที่ถึงแก่กรรม

- ๑.๕ วันเวลาที่ถึงแก่กรรม
 - ๑.๖ สถานที่ประกอบพิธีพระราชทานเพลิง
 - ๑.๗ วันเวลาที่ประกอบพิธีพระราชทานเพลิง
 - ๑.๘ ความประสงค์ที่จะขอรับพระราชทานเครื่องเกียรติยศประกอบศพ
๒. ติดต่อกองวัด เพื่อประกอบพิธีพระราชทานเพลิง
๓. การปฏิบัติของสำนักพระราชวัง
- ๓.๑ ในกรุงเทพมหานคร จะจัดเจ้าพนักงานเชิญไฟหลวงไปพระราชทานโดยรถยนต์หลวง
 - ๓.๒ ในต่างจังหวัด จะจัดหีบเพลิงพระราชทานให้กระทรวงเจ้าสังกัดเป็นหน่วยติดต่อบรรลุไปส่งเจ้าภาพ ถ้าหากมีความประสงค์จะให้เจ้าพนักงานเชิญไฟหลวงไปให้ก็ได้ แต่เจ้าภาพต้องจัดหาหีบมารับ-ส่ง ไป-กลับ ในวันเดียวกัน
๔. ถ้าเป็นการขอพระราชทานเพลิงศพเป็นกรณีพิเศษ เช่น เจ้าภาพมีความประสงค์จะขอพระราชทานให้แก่ผู้ที่ไม่อยู่ในกฎเกณฑ์ตามปกติ ก็สามารถทำได้ โดยเจ้าภาพไปติดต่อกองพระราชพิธีสำนักพระราชวังด้วยตนเอง ทางกองพระราชพิธีก็จะให้คำแนะนำและดำเนินการให้ตามความเห็นเหมาะสมต่อไป

ข้อปฏิบัติในพิธีต่างๆ บางประการ

ของกรมการศาสนา

ในหนังสือ “ศาสนพิธี กรมการศาสนา” ฉบับ พ.ศ. ๒๕๒๓ โดย

นายข้าเลื่อง วุฒิจันทร์ และคณะได้กล่าวถึงการปฏิบัติบางประการเกี่ยวกับพิธีบำเพ็ญกุศลและพิธีทางราชการบางประการที่น่ารู้ดังนี้ -

๑. เมื่อประธานในพิธีเริ่มจุดธูปเทียน ผู้ร่วมในพิธี ถ่านั่งเก้าอี้ทุกคน ยืนขึ้นประนมมือ ถ่านั่งกับพื้น ก็พึงนั่งประนมมือ โดยพร้อมเพรียงกันตามแบบประนมมือทุกประการ

๒. ในพระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศล เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงจุดธูปเทียน ข้าราชการบริวารในพิธีมณฑลยืนตรงอย่างเดียว ไม่ต้องประนมมือเพราะเป็นผู้เข้าเฝ้าโดยถือว่าเป็นพระราชกุศลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโดยเฉพาะ เพียงแต่ถวายความเคารพพระองค์เท่านั้น ส่วนชาวบ้านทั่วไปนั้น ควรประนมมือโดยตลอดทั้งในพิธีในข้อ ๑ และ ข้อ ๒

หมายเหตุ

สำหรับพิธีอื่น ๆ ที่มีการตั้งโต๊ะหมู่บูชา เช่น พิธีเปิด-ปิดการศึกษายอบรม พิธีเปิด-ปิดการประชุมสัมมนา เป็นต้น ก็ให้ผู้เข้าร่วมพิธีปฏิบัติเช่นเดียวกับข้อ ๑

การถวายอดิเรก

การถวายอดิเรกพระสงฆ์จะถวายอดิเรกเฉพาะในงานพระราชพิธีที่ได้กราบบังคมทูลอัญเชิญเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หรือสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จไปเป็นประธานหรืองานที่ทางราชการจัดขึ้นโดยมิได้กราบบังคมทูลอัญเชิญพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวหรือสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จไปเป็นประธานฯ เช่นงานกฐินพระราชทาน เป็นต้น

พระสงฆ์ผู้เป็นประธานจะกล่าว ยะถา ถวายอนุโมทนา และถวายอดิเรก

เมื่อประธานสงฆ์ถวายอดิเรก ผู้ที่ร่วมพิธี (ข้าราชการบริพาร) ไม่ต้อง
ประนมมือ

ตัวอย่างคำถวายอดิเรก

อะติเรกะวัสสะสะตัง ชีวะตุ

อะติเรกะวัสสะสะตัง ชีวะตุ

อะติเรกะวัสสะสะตัง ชีวะตุ

ทีฆายุก โหตุ อะโรโค โหตุ ทีฆายุก โหตุ อะโรโค โหตุ สุขิต โหตุ

ประระมินทะมะหาราชา สะราชินี สิทธิกิจจัง สิทธิกัมมัง สิทธิลาโภ

ชะโย นิจจัง

ประระมินทะมะหาราชะวะรัสสะ ราชินียา สะหะ ภาวะตุ สัพพะทา ขอ

ถวายพระพร

ตัวอย่างคำกล่าวถวายพระพรลา

ขอถวายพระพรเจริญพระราชนิเวศน์สวัสดิ์พัฒนามงคลพระชนมสุขทุก
ประการ จงมีแต่สมเด็จพระบรมบพิตรพระราชสมภาร พระองค์สมเด็จพระ
ปรมมินทรธรรมิกมหาราชธิราชเจ้า ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ เวลานี้สมควรแล้ว
อาตมภาพทั้งปวงขอถวายพระพรลา แต่สมเด็จพระบรมบพิตรพระราชสมภาร
พระองค์ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ ขอถวายพระพร

วิธีประเคนของพระสงฆ์

ลักษณะการประเคน

- ของที่ประเคนไม่ใหญ่หรือหนักเกินไป

- ของที่ใหญ่หรือหนัก เช่น พระพุทธรูป เป็นต้น ให้ใช้ด้ายสายสิญจน์ โยงแล้วยกด้ายสายสิญจน์ถวาย
- ไม่มีวัดอุณามาสเจือปน (วัดอุณามาส คือ เงิน หรือทอง)
- ถ้าเป็นของที่ฉันได้ควรประเคนในกาล (ในกาล คือ เช้า ถึงเที่ยงวัน) เท่านั้น นอกกาลไม่ควรประเคน เพราะขัดต่อพระวินัยสงฆ์

วิธีประเคน

- พึงนั่งคุกเข่า ถ้าพระนั่ง หรือยืน ถ้าพระนั่งบนเก้าอี้
- ยกสิ่งของนั้นด้วยมือทั้งสอง
- น้อมสิ่งของนั้นเข้าไปใกล้พระ
- ยกสิ่งของให้พ้นจากพื้น สูงพอแมวลอดได้
- ส่งถวายถึงมือพระผู้รับประเคนที่ละอย่าง
- ถ้าเป็นหญิงให้วางของนั้นลงบนผ้าที่พระจับทอดไว้
- ไม่ควรถวายโดยวิธีจับของชนกัน แม้ของมากอย่างไรก็ควรถวายที่ละอย่าง
- เมื่อประเคนแล้วอย่าได้จับของนั้นอีก ถ้าจับต้องประเคนใหม่
- เมื่อประเคนเสร็จแล้วให้ประนมมือน้อมศีรษะไหว้ด้วยความเคารพทุกครั้ง

หมายกำหนดการ - กำหนดการ

หมายกำหนดการ เป็นเอกสารแจ้งกำหนดขั้นตอนของงานพระราชพิธี โดยเฉพาะลักษณะของเอกสารจะต้องอ้างพระบรมราชโองการ คือ ขึ้นต้นด้วยข้อความว่า “นายกรัฐมนตรี หรือเลขาธิการพระราชวัง รับพระบรมราชโองการ

เหนือเกล้าฯ สั่งว่า...เสมอไป”

กำหนดการ เป็นเอกสารแจ้งกำหนดขั้นตอนของงานโดยทั่วไปที่ทางราชการหรือส่วนเอกชนจัดทำขึ้น โดยมีได้เป็นงานพระราชพิธี แม้งานนั้นจะเกี่ยวข้องกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวหรือไม่ก็ตาม

คำอาราธนา

คำอาราธนาศีล ๕

มะยัง ภันเต วิสุง วิสุง รักขะณัตถายะ ติสระระณนะ สะหะ ปัญจะ
สีลานิ ยาจามะ

ทุติยัมปิ มะยัง ภันเต วิสุง วิสุง รักขะณัตถายะ ติสระระณนะ สะหะ
ปัญจะ สีลานิ ยาจามะ

ตะติยัมปิ มะยัง ภันเต วิสุง วิสุง รักขะณัตถายะ ติสระระณนะ สะหะ
ปัญจะ สีลานิ ยาจามะ

คำอาราธนาศีล ๘

มะยัง ภันเต ติสระระณนะ สะหะ อัญฺฐะ สีลานิ ยาจามะ
ทุติยัมปิ มะยัง ภันเต ติสระระณนะ สะหะ อัญฺฐะ สีลานิ ยาจามะ
ตะติยัมปิ มะยัง ภันเต ติสระระณนะ สะหะ อัญฺฐะ สีลานิ ยาจามะ

คำอาราธนาศีลอุโบสถ

มะยัง ภันเต ติสระระณนะ สะหะ อัญฺฐังคะสะมันนาคะตัง อุโปสะถัง
ยาจามะ

ทุติยัมปิ มะยัง ภันเต ติสระระณนะ สะหะ อัญฺฐังคะสะมันนาคะตัง

อุโปสะถัง ยาจามะ

ตะตยัมปิ มะยัง ภัณฑะ ติสระเถนะ สะหะ อัญญังคะสะมันนาคะตัง

อุโปสะถัง ยาจามะ

หมายเหตุ ถ้าอาารานตามลำพังคนเดียว ก็ให้เปลี่ยนคำว่า มะยัง เป็น
อะหัง และเปลี่ยน ยาจาม เป็น ยาจามิ

คำอาราธนาพระปริตร (พระเจริญพระพุทธมนต์)

วิปตติปะฐีพาหายะ	สัพพะสัมปัตตสิทธิยา
สัพพะทุกขะวินาสายะ	ปะริตตัง พรุถะ มังคะลัง
วิปตติปะฐีพาหายะ	สัพพะสัมปัตตสิทธิยา
สัพพะภะยะวินาสายะ	ปะริตตัง พรุถะ มังคะลัง
วิปตติปะฐีพาหายะ	สัพพะสัมปัตตสิทธิยา
สัพพะโรคะวินาสายะ	ปะริตตัง พรุถะ มังคะลัง

คำอาราธนาธรรม (พระเทศน์)

พรัหมา จะ โลกาทิปะตี สะหัมปะติ
 กัตถัญชะลี อันธิวะรัง อะยาจะละ
 สันตีระ สัตตาปะระชั๊กชะชาติกา
 เทเสตุ ฐัมมัง อะนุกัมปิมัง ปะชัง

คำถวายทานต่างๆ

๑. คำถวายสังฆทานเพื่อตนเอง

อิมานิ มะยัง ภันเต ภัตตานิ สะปะริวารานิ ภิกขุสังฆัสสะ โอโณชะยามะ
 สาธุ โน ภันเต ภิกขุสังโฆ อิมานิ ภัตตานิ สะปะริวารานิ ประภิกคัณหาตุ อัมหากัง
 ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวายภัตตาหารพร้อม
 กับของบริวารทั้งหลายเหล่านี้ แก่พระภิกษุสงฆ์ ขอพระภิกษุสงฆ์ จงรับภัตตาหาร
 พร้อมกับของบริวารทั้งหลายเหล่านี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์ เพื่อ
 ความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลายด้วย ตลอดกาลนานเทอญ

๒. คำถวายสังฆทาน เพื่ออุทิศให้ผู้ตาย

อิมานิ มะยัง ภันเต มะตะกะภัตตานิ สะปะริวารานิ ภิกขุสังฆัสสะ
 โอโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต ภิกขุสังโฆ อิมานิ มะตะกะภัตตานิ สะปะริวารานิ
 ประภิกคัณหาตุ อัมหากัญเจะ มาตาปิตุอาทีนัญเจะ ญาตะกานัง กาละกะตานัง
 ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวายภัตตาหารเพื่อผู้
 ล่วงลับไปแล้ว พร้อมกับของบริวารทั้งหลายเหล่านี้ แก่พระภิกษุสงฆ์ ขอพระ
 ภิกษุสงฆ์ จงรับภัตตาหารเพื่อผู้ล่วงลับไปแล้ว พร้อมกับของบริวารทั้งหลายเหล่านี้
 ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลายด้วย แก่
 ญาติทั้งหลายผู้ล่วงลับไปแล้ว มีมารดาบิดา เป็นต้นด้วย ตลอดกาลนานเทอญ

๓. คำถวายผ้าอาบน้ำฝน

อิมานิ มะยัง ภันเต วัสสิกะสาฎิกานิ สะปะริวารานิ ภิกขุสังฆัสสะ
 โอโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต ภิกขุสังโฆ อิมานิ วัสสิกะสาฎิกานิ สะปะริวารานิ

ประมุขคัคณฑาท อัมหากัญเจะ มาตาปิตุอาทีนัญจะ ปิยะชนะนาัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวายผ้าอาบน้ำฝน พร้อม
กับของบริวารทั้งหลายเหล่านี้ แก่พระภิกษุสงฆ์ ขอพระภิกษุสงฆ์ จงรับผ้าอาบ
น้ำฝน พร้อมกับของบริวารทั้งหลายเหล่านี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์
เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลายด้วย แก่ปิยชนทั้งหลาย มีมารดาบิดา เป็นต้น
ด้วย ตลอดกาลนานเทอญ

๔. คำถวายผ้ากฐิน

อิมัง ภันเต สะปะริวารัง กะฐินะทุสสัง สังฆัสสะ โไอโณชะยามะ สาธุ โน
ภันเต สังโฆ อิมัง สะปะริวารัง กะฐินะทุสสัง ประมุขคัคณฑาท ประมุขคะเขตตะวา
จะ อิมินา ทุสเสนะ กะฐินัง อัตถะระตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวายผ้ากฐินพร้อมกับ
ของบริวารนี้ แก่พระสงฆ์ ขอพระสงฆ์ จงรับผ้ากฐินพร้อมกับของบริวารนี้ ของ
ข้าพเจ้าทั้งหลาย ครั้นรับแล้วขอจงกรานกฐินด้วยผ้าผืนนี้ เพื่อประโยชน์ เพื่อ
ความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย ตลอดกาลนานเทอญ

๕. คำถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน (กองทัพอากาศ)

ผ้าพระกฐินทานกับทั้งผ้าอาบสังสบริวารทั้งปวงนี้ ของพระบาทสมเด็จพระ
พระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหิตลธิเบศรวิมาธิบดีจักรีนฤเบดินทร์สยา
มินทราธิราช บรมนาถบพิตร ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ กอปรด้วยพระราช
ศรัทธาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ กองทัพอากาศ น้อมนำมาถวายแต่พระสงฆ์
ซึ่งจำพรรษากาลถ้วนไตรมาส ในอาวาสวิหารนี้ ขอพระสงฆ์จงรับผ้าพระกฐินทานนี้
กระทำกฐินตถารกิจ ตามพระบรมพุทธานุญาตนั้นเทอญ

(ถ้าผู้รับพระราชทาน เป็นหน่วยงาน คณะบุคคลหรือเอกชนอื่นก็
เปลี่ยนคำว่า กองทัพอากาศ เป็นอย่างอื่นตามความเป็นจริง)

๖. คำถวายผ้าป่า

**อิมานิ มะยัง ภันเต ปังสุกุลละจีวะราหิ สะปะริวารานิ ภิกขุสังฆัสสะ
โธโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต ภิกขุสังโฆ อิมานิ ปังสุกุลละจีวะราหิ สะปะริวารานิ
ปะฏิคคัณหาคู อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ**

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวาย ผ้าบังสุกุลจีวร
พร้อมกับของบริวารทั้งหลายเหล่านี้ แก่พระภิกษุสงฆ์ ขอพระภิกษุสงฆ์จงรับ
ผ้าบังสุกุลจีวร พร้อมกับของบริวารทั้งหลายนี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อ
ประโยชน์ เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย ตลอดกาลนานเทอญ

๗. คำถวายตู้พระอภิธรรม

**อิมัง ภันเต อะภิธัมมะมัณฺฑลัสัง สะปะริวารัง พุทฺธัสสะ ปุชฺเชนัตถายะ
ภิกขุสังฆัสสะ โธโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต ภิกขุสังโฆ อิมัง อะภิธัมมะมัณฺฑลัสัง
สะปะริวารัง ปะฏิคคัณหาคู อัมหากัญเจะเว มาตาปีตุอาทีนัญเจะ ปิยะชะนานัง
ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ**

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวายตู้พระอภิธรรม
พร้อมกับของบริวารนี้ แก่พระภิกษุสงฆ์ เพื่อเป็นพุทฺธบูชา ขอพระภิกษุสงฆ์จง
รับตู้พระอภิธรรม พร้อมกับของบริวารนี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์ เพื่อ
ความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลายด้วย แก่ปियชนทั้งหลายมีมารดาบิดาเป็นต้นด้วย
ตลอดกาลนานเทอญ

๘. คำถวายพระพุทธรูป

ยัคเข ภันเต, สังโฆ ปะฐิขานาคู, มะยัง ภันเต, อิมัง พุทฺธะปะฐิมัง,

พุทธะสาสะนิกานัง, พุทธานุสสะตียา, อุปปาทะนัตถายะเจวะ อะภิวาทะนัตถายะ
 จะ, สังฆัสสะ นียยาเทมะ, สาธุ โน ภันเต, อะยัง พุทธะประภุมายะ ทานัสสะ,
 อานิสังโส, อัมหากัญญะเจวะ, มาตาปิตุอาทีนัญญะ, ปิยะชะนาหัง ที่ฆะรัตตัง,
 หิตายะ สุขายะ สังวัตตะตุ

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ขอพระสงฆ์โปรดรับทราบ ข้าพเจ้าทั้งหลายขอ
 มอบถวายพระพุทธปฏิมาองค์นี้ แก่พระสงฆ์ เพื่อประโยชน์แก่การเกิด
 พุทธานุสสติด้วย เพื่อประโยชน์เป็นที่กราบไหว้ด้วย ของพุทธศาสนิกชนทั้งหลาย
 ขออานิสังสแห่งการมอบถวายพระพุทธปฏิมาองค์นี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย จง
 เป็นไปเพื่อประโยชน์เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลายด้วยแก่ปियชนทั้งหลายมี
 มารดาบิดาเป็นต้นด้วย ตลอดกาลนานเทอญ

๙. คำถวายเทียนพรรษา

ยัคเข ภันเต, สังโฆ ประภูชานาตุ, มะยัง ภันเต, เอตัง ปะทีปะยุดัง,
 สะปะริวารัง, เตมาสัง, พุทฺธัสสะ ปุชชะนัตถายะ, อิมัสสะหมิง อุโปสะถาคาเร,
 นียยาเทมะ, สาธุ โน ภันเต, อะยัง เตมาสัง, พุทฺธัสสะ, ปุชชะนัตถายะ, ปะทีปะ
 ยัคัสสะ, ทานัสสะ, อานิสังโส, อัมหากัญญะเจวะ, มาตาปิตุอาทีนัญญะ, ปิยะชะนาหัง
 ที่ฆะรัตตัง, หิตายะ สุขายะ สังวัตตะตุ

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ขอพระสงฆ์โปรดรับทราบ ข้าพเจ้าทั้งหลายขอ
 มอบถวายเทียนคู่นี้พร้อมบริวารไว้ ณ อุโบสถนี้ เพื่อเป็นพุทธบูชาตลอดพรรษา
 ขออานิสังสแห่งการถวายคู่เทียน เพื่อเป็นพุทธบูชาตลอดพรรษานี้ของข้าพเจ้า
 ทั้งหลาย จงเป็นไปเพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลายด้วย
 แก่ปियชนทั้งหลายมีมารดาบิดาเป็นต้นด้วย ตลอดกาลนานเทอญ

๑๐. คำถวายพัทลม

ยัคเข ภันเต, สังโฆ ประภูชานาตุ, มะยัง ภันเต, เอตัง ยันตะวีชะนิง,

สะปะริวารัง, จาตุททิสัสสะ, ภิกขุสังฆัสสะ, อาคะตानะคะตัสสะ, มะหาชะนัสสะ
 จะ, สีตะสัมปะทานัตถายะ, อิมัสสะหมิง ฐาเน, นียยาเทมะ, สาธุ โน ภันเต,
 อะยัง จาตุททิสัสสะ, ภิกขุสังฆัสสะ, อาคะตानาคะตัสสะ, มะหาชะนัสสะ จะ,
 สีตะสัมปะทานัตถายะ, ยันตะวีชะนียา, ทานัสสะ, อานิสังโส, อัมหากัญเจะ,
 มาตาปีตุอาทีนัญจะ, ปิยะชะนานัง ทีฆะรัตตัง, หิตายะ สุขายะ สังวัตตะตุ

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ขอพระสงฆ์โปรดรับทราบ ข้าพเจ้าทั้งหลาย
 ขอมอบถวายพัทธม พร้อมด้วยของบริวารนี้ไว้ ณ สถานที่นี้ เพื่อประโยชน์เป็น
 เครื่องให้ความเย็น แก่พระภิกษุสงฆ์ผู้อยู่ในทิศทั้ง ๔ ทั้งที่มาแล้วและยังมิได้มา
 และแก่มหาชน ขออาณิสสรแห่งการถวายพัทธม เพื่อประโยชน์เป็นเครื่องให้
 ความเย็นแก่พระภิกษุสงฆ์ผู้อยู่อาศัยในทิศทั้ง ๔ ทั้งที่มาแล้วและยังมิได้มา และ
 แก่มหาชน ของข้าพเจ้าทั้งหลายนี้ จงเป็นไปเพื่อประโยชน์เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้า
 ทั้งหลายด้วย แก่ปियชนทั้งหลายมีมารดาบิดาเป็นต้นด้วย ตลอดกาลนานเทอญ

๑๑. คำถวายรถยนต์

ยัคเช ภันเต, สังโฆ ปะฏิขานาตุ, มะยัง ภันเต, เอตัง ยันตะระถัง,
 สะปะริวารัง, จาตุททิสัสสะ, ภิกขุสังฆัสสะ, อาคะตानาคะตัสสะ, ะลัญชะนัตถายะ,
 อิมัสสะหมิง, อาวาเส, นียยาเทมะ, สาธุ โน ภันเต, อะยัง, จาตุททิสัสสะ, ภิกขุ
 สังฆัสสะ, อาคะตानาคะตัสสะ, ะลัญชะนัตถายะ, ยันตะระถัสสะ, ทานัสสะ,
 ณะละวิปาโก, อัมหากัญเจะ, มาตาปีตุอาทีนัญจะ, ปิยะชะนานัง ทีฆะรัตตัง,
 หิตายะ สุขายะ สังวัตตะตุ

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ขอพระสงฆ์โปรดรับทราบ ข้าพเจ้าทั้งหลายขอ
 มอบถวายรถยนต์คันนี้ พร้อมด้วยของบริวารไว้ในอาวาสนี้ เพื่อประโยชน์เป็น
 เครื่องอาศัยใช้สอย ของพระภิกษุสงฆ์ผู้อยู่ในทิศทั้ง ๔ ทั้งที่มาแล้วและยังมิได้
 มา ขอผลวิบากแห่งการถวายรถยนต์เพื่อประโยชน์เป็นเครื่องอาศัยใช้สอยของ

พระภิกษุสงฆ์ผู้อยู่ในทิศทั้ง ๔ ทั้งที่มาแล้วและยังมีได้มา ของข้าพเจ้าทั้งหลาย
นี้ จงเป็นไปเพื่อประโยชน์เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลายด้วย แก่ปियชน
ทั้งหลายมีมารดาบิดาเป็นต้นด้วย ตลอดกาลนานเทอญ

๑๒. คำถวายกุฎิ

ยัคฆะ ภันเต, สัมโฆ ปะฏิขานาตุ, มะยัง ภันเต, เอตัง อวาระสะถัง,
สะปะริวารัง, จาตุททิสัสสะ, ภิกขุสังฆัสสะ, อาคะตानาคะตัสสะ, อวาระสะถัตถายะ,
พุทฺธะสาสะเน, นียยาเทมะ, สาธุ โน ภันเต, อะยัง, จาตุททิสัสสะ, ภิกขุสังฆัสสะ,
อาคะตानาคะตัสสะ, อวาระสะถัตถายะ, อวาระสะถะทานัสสะ, อานิสังโส
อัมหากัญเจะ, มาตาปิตุอาทีนัญเจะ, ปิยะชะนาหัง, ทีฆะรัตตัง, หิตายะ สุขายะ
สังวัตตะตุ

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ขอพระสงฆ์โปรดรับทราบ ข้าพเจ้าทั้งหลายขอ
มอบถวายกุฎิ พร้อมกับของบริวารนี้ไว้ในพระพุทฺธศาสนา เพื่อประโยชน์เป็นที่
อยู่อาศัยของพระภิกษุสงฆ์ผู้อยู่ในทิศทั้ง ๔ ทั้งที่มาแล้วและยังมีได้มา ขออานิสงส์
แห่งการถวายกุฎิ เพื่อประโยชน์เป็นที่อยู่อาศัยของพระภิกษุสงฆ์ผู้อยู่ในทิศทั้ง ๔
ทั้งที่มาแล้วและยังมีได้มา ของข้าพเจ้าทั้งหลายนี้ จงเป็นไปเพื่อประโยชน์เพื่อ
ความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลายด้วยแก่ปियชนทั้งหลายมีมารดาบิดาเป็นต้นด้วย
ตลอดกาลนานเทอญ

๑๓. คำถวายหลอดไฟฟ้า

อิมานิ มะยัง ภันเต วิชขุปะทีเปยยานิ สะปะริวารานิ พุทฺธัสสะ ปุชชะ
นัตถายะ ภิกขุสังฆัสสะ โอิโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต ภิกขุสังโฆ อิมานิ วิชขุ
ปะทีเปยยานิ สะปะริวารานิ ปะฏิคคัณหาตุ อัมหากัญเจะ มาตาปิตุอาทีนัญเจะ
ปิยะชะนาหัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวาย หลอดไฟฟ้า พร้อมกับของบริวารทั้งหลายเหล่านี้ แก่พระภิกษุสงฆ์ เพื่อเป็นพุทธานุชา ขอพระภิกษุสงฆ์จงรับหลอดไฟฟ้า พร้อมกับของบริวารทั้งหลายเหล่านี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลายด้วย แก่ปियชนทั้งหลาย มีมารดาบิดาเป็นต้นด้วย ตลอดกาลนานเทอญ

๑๔. คำถวายแก้ว

ยัคเข ภันเต, สังโฆ ปะฏิชานาตุ, มะยัง ภันเต, โภจจานิ สะปะริวารานิ, มะหาชะนัสสะ, สาธาระณัตถายะ, ภิกขุสังฆัสสะ, นียยาเทมะ, สาธุ โน ภันเต, อะยัง, มะหาชะนัสสะ, สาธาระณัตถายะ โภจจานัง ทานัสสะ อานิสังโส อัมหากัญเจะ, มาตาปิตุอาทีนัญเจะ, ปิยะชะนาณัง ทีฆะรัตตัง, หิตายะ สุขายะ สังวัตตะตุ

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ขอพระสงฆ์โปรดรับทราบ ข้าพเจ้าทั้งหลายขอ มอบถวายแก้ว พร้อมกับของบริวารทั้งหลายเหล่านี้ แก่พระภิกษุสงฆ์ เพื่อเป็น ประโยชน์ทั่วไป แก่มหาชน ขออานิสังสแห่งการถวายแก้ว เพื่อประโยชน์ทั่วไป แก่มหาชนของข้าพเจ้าทั้งหลายนี้จงเป็นไป เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุขแก่ ข้าพเจ้าทั้งหลายด้วย ด้วยแก่ปियชนทั้งหลายมีมารดาบิดาเป็นต้นด้วย ตลอดกาลนานเทอญ

๑๕. คำถวายหนังสือ

อิมานิ มะยัง ภันเต นานาสิปปะปัทธานิ สะปะริวารานิ มหาชะนัสสะ อุกคะหะณุปะกะระณัตถายะ อิมัสสะหิมิง ฐาเน นียยาเทมะ สาธุ โน ภันเต อะยัง มะหาชะนัสสะ อุกคะหะณุปะกะระณัตถายะ นานาสิปปะปัทธานัง ทานัสสะ อานิสังโส อัมหากัญเจะ มาตาปิตุอาทีนัญเจะ ปิยะชะนาณัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ สังวัตตะตุ

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลายขอมอบถวายหนังสือความรู้ต่างชนิด พร้อมกับบริวารทั้งหลายเหล่านี้ไว้ ณ สถานที่นี้ เพื่อประโยชน์เป็นอุปกรณ์การศึกษาเล่าเรียนของมหาชน ขออานิสงส์แห่งการถวายหนังสือความรู้ต่างชนิด เพื่อประโยชน์เป็นอุปกรณ์การศึกษาเล่าเรียนของมหาชน ของข้าพเจ้าทั้งหลายนี้ จงเป็นไปเพื่อประโยชน์ เพื่อความสุขแก่ข้าพเจ้าทั้งหลายด้วย แก่ปยชนทั้งหลายมีมารดาบิดาเป็นต้นด้วย ตลอดกาลนานเทอญ

๑๖. คำถวายถ้วชาม

อิมานิ มะยัง ภันเต โภชนะภาชนะนานิ สะปะริวารานิ ภิกขุสังฆัสสะ
โธโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต ภิกขุสังโฆ อิมานิ โภชนะภาชนะนานิ สะปะริวารานิ
ปะฏิคคัณหาตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลายขอมอบถวายถ้วชามพร้อมกับบริวารทั้งหลายเหล่านี้ แก่พระภิกษุสงฆ์ ขอพระภิกษุสงฆ์จงรับ ถ้วชามพร้อมกับบริวารทั้งหลายเหล่านี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุขแก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย ตลอดกาลนานเทอญ

๑๗. คำถวายหอระฆัง

ยัคเช ภันเต สังโฆ ปะฏิขานาตุ มะยัง ภันเต เอตัง คัณทีฆะรัง
สะปะริวารัง พุทฺธัสสะ ปุชเชนัตถายะ พุทธะสาสะเน นียยาเทมะ สาธุ โน ภันเต
อะยัง พุทฺธัสสะ ปุชเชนัตถายะ คัณทีฆะรัสสะ ทานัสสะ อานิสังโส อัมหากัญเจะ
มาตาปีตุอาทีนัญจะ ปิยะชะนานัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ สังวัตตะตุ

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ขอพระสงฆ์โปรดรับทราบ ข้าพเจ้าทั้งหลายขอมอบถวายหอระฆัง พร้อมกับของบริวารนี้ไว้ในพระพุทธรูปเพื่อเป็นพุทธานุชา ขออานิสงส์แห่งการมอบถวายหอระฆัง เพื่อเป็นพุทธานุชาของข้าพเจ้าทั้งหลายนี้

จงเป็นไปเพื่อประโยชน์เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลายด้วย แก่ปิตุชนทั้งหลาย
มีมารดาบิดาเป็นต้นด้วย ตลอดกาลนานเทอญ

๑๘. คำถวายศาลาการเปรียญ

ยัคเข ภันเต สังโฆ ปะฏิขานาตุ มะยัง ภันเต เอตัง ธัมมะสะภาสาลัง
สะปะริวารัง พุทธสาสะนิกาณัง ธัมมัสสะวะนาทีปุญญะกะระณัตถายะ
พุทฺธสาสะเน นียยาเทมะ สาธุ โน ภันเต อะยัง พุทฺธสาสะนิกาณัง ธัมมัสสะ
วะนาทีปุญญะกะระณัตถายะ ธัมมะสะภาสาละยะ ทานัสสะ อานิสังโส
อัมหากัญเจะ มาตาปิตุอาทีนัญเจะ ปิยะชะนาณัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ
สังวัตตะตุ

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ขอพระสงฆ์โปรดรับทราบ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอ
มอบถวายศาลาการเปรียญพร้อมกับของบริวารนี้ไว้ในพระพุทธศาสนา เพื่อ
ประโยชน์เป็นสถานที่บำเพ็ญบุญกุศล มีการฟังธรรมเป็นต้น สำหรับพุทธ-
ศาสนิกชนทั้งหลาย ขออานิสังสแห่งการมอบถวายศาลาการเปรียญเพื่อประโยชน์
เป็นสถานที่บำเพ็ญบุญกุศลมีการฟังธรรมเป็นต้นสำหรับพุทธศาสนิกชนทั้งหลาย
ของข้าพเจ้าทั้งหลายนี้ จงเป็นไปเพื่อประโยชน์เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย
ด้วย แก่ปิตุชนทั้งหลายมีมารดาบิดาเป็นต้นด้วย ตลอดกาลนานเทอญ

๑๙. คำถวายห้องน้ำ - ห้องส้วม

ยัคเข ภันเต, สังโฆ ปะฏิขานาตุ, มะยัง ภันเต, เอตัง วัจจะกุกฺขิง, สะปะริวารัง,
จาตุททิสัสสะ, ภิกขุสังฆัสสะ, อาคะตানাคะตัสสะ, วัชละญุชะนัตถายะ,
พุทฺธสาสะเน, นียยาเทมะ, สาธุ โน ภันเต, อะยัง, จาตุททิสัสสะ, ภิกขุสังฆัสสะ,
आคะतानाक़ेत़स्स, วัชละญุชะนัตถายะ, วัจจะกุกฺขิง, ทานัสสะ, อานิสังโส
อัมหากัญเจะ, มาตาปิตุอาทีนัญเจะ, ปิยะชะนาณัง ทีฆะรัตตัง, หิตายะ สุขายะ
สังวัตตะตุ

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ขอพระสงฆ์โปรดรับทราบ ข้าพเจ้าทั้งหลายขอ
มอบถวายห้องน้ำห้องส้วม พร้อมกับของบริวารนี้ไว้ในพระพุทธรักษา เพื่อ
ประโยชน์ใช้สอยแก่พระภิกษุสงฆ์ผู้อยู่ในทิศทั้ง ๔ ทั้งที่มาแล้วและยังมีได้มา
ขออานิสงส์แห่งการถวายห้องน้ำห้องส้วม เพื่อประโยชน์เป็นที่ใช้สอยของ
พระภิกษุสงฆ์ผู้อยู่ในทิศทั้ง ๔ ทั้งที่มาแล้วและยังมีได้มา ของข้าพเจ้าทั้งหลาย
นี้ จงเป็นไปเพื่อประโยชน์เพื่อความสุขแก่ข้าพเจ้าทั้งหลายด้วย แก่ปियชนทั้งหลาย
มีมารดาบิดาเป็นต้นด้วย ตลอดกาลนานเทอญ

๒๐. คำถวายฉัตรกันพระพุทธรูป

ยัคเข ภันเต, สังโฆ ปะฏิขานาตุ, มะยัง ภันเต, เอตัง
เสตตะฉัตตาคัตติฉัตตัง, สะปะริวารัง, พุทฺธัสสะ ปุชฺเชนฺตถายะ อิมัสสะหมีง
อุโปสะถาคาเร นียยาเทมะ สาธุ โน ภันเต อะยัง พุทฺธัสสะ ปุชฺเชนฺตถายะ
เสตตะฉัตตาคัตติฉัตตัสสะ, ทานัสสะ, อานิสังโส อัมหากัญเจะ, มาตาปีตุอาทีนัญเจะ,
ปิยะชะนาณัง ทีฆะรัตตัง, หิตายะ สุขายะ สังวัตตะตุ

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ขอพระสงฆ์โปรดรับทราบ ข้าพเจ้าทั้งหลายขอ
มอบถวายเศวตฉัตรพร้อมกับของบริวารนี้ไว้ ณ อุโบสถนี้ เพื่อเป็นพุทธบูชา
ขออานิสงส์แห่งการมอบถวายเศวตฉัตรเพื่อเป็นพุทธบูชาของข้าพเจ้าทั้งหลายนี้
จงเป็นไปเพื่อประโยชน์เพื่อความสุขแก่ข้าพเจ้าทั้งหลายด้วย แก่ปियชนทั้งหลาย
มีมารดาบิดาเป็นต้นด้วย ตลอดกาลนานเทอญ

๒๑. คำถวายเครื่องกำเนิดไฟฟ้า

ยัคเข ภันเต, สังโฆ ปะฏิขานาตุ, มะยัง ภันเต, เอตัง วิชชุกคิยันตัง,
สะปะริวารัง, จาตุททิสัสสะ, ภิกขุสังฆัสสะ, อาคะตاناคะตัสสะ, โสภาสะ
นิทานฺตถายะ อิมัสสะหมีง อาวาเส นียยาเทมะ, สาธุ โน ภันเต, อะยัง,

จาดุททีลัสสะ, ภิกขุสังฆัสสะ, อาคะตานุคตัสสะ, โอบาสะนิทานัตถายะ,
 วิชชุกคิยันตัสสะ, ทานัสสะ, ณะละวิปาโก อัมหากัญญะจะ, มาตาปิตุอาทีนัญจะ,
 ปิยะชนานัง ทีฆะรัตตัง, หิตายะ สุขายะ สังวัตตะตุ

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ขอพระสงฆ์โปรดรับทราบ ข้าพเจ้าทั้งหลายขอ
 มอบถวายเครื่องกำเนิดไฟฟ้า พร้อมกับของบริวารนี้ไว้ในอาวาสนี้ เพื่อ
 ประโยชน์เป็นเครื่องให้แสงสว่างแก่พระภิกษุสงฆ์ผู้อยู่ในทิศทั้ง ๔ ทั้งที่มาแล้ว
 และยังมีได้มา ขอผลวิบากแห่งการมอบถวายเครื่องกำเนิดไฟฟ้า เพื่อ
 ประโยชน์เป็นเครื่องให้แสงสว่างแก่พระภิกษุสงฆ์ผู้อยู่ในทิศทั้ง ๔ ทั้งที่มาแล้ว
 และยังมีได้มา ของข้าพเจ้าทั้งหลายนี้ จงเป็นไปเพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข
 แก่ข้าพเจ้าทั้งหลายด้วย แก่ปิตุชนทั้งหลายมีมารดาบิดาเป็นต้นด้วย ตลอด
 กาลนานเทอญ

(สำเนา)
ระเบียบกองทัพอากาศ
ว่าด้วยการปฏิบัติในงานพิธี
พ.ศ. ๒๕๔๕

เพื่อให้การปฏิบัติในโอกาสงานพิธีเป็นไปด้วยความเรียบร้อย เหมาะสม และสอดคล้องกับส่วนราชการอื่นๆ ในกระทรวงกลาโหม จึงวางระเบียบนี้ไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกองทัพอากาศว่าด้วยการปฏิบัติในงานพิธี พ.ศ.๒๕๔๕”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป

ข้อ ๓ งานพิธี แบ่งออกเป็น ๓ ลักษณะ คือ

๓.๑ งานพิธีที่ไม่มีพิธีสงฆ์

๓.๒ งานพิธีที่มีพิธีสงฆ์ ได้แก่

๓.๒.๑ งานมงคล การบำเพ็ญกุศลเพื่อความเป็นสิริมงคล

๓.๒.๒ งานอวมงคล การบำเพ็ญกุศลเนื่องด้วยพิธีศพ

๓.๓ งานพิธีเฉพาะเรื่อง และการปฏิบัติทั่วไป

ข้อ ๔ งานพิธีที่ไม่มีพิธีสงฆ์ มีลำดับขั้นตอนการปฏิบัติตามผนวก ก และมีรายละเอียดดังนี้

๔.๑ งานพิธีที่ตั้งโต๊ะหมู่บูชา ธงชาติ และพระบรมฉายาลักษณ์ฯ หรือพระบรมฉายาสัทลักษณ์ฯ ให้

๔.๑.๑ ประธานในพิธี ปฏิบัติดังนี้

๔.๑.๑.๑ เมื่อเดินทางถึงบริเวณพิธี หยุดรับการเคารพจากผู้ร่วมพิธีแล้วเดินไปที่โต๊ะหมู่บูชา รับเทียนชนวนจากเจ้าหน้าที่จุดธูปเทียน และกราบพระรัตนตรัย โดยนั่งคุกเข่ายันส้น เมื่อกราบพระรัตนตรัยเสร็จแล้วลุกขึ้นยืน ให้ถอยหลัง ๑ ก้าว แสดงความเคารพธงชาติ ถวายความเคารพพระบรมฉายาลักษณ์ฯ หรือพระบรมฉายาสถิตลักษณ์ฯ แล้วปฏิบัติในฐานะประธานในพิธีต่อไป

๔.๑.๑.๒ เมื่อเสร็จพิธี เดินไปที่โต๊ะหมู่บูชากราบพระรัตนตรัยแล้วลุกขึ้นยืน ให้ถอยหลัง ๑ ก้าว แสดงความเคารพธงชาติถวายความเคารพพระบรมฉายาลักษณ์ฯ หรือพระบรมฉายาสถิตลักษณ์ฯ

๔.๑.๒ ผู้เข้าพิธี และผู้เข้าร่วมพิธี ปฏิบัติดังนี้

๔.๑.๒.๑ ขณะที่ประธานในพิธี มาถึงบริเวณพิธี ผู้อำนวยการพิธีบอกแสดงความเคารพประธานในพิธี ขณะที่ประธานในพิธีจุดธูปเทียนที่โต๊ะหมู่บูชา และกราบพระรัตนตรัย ผู้เข้าพิธีและผู้เข้าร่วมพิธีทุกคนประนมมือขึ้นเสมอออก และลดมือเมื่อประธานในพิธีกราบเสร็จ

๔.๑.๒.๒ เมื่อเสร็จพิธี ขณะที่ประธานในพิธีกราบพระรัตนตรัย ผู้เข้าพิธีและผู้เข้าร่วมพิธีทุกคนประนมมือขึ้นเสมอออกและลดมือลงเมื่อประธานในพิธี กราบเสร็จ

๔.๒ งานพิธีที่ตั้งโต๊ะหมู่บูชา แต่ไม่ตั้งธงชาติ และพระบรมฉายาลักษณ์ฯ หรือพระบรมฉายาสถิตลักษณ์ฯ ให้

๔.๒.๑ ประธานในพิธี ปฏิบัติดังนี้

๔.๒.๑.๑ เมื่อเดินทางถึงบริเวณพิธี หยุดรับการ

เคารพจากผู้เข้าพิธี และผู้เข้าร่วมพิธี แล้วเดินไปที่โต๊ะหมู่บูชา รับเทียนชนวนจากเจ้าหน้าที่ จุดธูป เทียน และกราบพระรัตนตรัย โดยนั่งคุกเข่ายันส้น แล้วปฏิบัติในฐานะประธานในพิธี ต่อไป

๔.๒.๑.๒ เมื่อเสร็จพิธี เดินไปที่โต๊ะหมู่บูชากราบพระรัตนตรัยที่แท่นกราบและเดินทางกลับ

๔.๒.๒ ผู้เข้าพิธี และผู้เข้าร่วมพิธี ปฏิบัติเช่นเดียวกับข้อ ๔.๑.๒

๔.๓ งานพิธีที่ตั้งโต๊ะหมู่บูชา พระบรมฉายาลักษณ์ฯ หรือ พระบรมฉายาลักษณ์ฯ และธงชัยเฉลิมพล ให้ประธานในพิธีปฏิบัติเช่นเดียวกับข้อ ๔.๑.๑ เว้นแต่ให้ถวายความเคารพพระบรมฉายาลักษณ์ฯ หรือพระบรมฉายาลักษณ์ฯ ก่อนแล้วทำความเคารพธงชัยเฉลิมพล สำหรับผู้เข้าพิธีและผู้เข้าร่วมพิธี ปฏิบัติเช่นเดียวกับข้อ ๔.๑.๒

ข้อ ๕ งานพิธีที่มีพิธีสงฆ์ และเป็นงานมงคล มีลำดับขั้นตอนการปฏิบัติตามผนวก ข และมีรายละเอียดดังนี้

๕.๑ ประธานในพิธี เมื่อเดินทางมาถึงบริเวณพิธี หยุดรับการเคารพจากผู้เข้าพิธี ผู้เข้าร่วมพิธี แล้วเดินไปที่โต๊ะหมู่บูชา รับเทียนชนวนจากเจ้าหน้าที่ จุดธูป เทียน กราบพระรัตนตรัย แล้วนั่ง ณ ที่รับรองและให้ปฏิบัติเมื่อถึงขั้นตอนที่สำคัญ ดังนี้

๕.๑.๑ ประนมมือรับศีล ฟังพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ และจุดเทียนที่บาตรน้ำมันต์ เมื่อเจ้าหน้าที่เชิญ พร้อมกับถวายบาตรน้ำมันต์แด่ประธานสงฆ์ แล้วกลับมานั่ง ณ ที่รับรองฟังพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์จนจบ

๕.๑.๒ ถวายภัตตาหาร เครื่องไทยธรรม แด่พระสงฆ์

๕.๑.๓ กรวดน้ำ เมื่อประธานสงฆ์อนุโมทนา และประนมมือรับพร เมื่อพระสงฆ์ให้พร

๕.๑.๔ ประนมมือ เมื่อพระสงฆ์ประพรมน้ำพระพุทธมนต์

๕.๑.๕ กราบพระรัตนตรัย กราบพระสงฆ์ เมื่อเสร็จพิธี

๕.๒ ผู้เข้าพิธี และผู้เข้าร่วมพิธี ทำความเคารพประธานในพิธี เมื่อผู้อำนวยการพิธีบอกแสดงความเคารพ ขณะที่ประธานในพิธี มาถึงบริเวณพิธี และปฏิบัติดังนี้

๕.๒.๑ ประนมมือขึ้นเสมออก ขณะที่ประธานในพิธีจุดธูปเทียน ที่โต๊ะหมู่บูชา และกราบพระรัตนตรัย

๕.๒.๒ ประนมมือรับศีลเมื่อผู้อำนวยการพิธีอาราธนาศีล และฟังพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์

๕.๒.๓ ประนมมือ เมื่อพระสงฆ์ให้พร

๕.๒.๔ ประนมมือ เมื่อพระสงฆ์ประพรมน้ำพระพุทธมนต์

๕.๒.๕ ประนมมือขณะที่ประธานในพิธี กราบพระรัตนตรัย เมื่อเสร็จพิธี และลดมือลงเมื่อประธานในพิธี กราบเสร็จ

ข้อ ๖ งานที่มีพิธีสงฆ์ และเป็นงานอวมงคล มีลำดับขั้นตอนการปฏิบัติ ตามผนวก ข และมีรายละเอียดดังนี้

๖.๑ พิธีสวดพระอภิธรรมศพ ให้ปฏิบัติดังนี้

๖.๑.๑ ประธานในพิธี เมื่อเดินทางถึงบริเวณพิธี และเดินไปที่โต๊ะหมู่บูชา จุดธูป เทียน แล้วกราบ ๓ ครั้ง จุดธูป เทียน ที่ตู้พระอภิธรรม แล้วกราบ ๓ ครั้ง กรณีไม่มีแท่นกราบให้หมอบไหว้ ๑ ครั้ง และจุดธูป เทียน เครื่อง

ทองน้อยที่หน้าทับศพหรือโกศศพ แล้วกราบหรือก้มศีรษะเคารพศพ ตาม
ฐานะของศพ กรณีศพที่มีอาวุโสน้อยกว่าประธานในพิธีหรือศพผู้ใต้บังคับบัญชา
ไม่ต้องกราบ หรือก้มศีรษะเคารพศพ เพียงแต่ยืนตรงสำรวมจิต แล้วนั่ง ณ ที่
รับรอง และให้ปฏิบัติเมื่อถึงขั้นตอนที่สำคัญดังนี้

๖.๑.๑.๑ ประนมมือรับศีล ฟังพระสงฆ์สวดพระ
อภิธรรม ลดมือลงเมื่อพระสงฆ์สวดจบแต่ละบท เมื่อพระสงฆ์สวดจบแล้ว
ทอดผ้าบังสุกุล เมื่อเจ้าหน้าที่เชิญ แล้วกลับมานั่ง ณ ที่รับรอง ประนมมือขณะ
พระสงฆ์พิจารณาผ้าบังสุกุล และถวายเครื่องไทยธรรม เมื่อเจ้าหน้าที่เทียบ
เครื่องไทยธรรมเสร็จ (กรณีพิธีหลวง ถวายไทยธรรมก่อนทอดผ้าบังสุกุล)

๖.๑.๑.๒ กรวดน้ำ เมื่อประธานสงฆ์อนุโมทนา
ประนมมือเมื่อพระสงฆ์ให้พร

๖.๑.๑.๓ กราบพระรัตนตรัย เคารพศพ เมื่อพระ
สงฆ์กลับ

๖.๑.๒ ผู้เข้าร่วมพิธี ประนมมือขึ้นขณะประธานในพิธีจุด
ธูป เทียน บูชาพระรัตนตรัย ลดมือลงเมื่อพระสงฆ์สวดจบแต่ละบทและเมื่อ
พระสงฆ์อนุโมทนา

๖.๒ พิธีประชุมเพลิง

๖.๒.๑ ประธานในพิธี ปฏิบัติดังนี้

๖.๒.๑.๑ การทอดผ้าบังสุกุล เมื่อประธานในพิธี
ขึ้นไปบนเมรุ แสดงความเคารพศพ รับผ้าบังสุกุลจากผู้เชิญผ้า วางขวางภูเขา
โยงบนพาน แล้วถอยไปยืนด้านข้างพอประมาณเพื่อให้พระสงฆ์พิจารณาผ้า
บังสุกุลและประนมมือขณะที่พระสงฆ์พิจารณาผ้าบังสุกุล

๖.๒.๑.๒ การประชุมเพลิง

๖.๒.๑.๒ (๑) กรณีมีกระถางข้าวตอกดอกไม้
วางเป็นการขอขมาศพ ให้รับกระถางฯ จากเจ้าหน้าที่ แล้ววางใต้หีบศพด้านศีรษะ
ถ้ามีการจัดกองทหารเกียรติยศเป็นเกียรติแก่ศพขณะพลแตรเดี่ยวเป่าเพลงนอน
ให้ประธานในพิธี ยืนตรงจนสิ้นเสียงเพลงนอน

๖.๒.๑.๒ (๒) รับดอกไม้จันทร์ จุดไฟจาก
เจ้าหน้าที่ แล้ววางใต้หีบศพ ถ้ามีการจัดกองทหารเกียรติยศเป็นเกียรติแก่ศพ
ขณะพลแตรเดี่ยวเป่าเพลงคำนับ ให้ประธานในพิธียืนตรงจนสิ้นเสียงเพลงคำนับ
แล้วลงจากเมรุ

๖.๒.๒ ผู้ร่วมพิธี ปฏิบัติดังนี้

๖.๒.๒.๑ ลูกขึ้นยืนตรง ขณะที่ประธานในพิธีจุด
ไฟประชุมเพลิงศพหรือขณะที่พลแตรเดี่ยวเป่าเพลงคำนับ จนสิ้นเสียงเพลงคำนับ
(ถ้ามี)

๖.๒.๒.๒ ทอยขึ้นไปประชุมเพลิง หลังจาก
ประธานในพิธีลงจากเมรุแล้ว

๖.๓ พิธีพระราชทานเพลิง ในเขตกรุงเทพมหานคร

๖.๓.๑ ประธานในพิธี ปฏิบัติดังนี้

๖.๓.๑.๑ การทอดผ้าบังสุกุล เมื่อประธานในพิธี
ขึ้นไปบนเมรุ แสดงความเคารพศพ รับผ้าบังสุกุลจากผู้เชิญผ้า วางขนานภูเขา
โยงบนพาน แล้วถอยไปยืนด้านข้างพอประมาณเพื่อให้พระสงฆ์พิจารณาผ้า
บังสุกุลและประนมมือขณะที่พระสงฆ์พิจารณาผ้าบังสุกุล

๖.๓.๑.๒ การพระราชทานเพลิง ผู้ประกอบพิธีใน

ฐานะแทนพระองค์

๖.๓.๑.๒ (๑) หันหน้าไปทางทิศที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับอยู่ ถวายความเคารพ (คำนับ) ๑ ครั้ง

๖.๓.๑.๒ (๒) หยิบกระทรวงข้าวตอกดอกไม้วางใต้หีบศพด้านศีรษะ ถ้ามีการจัดกองทหารเกียรติยศเป็นเกียรติแก่ศพ และพลแตรเดี่ยวเป่าเพลงนอน ให้ประธานในพิธียืนตรงจนสิ้นเสียงเพลงนอน

๖.๓.๑.๒. (๓) หยิบดอกไม้จันทน์จุดไฟหลวงพระราชทานเพลิงศพ แล้ววางใต้หีบศพ ถ้ามีการจัดกองทหารเกียรติยศเป็นเกียรติแก่ศพ และพลแตรเดี่ยวเป่าเพลงคำนับให้ประธานในพิธียืนตรงจนสิ้นเสียงเพลงคำนับ แล้วหันหน้าไปทางทิศที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับอยู่ถวายความเคารพ (คำนับ) อีก ๑ ครั้ง เป็นอันเสร็จพิธีพระราชทานเพลิงศพ

๖.๓.๑.๒ (๔) รับดอกไม้จันทน์ในส่วนของตนจากเจ้าหน้าที่วางใต้หีบศพ เคารพศพ และลงจากเมรุ

๖.๓.๒ ผู้ร่วมพิธี ปฏิบัติดังนี้

๖.๓.๒.๑ ลูกขึ้นยืนตรง ขณะที่ประธานในพิธีจุดไฟหลวงพระราชทานเพลิงศพ หรือขณะที่พลแตรเดี่ยวเป่าเพลงคำนับ จนสิ้นเสียงเพลงคำนับ

๖.๓.๒.๒ หยอยขึ้นไปวางดอกไม้จันทน์ประชุมเพลิง หลังจากที่ประธานในพิธี ลงจากเมรุแล้ว

๖.๔ พิธีพระราชทานเพลิงศพ นอกเขตกรุงเทพมหานคร

๖.๔.๑ ประธานในพิธี ปฏิบัติดังนี้

๖.๔.๑.๑ การทอดผ้าบังสุกุล เมื่อประธานในพิธีขึ้นไปบนเมรุ แสดงความเคารพศพ รับผ้าบังสุกุลจากผู้เชิญผ้า วางขวางภูเขา โยงบนพาน แล้วถอยไปยืนด้านข้างพอประมาณเพื่อให้พระสงฆ์พิจารณาผ้าบังสุกุลและประนมมือขณะที่พระสงฆ์พิจารณาผ้าบังสุกุล

๖.๔.๑.๒ การพระราชทานเพลิง ผู้ประกอบพิธีในฐานะแทนพระองค์

๖.๔.๑.๒ (๑) หันหน้าไปทางทิศที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับอยู่ ถวายความเคารพ (คำนับ) ๑ ครั้ง

๖.๔.๑.๒ (๒) ทหีบกระธงข้าวตอกดอกไม้วางใต้หีบศพ ด้านศีรษะ ถ้ามีการจัดกองทหารเกียรติยศเป็นเกียรติแก่ศพ และพลแตรเดี่ยวเป่าเพลงนอน ให้ประธานในพิธียืนตรงจนสิ้นเสียงเพลงนอน

๖.๔.๑.๒ (๓) ทหีบดอกไม้จันทร์ แล้วจุดไฟด้วยไม้ขีดซึ่งมีอยู่ในหีบเพลิงพระราชทานนั้น นำมาจุดดอกไม้จันทร์แล้ววางใต้หีบศพ ถ้ามีการจัดกองทหารเกียรติยศเป็นเกียรติแก่ศพ และพลแตรเดี่ยวเป่าเพลงคำนับ ให้ประธานในพิธี ยืนตรงจนสิ้นเสียงเพลงคำนับแล้วหันหน้าไปทางทิศที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับอยู่ถวายความเคารพ (คำนับ) อีก ๑ ครั้ง เป็นอันเสร็จพิธีพระราชทานเพลิงศพ

๖.๔.๑.๒ (๔) รับดอกไม้จันทร์ในส่วนของตนจากเจ้าหน้าที่วางใต้หีบศพ เคารพศพ แล้วลงจากเมรุ

๖.๔.๒ ผู้ร่วมพิธี ปฏิบัติดังนี้

๖.๔.๒.๑ ลูกขึ้นยืนตรง ขณะที่ประธานในพิธีจุดไฟหลวงพระราชทานเพลิงศพ หรือขณะที่พลแตรเดี่ยวเป่าเพลงคำนับจนสิ้น

เสียงเพลงคำนับ

๖.๔.๒.๒ ทบอยขึ้นไปประชุมเพลิง หลังจากที่
ประธานในพิธี ลงจากเมรุแล้ว

๖.๕ หลักการปฏิบัติในงานพระราชทานเพลิงศพ

๖.๕.๑ เมื่อเจ้าหน้าที่กองพระราชพิธีเชิญเพลิงพระราชทาน
หรือเชิญหีบเพลิงพระราชทานมาถึงบริเวณพิธี ไม่ต้องบรรเลงเพลงสรรเสริญ
พระบารมี

๖.๕.๒ เจ้าภาพตั้งแถวรับเพลิงพระราชทาน หรือหีบเพลิง
พระราชทาน ขณะที่เจ้าหน้าที่เชิญมาถึงบริเวณพิธี

๖.๕.๓ ผู้ร่วมพิธี ไม่ต้องลุกขึ้นยืนรับเพลิงพระราชทานทั้ง
ขณะที่เจ้าหน้าที่ฯ เชิญมาถึงบริเวณพิธีและเชิญขึ้นสู่เมรุ จะลุกขึ้นแสดงความ
เคารพต่อเมื่อประธานในพิธี จุดไฟหลวงพระราชทานเพลิงศพหรือเมื่อได้ยิน
เสียงเพลงคำนับ

ข้อ ๗ งานพิธีเฉพาะเรื่อง และการปฏิบัติทั่วไป

๗.๑ พิธีการบำเพ็ญพระราชกุศล โดยที่พระบาทสมเด็จพระเจ้า
อยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบพิธีหรือทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้
มีผู้แทนพระองค์ ซึ่งมีพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ ผู้ที่เข้าเฝ้าฯ ในมณฑลพิธี
ฟังพระนมมือเมื่อถึงขั้นตอนที่สำคัญๆ ดังนี้

๗.๑.๑ พระสงฆ์ถวายศีล เมื่อเจ้าหน้าที่กรมการศาสนา
(สังฆการี) กล่าวคำอาราธนาศีล ผู้ที่เข้าเฝ้าฯ ไม่ต้องพระนมมือ เมื่อกล่าวคำ
อาราธนาศีลจบ พระสงฆ์จะถวายศีล พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวหรือผู้แทน
พระองค์ และพระบรมวงศานุวงศ์ จะทรงพระนมพระหัตถ์รับศีล ผู้เข้าเฝ้าฯ จะ

ต้องประนมมือด้วย จนเสร็จการถวายศีล

๗.๑.๒ พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ ขณะที่เจ้าหน้าที่กรมการศาสนา (สังฆการี) กล่าวคำอาราธนาพระปริตร ผู้เข้าเฝ้าฯ ไม่ต้องประนมมือ เมื่อกล่าวคำอาราธนาพระปริตรจบ พระสงฆ์จะเจริญพระพุทธมนต์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หรือผู้แทนพระองค์ และพระบรมวงศานุวงศ์ จะทรงประนมพระหัตถ์ เมื่อถึงบทสรรเสริญพระพุทธคุณ พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ ผู้เข้าเฝ้าฯ ทุกท่านจึงประนมมือ เมื่อทรงลดพระหัตถ์ลง ให้ผู้เข้าเฝ้าฯ ลดมือลงและนั่งสำรวม (นั่งโดยมือทั้งสองข้างประสานกันไว้ที่หน้าตัก) หลังจากที่พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์เสร็จ

อนึ่งการปฏิบัติข้างต้น หากผู้ที่เข้าเฝ้าฯ มีแนวทางปฏิบัติตามลัทธิศาสนาของตนเองก็ไม่ต้องประนมมือ แต่ควรนั่งโดยอาการสำรวมเช่นกัน ส่วนผู้ที่เข้าเฝ้าฯ ซึ่งเป็นพุทธศาสนิกชนจะประนมมือในช่วงระยะดังกล่าวหรือไม่ ย่อมจะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะทรงปฏิบัติในแต่ละช่วงเวลาข้างต้นนั้นๆ เป็นลำดับด้วย

๗.๑.๓ พระสงฆ์แสดงพระธรรมเทศนา หากในหมายกำหนดการได้กำหนดให้มีการแสดงพระธรรมเทศนา หลังจากที่ทรงจุด ธูปเทียนเครื่องทรงธรรมและทรงรับศีลแล้ว เจ้าหน้าที่กรมการศาสนาจะอาราธนาธรรม ผู้เข้าเฝ้าฯ ไม่ต้องประนมมือ เมื่อพระสงฆ์เริ่มแสดงพระธรรมเทศนาให้สังเกตว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หรือผู้แทนพระองค์ และพระบรมวงศานุวงศ์ ทรงประนมพระหัตถ์หรือไม่ หากทรงประนมพระหัตถ์และทรงลดพระหัตถ์ลง ให้ประนมมือ และลดมือในท่าสำรวม

๗.๑.๔ พระสงฆ์รับพระราชทานฉัน ในกรณีที่มีการพระราชทานภัตตาหารแด่พระสงฆ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หรือผู้แทน

พระองค์ และพระบรมวงศานุวงศ์ ที่เป็นฝ่ายหน้า จะทรงปฏิบัติพระสงฆ์ ส่วน
 กรณีที่จะเชิญบุคคลสำคัญหรือข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ ไปร่วมถวายภัตตาหารและ
 ปฏิบัติพระสงฆ์ เจ้าหน้าที่สำนักพระราชวังจะเป็นผู้เชิญเฉพาะบุคคลนั้นๆ ส่วน
 ผู้เข้าเฝ้าฯ อื่นให้ลุกขึ้นยืนถวายความเคารพแล้วรอนเสด็จฯ กลับมาประทับ
 พระราชอาสน์ ถวายความเคารพอีกครั้งแล้วนั่งลง โดยผู้ที่ได้รับเชิญให้ปฏิบัติ
 พระสงฆ์ จะเดินตรงไปยังพระสงฆ์รูปที่เจ้าหน้าที่จะนำไป เมื่อถึงหน้าพระสงฆ์
 แล้วให้หยุดยืนตรง หันหน้าไปทางพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หรือผู้แทน
 พระองค์ เมื่อประทับพระราชอาสน์ถวายความเคารพแล้วถวายภัตตาหาร เสร็จ
 แล้วถวายความเคารพแล้วนั่ง หากพระสงฆ์สนทนาด้วยจึงสนทนาด้วย เมื่อ
 พระสงฆ์รับพระราชทานฉันเสร็จแล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หรือผู้แทน
 พระองค์และพระบรมวงศานุวงศ์ จะทรงลุกขึ้นเพื่อเสด็จกลับไปประทับพระ
 ราชอาสน์และพระเก้าอี้ตามเดิม ผู้เข้าเฝ้าฯ จะต้องยืนขึ้นถวายความเคารพ และ
 รอนจนกว่าทุกพระองค์จะประทับพระราชอาสน์และพระเก้าอี้เรียบร้อยแล้ว จึง
 ถวายความเคารพอีกครั้ง และนั่งลงได้ ส่วนผู้ปฏิบัติพระสงฆ์ เมื่อทรงลุกขึ้น ให้
 ลุกขึ้นยืนตรงถวายความเคารพ เมื่อเสด็จฯ ผ่านให้ถวายความเคารพและรอน
 จนกระทั่งประทับพระราชอาสน์และพระเก้าอี้ จากนั้นถวายความเคารพ แล้ว
 กลับไปนั่งประจำที่นั่งเฝ้าฯ ก่อนนั่งให้ถวายความเคารพอีกครั้งจึงนั่งลงได้

๗.๑.๕ พระสงฆ์สดับปกรณ์ (บั้งสุกุล) พิธีสงฆ์ดังกล่าวจะ
 จัดให้มีพระราชพิธีพระบรมศพหรือทรงบำเพ็ญพระราชกุศลทักษิณานุประทาน
 ถวายพระบรมอัฐิ โดยปกติหมยกำหนดการจะกำหนดไว้ว่าทรงทอดผ้าไตร
 หรือทรงทอดผ้าคู่ พระสงฆ์สดับปกรณ์ (บั้งสุกุล) หมายถึง พระบาทสมเด็จพระ
 พระเจ้าอยู่หัว จะเสด็จฯ ไปทรงทอดผ้าถวายแต่พระสงฆ์ จากนั้นพระสงฆ์จะ
 สดับปกรณ์ผ้าที่ทรงทอดถวายดังกล่าว ในกรณีนี้ผู้เข้าเฝ้าฯ ไม่ต้องมีส่วนร่วม

ในการปฏิบัติแต่อย่างใด เพียงแต่เมื่อทรงลุกขึ้นให้ผู้เข้าเฝ้าฯ ลุกขึ้นถวายความเคารพ และเมื่อเสด็จฯ ผ่านให้ถวายความเคารพทุกครั้ง ระหว่างที่ทรงทอดผ้า ผู้เข้าเฝ้าฯ จะต้องยืนด้วยความสำรวมและหันหน้าไปยังที่ทรงยืน และรอกันว่าจะทรงทอดผ้าเสร็จและเสด็จฯ กลับไปประทับพระราชอาสน์ จึงถวายความเคารพและนั่งลงได้ หากมีพระสงฆ์หลายชุดผลัดเปลี่ยนกันขึ้นสดับปกรณ์ก็จะทรงทอดผ้าจนครบ ซึ่งผู้เข้าเฝ้าฯ จะต้องถวายความเคารพทุกครั้งที่ทรงลุกขึ้นจากที่ประทับและเสด็จผ่าน ทั้งนี้ กรณีทรงถวายจตุปัจจัยไทยธรรมบูชาภัณฑ์เทศน์ ทรงถวายสังฆญาบัตร พัดยศ และผ้าไตร ผู้เข้าเฝ้าฯ จะปฏิบัติเช่นเดียวกัน คือขณะทรงถวายทุกท่านต้องยืนตรอรอกันว่าจะเสร็จในกรณีที่มีการบำเพ็ญพระราชกุศลทอดผ้า สดับปกรณ์หลายๆ เที้ยว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จฯ ไปทรงทอดผ้าไตร ผู้เข้าเฝ้าฯ ไม่ต้องลุกขึ้นยืน แต่นั่งในท่าสำรวม

๗.๑.๖ พระสงฆ์ถวายอนุโมทนา ถวายอดิเรก และถวายพระพรลา หลังจากทรงถวายจตุปัจจัยไทยธรรม ทรงถวายเครื่องไทยธรรมบูชาภัณฑ์เทศน์หรือทรงทอดผ้าและพระสงฆ์สดับปกรณ์แล้ว (แล้วแต่กรณี) พระสงฆ์จะถวายอนุโมทนา หรือที่เรียกว่า พิธีกรวดน้ำ (เริ่มตั้งแต่ ยะถา วาริเวหา ปูรา...) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวหรือผู้แทนพระองค์ ทรงหลังทักษิณทก (กรวดน้ำ) ผู้เข้าเฝ้าฯ ประนมมือไหว้ เมื่อทรงหลังทักษิณทกเสร็จ หากทรงประนมพระหัตถ์ ผู้เข้าเฝ้าฯ จะต้องคงประนมมือไว้ เมื่อทรงลดพระหัตถ์ลงให้ผู้เข้าเฝ้าฯ ลดมือลง แต่หากว่าหลังจากทรงหลังทักษิณทกแล้ว ไม่ทรงประนมพระหัตถ์ให้ผู้เข้าเฝ้าฯ ลดมือลงได้

เมื่อพระสงฆ์ถวายอนุโมทนาจบ ประธานสงฆ์จะถวาย

อติเรกและถวายพระพรลา (เริ่มตั้งแต่ อติเรกะวัสสะสะตั้ง ชีวะตุ) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะทรงประนมพระหัตถ์ ในขณะที่ประธานสงฆ์ถวายอติเรก ผู้เข้าเฝ้าฯไม่ต้องประนมมือ ทั้งนี้ เนื่องจากการถวายพระพรแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นการเฉพาะ ซึ่งรวมถึงขณะที่มีการถวายพระพรลาด้วย (แต่อย่างไรก็ตาม ในบางพระราชพิธีอาจไม่มีการถวายพระพรลา เช่น พระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลถวายผ้าพระกฐินตามพระอารามหลวงต่างๆ หรือที่เป็นอุโบสถหรือวิหารในพระอารามหลวง หรือวัด เป็นต้น ซึ่งพิธีสงฆ์จะสิ้นสุดลงเมื่อถวายอติเรกแล้วเสด็จพระราชดำเนินกลับ)

ทั้งนี้ มีข้อสังเกตว่าพิธีสงฆ์ที่กำหนดไว้เป็นส่วนหนึ่งของพระราชพิธีต่างๆ นั้น ในแต่ละพระราชพิธีอาจแตกต่างกันไป เช่น บางพระราชพิธีอาจมีการเจริญพระพุทธมนต์แต่ไม่มีการแสดงพระธรรมเทศนา รับพระราชทานฉัน หรือสดับปกรณ์ แต่บางพระราชพิธีอาจมีพิธีสงฆ์บางอย่าง หรือทั้งหมด ที่กล่าวมา ทั้งนี้จะต้องดูหมายกำหนดการเป็นหลัก

๗.๒ การปฏิบัติทั่วไป

๗.๒.๑ การปฏิบัติของประธานในพิธี ณ ไต้ะหมุงชวา

๗.๒.๑.๑ การจุดธูป เทียน โดยจุดเทียนเล่มซ้ายมือของผู้จุด และเล่มขวามือตามลำดับ กับจุดธูปดอกซ้ายมือสุดของผู้จุด และดอกขวามือตามลำดับ

๗.๒.๑.๒ การทำความเคารพธงชาติ และพระบรมฉายาลักษณ์ฯ หรือพระบรมฉายาสถิตลักษณ์ฯ เมื่อกราบพระรัตนตรัยแล้วลุกขึ้นยืน ให้ถอยหลัง ๑ ก้าว ทำกึ่งซ้ายหันแสดงความเคารพธงชาติ แล้วทำขวาหัน ถวายความเคารพพระบรมฉายาลักษณ์ฯ หรือพระบรมฉายา

สาทิสลักษณ์ ตามลำดับ

๗.๒.๑.๓ การถวายความเคารพพระบรมฉายาลักษณ์ฯ หรือพระบรมฉายาลักษณ์ฯ และธงชัยเฉลิมพล เมื่อกราบพระรัตนตรัยแล้วลุกขึ้นยืน ให้ถอยหลัง ๑ ก้าว ทำกึ่งซ้ายหัน ถวายความเคารพพระบรมฉายาลักษณ์ฯ หรือพระบรมฉายาลักษณ์ฯ แล้วทำขวาหัน ทำความเคารพธงชัยเฉลิมพล ตามลำดับ

๗.๒.๒ งานพิธีที่แต่งเครื่องแบบทหาร กำหนดให้คาดกระบี่ และมีถุงมือ ให้ปฏิบัติดังนี้

๗.๒.๒.๑ ประธานในพิธีให้ถือกระบี่ด้วยมือซ้าย โดยจับที่ด้ามกระบี่ให้นิ้วหัวแม่มืออยู่บนหัวข้าง ส่วนนิ้วอื่นเรียงชิดติดกันจับด้ามกระบี่ไว้ถุงมือวางทาบอยู่ที่ใต้หัวแม่มือปลายถุงมือห้อยลงมาทาบกับโกร่งกระบี่ ในขณะที่กราบพระรัตนตรัย ให้วางกระบี่ไว้ด้านซ้ายมือโดยให้โกร่งกระบี่อยู่ด้านนอก ด้ามกระบี่อยู่แนวเดียวกับหัวเข่า ปลายกระบี่ชี้ไปทางด้านหลัง วางถุงมือบนด้ามกระบี่และให้นิ้วถุงมืออยู่ทางหัวข้าง

๗.๒.๒.๒ ผู้เข้าพิธี และผู้เข้าร่วมพิธี ถือกระบี่เช่นเดียวกับข้อ ๗.๒.๒.๑ ในขณะที่ประธานในพิธีจุดธูป เทียน และกราบพระรัตนตรัยให้ปล่อยกระบี่ลงข้างตัว ยกมือขึ้นประนมถือถุงมืออยู่ในมือ โดยให้ปลายนิ้วถุงมืออยู่ระหว่างนิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้มือซ้ายปลายนิ้วถุงมือพับไปทางซ้าย และลดมือลงเมื่อประธานในพิธีกราบเสร็จแล้วถือกระบี่ในท่าเดิมยกเว้นผู้ที่ถือสิ่งของให้ยื่นสำรวม

๗.๒.๓ งานพิธีที่แต่งเครื่องแบบทหาร ไม่คาดกระบี่หรืองานพิธีที่ไม่แต่งเครื่องแบบทหาร ให้ปฏิบัติตามข้อ ๔.๑, ๔.๒ และข้อ ๔.๓ โดย

อนุโลม

๗.๒.๔ การแสดงความเคารพธงชัยเฉลิมพล

๗.๒.๔.๑ ในการเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ในโอกาสที่มีกองทหารเกียรติยศ ซึ่งจะมีการเชิญธงชัยเฉลิมพลประจำหน่วยทหารทุกครั้ง ในการนี้จะต้องแสดงความเคารพธงชัยเฉลิมพลทุกครั้งที่ยกขึ้นเชิญธงชัยเฉลิมพลผ่านหรือเมื่อต้องเดินผ่านแถวกองทหารเกียรติยศ

๗.๒.๔.๒ ในพิธีถวายสัตย์ปฏิญาณตนและสวนสนามของทหารรักษาพระองค์ กำหนดให้ผู้รับเชิญซึ่งอยู่ในพิธีแสดงความเคารพทุกครั้งที่ยกธงชัยเฉลิมพลผ่าน ยกเว้นผู้รับเชิญ ซึ่งอยู่บนพลับพลาหลังพระที่นั่งซุ้ม سای ในขณะที่ยกพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับอยู่ด้วย

๗.๒.๕ การปฏิบัติในพิธีที่จัดกองทหารเกียรติยศ

๗.๒.๕.๑ ให้เจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายที่เป็นผู้ปฏิบัติในพิธี ฝ่ายอำนวยการ ผู้อำนวยการพิธี ผู้ประสานงานที่อยู่ในบริเวณพิธี ตลอดจนแถวข้าราชการในพิธีที่อยู่ในบริเวณพิธี แสดงความเคารพทุกครั้งเมื่อผู้บังคับกองทหารเกียรติยศบอกแสดงความเคารพ โดยปฏิบัติตามข้อบังคับทหารว่าด้วยการเคารพ และเลิกปฏิบัติเมื่อผู้บังคับกองทหารเกียรติยศบอก เรียบ-อาวุธ

๗.๒.๕.๒ ให้ผู้เข้าร่วมพิธี หรือแขกที่เชิญมาร่วมพิธี หรือผู้ที่อยู่ในเต็นท์พิธีแสดงความเคารพเมื่อกองทหารเกียรติยศบรรเลงเพลงเคารพ และเลิกการเคารพเมื่อสิ้นเสียงเพลงเคารพ

๗.๒.๕.๓ ในกรณีที่มีการจัดกองทหารเกียรติยศ ซึ่งมีการเชิญธงชัยเฉลิมพลประจำหน่วยทหารด้วย ในการนี้เจ้าหน้าที่ทุกฝ่าย และผู้เข้าร่วมพิธี ตามข้อ ๗.๒.๕.๑ และ ๗.๒.๕.๒ จะต้องแสดงความเคารพ

ธงชัยเฉลิมพลทุกครั้งที่ยกขบวนธงชัยเฉลิมพลผ่าน หรือเมื่อต้องเดินผ่านกองทหารเกียรติยศ

๗.๒.๖ การกราบ ณ ที่บูชา หรือกราบพระสงฆ์ให้กราบ ๓ ครั้ง กราบด้วยความตั้งใจ และศรัทธา โดยแบมือ

๗.๒.๗ การประนมมือ ผู้เข้าพิธี และผู้เข้าร่วมพิธีพึงประนมมือ เมื่อ

๗.๒.๗.๑ ประธานในพิธีจตุรปู เทียน บูชาพระรัตนตรัย กราบพระรัตนตรัย และลดมือลงเมื่อประธานในพิธีกราบเสร็จ และพึงประนมมือเมื่อประธานในพิธี กราบพระรัตนตรัย เมื่อเสร็จพิธีและลดมือลงเมื่อประธานในพิธีกราบเสร็จ

๗.๒.๗.๒ การรับศีล ประนมมือเมื่อผู้อำนวยการพิธีอาราธนาศีล “มะยัง กัมมเต...” ตลอดไปจนพระสงฆ์ให้ศีลจบ จึงลดมือลง

๗.๒.๗.๓ การฟังพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ ประนมมือเมื่อผู้อำนวยการพิธี อาราธนาพระปริตร “วิปตติปะฏิพาหะ...” ตลอดไปจนพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์จบ จึงลดมือลง

๗.๒.๗.๔ การฟังพระสงฆ์แสดงพระธรรมเทศนา ประนมมือเมื่อผู้อำนวยการพิธีอาราธนาธรรม “พรหมา จะโลกา...” ตลอดไปจนกว่าพระสงฆ์แสดงพระธรรมเทศนาจบ จึงลดมือลง แต่มีข้อยกเว้นที่ควรปฏิบัติได้คือ ประนมมือเมื่อผู้อำนวยการพิธีอาราธนาธรรม และเมื่อพระสงฆ์แสดงพระธรรมเทศนาได้กล่าวบท นะโมฯ ๓ ครั้ง ยกคำบาลีพุทธศาสนสุภาษิตขึ้นเป็นอุเทศ หรือนิเชบพท และเริ่มแสดงธรรมเป็นภาษาไทย จึงลดมือลง นั่งฟังด้วยอาการสงบ สำรวม เมื่อพระสงฆ์แสดงพระธรรมเทศนาจบ จึงยกมือขึ้น

จบ ๑ ครั้ง เป็นการแสดงสักการและรับฟังพระสงฆ์ให้พร

๗.๒.๗.๕ กรณีพุดและสนทนากับพระเถระ ผู้ใหญ่ตามประเพณีของชาวพุทธ ผู้เป็นคฤหัสถ์ต้องประนมมือทุกครั้ง

๗.๒.๗.๖ กรณีเข้าเฝ้าสมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก ขณะกราบทูล รับประทานพร หรือรับประทานประพรมน้ำพระพุทธรูปมนต์ ให้ประนมมือทุกครั้ง

๗.๒.๗.๗ การปฏิบัติเมื่อพระสงฆ์อนุโมทนา

๗.๒.๗.๗ (๑) ประธานในพิธี หรือ เจ้าภาพ กรวดน้ำ เมื่อประธานสงฆ์อนุโมทนาว่า “ยะถา วาริจะหา...” เมื่อประธานสงฆ์อนุโมทนา ถึง “มะณี โชติระโส ยะถา” ให้เทน้ำให้หมดแล้วประนมมือรับพรจากพระสงฆ์ต่อไปจนจบ แล้วกราบพระรัตนตรัย ๓ ครั้ง

๗.๒.๗.๗ (๒) ผู้เข้าร่วมพิธีประนมมือตั้งแต่ประธานสงฆ์อนุโมทนา จนประธานในพิธี หรือเจ้าภาพกราบเสร็จ จึงลดมือลง

ข้อ ๘ การปฏิบัติของประธานในพิธี และผู้เข้าร่วมพิธี ในโอกาสต่างๆ

๘.๑ ประธานในพิธี

๘.๑.๑ เมื่อเดินทางถึงบริเวณพิธี หรือสถานที่จัดงานหยุดรับการเคารพ ณ จุดที่กำหนด หรือขึ้นยืนบนแท่นรับการเคารพ และมีการบรรเลงเพลงเคารพ ให้ประธานในพิธีรับการเคารพจนกว่าจะสิ้นเสียงเพลงเคารพ ประธานในพิธีปฏิบัติกิจตามกำหนดการ และเดินทางกลับ

๘.๑.๒ ในกรณีเป็นประธานในพิธีเปิด-ปิดงาน เปิด-ปิดการศึกษา เปิด-ปิดการอบรม ฯลฯ

๘.๑.๒.๑ เมื่อเดินทางถึงบริเวณพิธี หยุดยืน ณ จุด

ที่กำหนด หรือขึ้นยืนบนแท่นรับการเคารพ และรับการเคารพ เมื่อผู้อำนวยการ พิธีบอกแสดงความเคารพ ไม่บรรเลงเพลงเคารพใดๆ

๘.๑.๒.๒ ประธานในพิธีปฏิบัติกิจตามกำหนดการ ในกรณีประธานในพิธีกล่าว เปิด-ปิดงาน เปิด-ปิดการศึกษา เปิด-ปิดการอบรม และมีการบรรเลงเพลงเคารพ ให้แสดงความเคารพจนกว่าจะสิ้นเสียงเพลงเคารพ

๘.๑.๒.๓ ประธานในพิธี เดินทางกลับดุริยางค์ไม่ บรรเลงเพลงเคารพใดๆ เพียงแต่ผู้อำนวยการพิธีบอกแสดงความเคารพ

๘.๒ ผู้เข้าร่วมพิธี

๘.๒.๑ เมื่อประธานในพิธีเดินทางมาถึงบริเวณพิธีหรือ สถานที่จัดงาน และมีการบรรเลงเพลงเคารพ ให้ผู้เข้าร่วมพิธีแสดงความเคารพ จนกว่าจะสิ้นเสียงเพลงเคารพ และแสดงความเคารพประธานในพิธี เมื่อเดินทางกลับ

๘.๒.๒ ในกรณีที่ประธานในพิธีเปิด-ปิดงาน เปิด-ปิด การศึกษา เปิด-ปิดการอบรม ฯลฯ

๘.๒.๒.๑ ให้ผู้เข้าร่วมพิธีแสดงความเคารพเมื่อผู้ อำนวยการพิธีบอกแสดงความเคารพ

๘.๒.๒.๒ ให้ผู้เข้าร่วมพิธีแสดงความเคารพหลัง จากประธานในพิธีกล่าวให้โอวาท กล่าวเปิด-ปิดงาน เปิด-ปิดการศึกษา เปิด-ปิด การอบรม ฯลฯ และมีการบรรเลงเพลงเคารพจนกว่าจะสิ้นเสียงเพลงเคารพ

๘.๒.๒.๓ ให้ผู้เข้าร่วมพิธีแสดงความเคารพ ประธานในพิธีเมื่อผู้อำนวยการพิธีบอกแสดงความเคารพ ขณะประธานในพิธี เดินทางกลับ

ข้อ ๙ การตั้งโต๊ะหมู่บูชา พิธีปฏิบัติดังนี้

๙.๑ ให้ตั้งโต๊ะหมู่บูชา มีพระพุทธรูป ธงชาติ และพระบรมฉายาลักษณ์ฯ หรือพระบรมฉายาสถาสีลักษณ์ฯ ในพิธีการที่เกี่ยวข้องกับสถาบันหลักของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ หรือพิธีการที่เกี่ยวข้องกับขวัญกำลังใจของบุคคลภายในหน่วย เช่น งานพิธีต่างๆ ของโรงเรียน หรือสถาบันงานเปิดประชุมสัมมนา งานมอบปริญญาบัตร ประกาศนียบัตร หรือวุฒิบัตรต่างๆ ดังนี้

๙.๑.๑ พิธีประดับเครื่องหมายยศ

๙.๑.๒ พิธีมอบเครื่องราชอิสริยาภรณ์

๙.๑.๓ พิธีเกษียณอายุราชการ

๙.๑.๔ พิธีเปิดการศึกษาอบรม

๙.๑.๕ พิธีปิดการศึกษาอบรม

๙.๑.๖ พิธีประดับเครื่องหมายความสามารถ

๙.๑.๗ พิธีมอบทุนการศึกษา

๙.๑.๘ พิธีรับ-ส่งหน้าที่ผู้บังคับบัญชาเฉพาะที่จัดขึ้นในอาคาร

๙.๒ ให้ตั้งโต๊ะหมู่บูชา มีพระพุทธรูป พระบรมฉายาลักษณ์ฯ หรือพระบรมฉายาสถาสีลักษณ์ฯ และธงชัยเฉลิมพล ในพิธีทางการทหารตามแบบธรรมเนียมทหารที่กำหนดไว้

๙.๓ ให้ตั้งโต๊ะหมู่บูชา มีพระพุทธรูป ในพิธีที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินเป็นองค์ประธาน หรือโปรดเกล้าฯ ให้ผู้แทนพระองค์มาในงาน เช่น พิธีพระราชทานปริญญาบัตร พิธีเปิดพระบรมราชานุสาวรีย์ เป็นต้น พิธีที่เนื่องด้วยวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น พิธีมาฆบูชา พิธี

วิชาขบฐา พิธีอาสาฬหบูชา และพิธีที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นสิริมงคล เช่น พิธีวางศิลาฤกษ์ พิธีเปิดอาคารสถานที่ งานมงคลสมรส งานทำบุญอายุ งานขึ้นบ้านใหม่ ดังนี้

- ๙.๓.๑ พิธีทำบุญวันที่ระลึกกองทัพอากาศ
- ๙.๓.๒ พิธีพุทธบูชาในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา
- ๙.๓.๓ พิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน
- ๙.๓.๔ พิธีถวายผ้ากฐินสามัคคี
- ๙.๓.๕ พิธีถวายผ้าป่าสามัคคี
- ๙.๓.๖ พิธีทำบุญวันสถาปนาหน่วย
- ๙.๓.๗ พิธีทำบุญวันสงกรานต์
- ๙.๓.๘ พิธีทำบุญฉลองพระราชวัง
- ๙.๓.๙ พิธีฟังพระธรรมเทศนา
- ๙.๓.๑๐ พิธีฟังธรรมบรรยาย
- ๙.๓.๑๑ พิธีถวายสังฆทาน
- ๙.๓.๑๒ พิธียกป้ายอาคาร
- ๙.๓.๑๓ พิธีเปิดป้ายอาคารสถานที่
- ๙.๓.๑๔ พิธีขอมาลาอุปสมบท
- ๙.๓.๑๕ พิธีเทศน์สอนนาค
- ๙.๓.๑๖ พิธีบรรจุเครื่องบิน/รถรบเข้าประจำการ
- ๙.๓.๑๗ พิธีบำเพ็ญกุศลศพ

๙.๔ ไม่ต้องตั้งโต๊ะหมู่บูชา ได้แก่งานประชุมนานาชาติ งานที่ไม่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา งานประชุมคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการตามปกติ

ข้อ ๑๐ งานพิธีที่ทางราชการกำหนดขึ้นตามประเพณีนิยม ซึ่งมีรายละเอียดปลีกย่อยนอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้ ให้ส่วนราชการนั้นๆ กำหนดรายละเอียดได้ตามความเหมาะสม

ข้อ ๑๑ กรณีที่ข้าราชการในสังกัดกองทัพอากาศ ไปร่วมงานพิธีกับส่วนราชการอื่นๆ ของกระทรวงกลาโหม ให้ถือปฏิบัติตามที่ส่วนราชการนั้นๆ กำหนด

ข้อ ๑๒ ให้เจ้ากรมยุทธศึกษาทหารอากาศ กองบัญชาการฝึกศึกษาทหารอากาศ รักษาการให้เป็นไปตามระเบียบนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๑๓ มีนาคม พ.ศ.๒๕๔๕

(ลงชื่อ) พลอากาศเอก ปอง มณีศิลป์

(ปอง มณีศิลป์)

ผู้บัญชาการทหารอากาศ

การแจกจ่าย

- ผบ.ทอ., รอง ผบ.ทอ., ปช.คปช.ทอ., ผช.ผบ.ทอ., เสธ.ทอ.,
รอง เสธ.ทอ., ผช.เสธ.ทอ., สน.ปช.ทอ. และ สน.ผทค.ทอ.
- นขต.ทอ., นขต.บยอ., นขต.บหนอ. และ นขต.บศอ.

สำเนาถูกต้อง

น.อ. หญิง

(ประไพพรรณ ชะเอม)

ผอ.กสม.สบ.ทอ.

๑๘ มี.ค. ๕๕

ผนวก ก

ประกอบระเบียบกองทัพอากาศว่าด้วยการปฏิบัติในงานพิธี

พ.ศ. ๒๕๔๕

ลำดับขั้นตอนการปฏิบัติอื่นๆ ในงานพิธีที่ไม่มีพิธีสงฆ์

๑. พิธีประดับเครื่องหมายยศ รายละเอียดตามผนวก ก - ๑
๒. พิธีเปิดการศึกษาบรม รายละเอียดตามผนวก ก - ๒

ผนวก ก - ๑
กำหนดการ
พิธีประดับเครื่องหมายยศ

ณ.....

วัน.....ที่.....เดือน.....พ.ศ.....

- เวลา.....
- ผู้เข้ารับการประดับเครื่องหมายยศ และผู้เข้าร่วมพิธี พร้อมทั้งสถานที่ประกอบพิธี
 - ประธานในพิธีมาถึงสถานที่ประกอบพิธี
 - ผู้อำนวยการพิธี บอกแสดงความเคารพ
 - ประธานในพิธีจุดธูป เทียน บูชาและกราบพระรัตนตรัย แสดงความเคารพธงชาติ ถวายความเคารพพระบรมฉายาลักษณ์ฯ แล้วยืน ณ จุดที่กำหนด
 - ผู้เข้าพิธีและผู้เข้าร่วมพิธี ประนมมือขณะประธานในพิธีจุดธูป เทียน และลดมือลงเมื่อประธานในพิธีกราบเสร็จ
 - ผู้อำนวยการพิธี อ่านคำสั่งแต่งตั้งยศ และเรียนเชิญประธานในพิธี ประดับเครื่องหมายยศ
 - ผู้เข้าพิธี เข้ารับการประดับเครื่องหมายยศตามลำดับ
 - ประธานในพิธี ประดับเครื่องหมายยศ และให้โอวาท จบแล้ว
 - เจ้าหน้าที่เปิดเพลงมหาฤกษ์
 - ประธานในพิธี กราบพระรัตนตรัย แสดงความเคารพธงชาติ และถวายความเคารพพระบรมฉายาลักษณ์ฯ
 - ผู้เข้าพิธีและผู้เข้าร่วมพิธีประนมมือขณะประธานในพิธีกราบ

และลดมีอลง เมื่อประธานในพิธีกราบเสร็จ

- ผู้อำนวยการพิธี บอกแสดงความเคารพ
- ประธานในพิธี เชิญผู้เข้าร่วมพิธีแสดงความยินดีต่อผู้ที่ได้รับการประดับเครื่องหมายยศ
- เสร็จพิธี

(พิธีมอบเครื่องราชอิสริยาภรณ์ พิธีเกษียณอายุราชการ พิธีประดับเครื่องหมายความสามารถ และพิธีมอบทุนการศึกษา มีขั้นตอนเช่นเดียวกับพิธีประดับเครื่องหมายยศ)

ผนวก ก- ๒
กำหนดการ
พิธีเปิดการศึกษาอบรม

ณ.....

วัน..... ที่..... เดือน..... พ.ศ.....

- เวลา.....
- ผู้เข้ารับการศึกษาอบรม และผู้เข้าร่วมพิธี พร้อมที่สถานที่ประกอบพิธี
 - ประธานในพิธีมาถึงสถานที่ประกอบพิธี
 - ผู้อำนวยการพิธี บอกแสดงความเคารพ
 - ประธานในพิธีจุดธูป เทียน บูชาและกราบพระรัตนตรัย ทำความเคารพธงชาติ ถวายความเคารพพระบรมฉายาลักษณ์ฯ แล้วมายืน ณ ที่ที่กำหนด
 - ผู้เข้าพิธีและผู้เข้าร่วมพิธีประนมมือขณะประธานในพิธีจุดธูป เทียน และลดมือลงเมื่อประธานในพิธีกราบเสร็จ
 - ผู้เข้ารับการศึกษาอบรม และผู้เข้าร่วมพิธีนั่งลง
 - ผู้รับผิดชอบการศึกษาอบรม กล่าวรายงาน
 - ประธานในพิธี กล่าวเปิดการศึกษาอบรม จบแล้ว
 - เจ้าหน้าที่เปิดเพลงมหาฤกษ์
 - ผู้เข้ารับการศึกษาอบรมและผู้เข้าร่วมพิธี ยืนตรง
 - ประธานในพิธี กราบพระรัตนตรัย แสดงความเคารพธงชาติ และถวายความเคารพพระบรมฉายาลักษณ์ฯ
 - ผู้เข้าพิธีและผู้เข้าร่วมพิธีประนมมือขณะประธานในพิธีกราบ

และลดมือลง เมื่อประธานในพิธีกราบเสร็จ

- ผู้เข้ารับการศึกษาอบรมและผู้เข้าร่วมพิธียืนตรงด้วยอาการ
สำรวม จนกว่าประธานในพิธีจะออกจากสถานที่ประกอบพิธี
- เสร็จพิธี

(พิธีปิดการศึกษาอบรม พิธีเปิด-ปิดการประชุม มีขั้นตอนเหมือนพิธีเปิดการ
ศึกษาอบรมทุกประการ แต่พิธีปิดการศึกษาอบรมมีแจกอุบัติบัตรแล้วให้ออวาท
แล้วกล่าวปิดการศึกษาอบรม นอกนั้นเช่นเดียวกัน)

ผนวก ข

ประกอบระเบียบกองทัพอากาศว่าด้วยการปฏิบัติในงานพิธี

พ.ศ. ๒๕๔๕

ลำดับขั้นตอนการปฏิบัติอื่นๆ ในงานพิธีที่มีพิธีสงฆ์

๑. พิธีทำบุญวันที่ระลึกกองทัพอากาศ	รายละเอียดตามผนวก ข - ๑
๒. พิธีทำบุญวันสงกรานต์	รายละเอียดตามผนวก ข - ๒
๓. พิธีเปิดป้ายอาคารสถานที่	รายละเอียดตามผนวก ข - ๓
๔. พิธีถวายสังฆทาน	รายละเอียดตามผนวก ข - ๔
๕. พิธีสวดพระอภิธรรมศพ	รายละเอียดตามผนวก ข - ๕

ผนวก ข - ๑

กำหนดการ

พิธีทำบุญวันที่ระลึกกองทัพอากาศ

ณ.....

วัน.....ที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕.....

เวลา.....

- ผู้เข้าร่วมพิธีพร้อม ณ ห้องรับรองกองทัพอากาศ
- ประธานในพิธี (ผู้บัญชาการทหารอากาศหรือผู้แทน) มาถึงบริเวณพิธี จุดธูป เทียน บูชา และกราบพระรัตนตรัย
- ผู้เข้าร่วมพิธีประนมมือขณะประธานในพิธีจุดธูป เทียน และลดมือลงเมื่อประธานในพิธีกราบเสร็จ
- ประธานในพิธีกลับมานั่ง ณ ที่รับรอง
- อนุศาสนาจารย์ อารธนาศีล (ผู้เข้าร่วมพิธีประนมมือ)
- ประธานสงฆ์ให้ศีล
- อนุศาสนาจารย์ อารธนาพระปริตร
- พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ จบแล้ว
- อนุศาสนาจารย์ลาดกุษาโยง
- ประธานในพิธีจุดธูป เทียน ที่เครื่องทองน้อยโต๊ะหมู่บูชาพระบิดากองทัพอากาศ และกราบสักการะ (กราบไม่แบมือ)
- ประธานในพิธี นายทหารผู้ใหญ่ และแขกรับเชิญ ทอดผ้าบังสุกุล
- พระสงฆ์พิจารณาผ้าบังสุกุล (ผู้เข้าร่วมพิธีประนมมือ)
- อนุศาสนาจารย์เก็บกุษาโยง
- เจ้าหน้าที่เทียบเครื่องไทยธรรม

- ประธานในพิธี ถวายเครื่องไทยธรรม
- พระสงฆ์อนุโมทนา
- ประธานในพิธี กรวดน้ำ รับพร
- เจ้าหน้าที่เก็บเครื่องไทยธรรม
- ประธานสงฆ์ ประพรมน้ำพระพุทธมนต์แก่ประธานในพิธีและผู้เข้าร่วมพิธี
- พระสงฆ์เจริญชัยมงคลคาถา
- ประธานสงฆ์กลับมานั่งบนอาสน์สงฆ์
- ประธานในพิธี กราบพระรัตนตรัย และกราบพระสงฆ์
- ผู้เข้าร่วมพิธีประนมมือขณะประธานในพิธีกราบ และลดมือลงเมื่อประธานในพิธีกราบเสร็จ
- เสร็จพิธี

(พิธีทำบุญวันสถาปนาหน่วยต่างๆ ในกองทัพอากาศ มีกำหนดการเช่นเดียวกันกับ พิธีวันระลึกกองทัพอากาศ)

ผนวก ข - ๒

กำหนดการ

พิธีทำบุญวันสงกรานต์

ณ.....

วัน..... ที่..... เดือน..... พ.ศ.....

เวลา.....

- ข้าราชการ ลูกจ้าง ครอบครัว พร้อม ณ มณฑลพิธี
- พระสงฆ์พร้อมบนอาสน์สงฆ์
- ประธานในพิธี มาถึงบริเวณพิธี จุดธูป เทียนบูชาและกราบพระรัตนตรัย แล้วนั่ง ณ ที่รับรอง
- ผู้เข้าร่วมพิธี ประนมมือขณะประธานในพิธีจุดธูป เทียน และลดมือลงเมื่อประธานในพิธีกราบเสร็จ
- อนุศาสนาจารย์ อาราธนาศีล
- ประธานสงฆ์ให้ศีล
- อนุศาสนาจารย์ อาราธนาพระปริตร
- พระสงฆ์ เจริญพระพุทธมนต์จบแล้ว
- อนุศาสนาจารย์ ลาตัญญาโยง
- ประธานในพิธี ทอดผ้าบังสุกุล
- พระสงฆ์ พิจารณาผ้าบังสุกุล
- ประธานในพิธี ถวายเครื่องไทยธรรม
- พระสงฆ์ อนุโมทนา
- ประธานในพิธี กรวดน้ำ รับพร
- พระสงฆ์ ประพรมน้ำพระพุทธมนต์

- ประธานในพิธี กราบพระรัตนตรัยและกราบพระสงฆ์
- พระสงฆ์เดินทางกลับ
- ประธานในพิธี สรงน้ำพระพุทธรูป และปล่อยนก ปล่อยปลา
- ผู้เข้าร่วมพิธี สรงน้ำพระพุทธรูป รดน้ำดำหัวผู้ใหญ่และเล่นน้ำ
สงกรานต์ตามประเพณี
- เสร็จพิธี

ผนวก ข - ๓

กำหนดการ

พิธีเปิดป้ายอาคารสถานที่

ณ.....

วัน..... ที่..... เดือน..... พ.ศ.....

- เวลา.....
- ผู้เข้าร่วมพิธีพร้อม ณ สถานที่ประกอบพิธี
 - พระสงฆ์พร้อมบนอาสน์สงฆ์
 - ประธานในพิธี มาถึงบริเวณพิธี จุดธูปเทียนบูชาและกราบพระรัตนตรัย
 - ผู้เข้าร่วมพิธี ประนมมือขึ้นขณะประธานในพิธีจุดธูป เทียนและลดมือลงเมื่อประธานในพิธี กราบเสร็จ
 - อนุศาสนาจารย์ อาราธนาศีล
 - ประธานสงฆ์ ให้ศีล
 - ผู้อำนวยการพิธี กล่าวรายงานและเชิญประธานในพิธีเปิดป้าย
 - ประธานในพิธีเปิดแพรคลุมป้าย
 - พระสงฆ์เจริญชัยมงคลคาถา
 - ดุริยางค์ บรรเลงเพลงมหาฤกษ์
 - พระสงฆ์ ประพรมน้ำพระพุทธมนต์ และเจิมป้าย
 - ประธานในพิธี ถวายเครื่องไทยธรรม
 - พระสงฆ์ อนุโมทนา
 - ประธานในพิธี กรวดน้ำ รับพร
 - พระสงฆ์ ประพรมน้ำพระพุทธมนต์

- ประธานในพิธี กราบพระรัตนตรัย และกราบพระสงฆ์
- ผู้เข้าร่วมพิธี ประนมมือขณะประธานในพิธีกราบ และลดมือลงเมื่อประธานในพิธีกราบเสร็จ
- เสร็จพิธี

ผนวก ข - ๔
กำหนดการ
พิธีถวายสังฆทาน

ณ.....
วัน.....ที่.....เดือน.....พ.ศ.....

- เวลา.....
- ผู้เข้าร่วมพิธีพร้อม ณ สถานที่ประกอบพิธี
 - พระสงฆ์พร้อมบนอาสน์สงฆ์
 - ประธานในพิธี จุดธูปเทียนบูชาและกราบพระรัตนตรัย
 - ผู้เข้าร่วมพิธี ประนมมือขึ้นขณะประธานในพิธีจุดธูป เทียน และลดมือลงเมื่อประธานในพิธี กราบเสร็จ
 - อนุศาสนาจารย์ อาวาธนาศีล
 - ประธานสงฆ์ ให้อศีล
 - อนุศาสนาจารย์ กล่าวนำถวายสังฆทาน
 - ประธานในพิธีและผู้เข้าร่วมพิธีถวายเครื่องสังฆทานแด่พระสงฆ์
 - พระสงฆ์ อนุโมทนา
 - ประธานในพิธี กรวดน้ำ รับพร
 - ประธานในพิธี กราบพระรัตนตรัย และกราบพระสงฆ์
 - ผู้เข้าร่วมพิธี ประนมมือขณะประธานในพิธีกราบ และลดมือลงเมื่อประธานในพิธีกราบเสร็จ
 - เสร็จพิธี

ผนวก ข - ๕

กำหนดการ

พิธีสวดพระอภิธรรมศพ

ณ.....

วัน..... ที่..... เดือน..... พ.ศ.....

- เวลา.....
- ผู้เข้าร่วมพิธีพร้อมที่ศาลาสวดพระอภิธรรม
 - พระสงฆ์พร้อมบณาสน์สงฆ์
 - ประธานในพิธี มาถึงจุดธูปเทียนบูชาและกราบพระรัตนตรัย จุดธูป เทียนที่โต๊ะตั้งตู้พระอภิธรรม ถ้ามีแท่นกราบ กราบ ๓ ครั้ง ถ้าไม่มีแท่นกราบ น้อมไหว้ ๑ ครั้ง จุดธูป เทียนเครื่องทองน้อยหน้าหีบศพหรือโกศศพ คำนำหรือกราบไม่แบ่มือหรือยืนตรงสำรวมจิต แล้วไปนั่ง ณ ที่รับรอง
 - ผู้เข้าร่วมพิธี ประนมมือขึ้นขณะประธานในพิธีจุดธูป เทียน และลดมือลงเมื่อประธานในพิธีกราบเสร็จ
 - อนุศาสนาจารย์ อาราธนาศีล
 - ประธานสงฆ์ ให้ศีล
 - พระสงฆ์ สวดพระอภิธรรมจนจบ
 - ประธานในพิธี ทอดผ้าบังสุกุล
 - พระสงฆ์ พิจารณาผ้าบังสุกุล
 - ประธานในพิธี และเจ้าภาพ ถวายเครื่องไทยธรรม
 - พระสงฆ์ อนุโมทนา
 - ประธานในพิธี กรวดน้ำ รับพร

- ประธานในพิธี กราบพระรัตนตรัย กราบพระสงฆ์ เคารพศพ
ลาเจ้าภาพ
- ผู้เข้าร่วมพิธี ประนมมือขณะประธานในพิธีกราบและลดมือ
ลงเมื่อประธานในพิธี กราบเสร็จ
- เสร็จพิธี

ผนวก ค

ประกอบระเบียบกองทัพอากาศว่าด้วยการปฏิบัติในงานพิธี

พ.ศ. ๒๕๔๕

ลำดับขั้นตอนการปฏิบัติในงานพิธีอื่นๆ นอกเหนือจากพิธีในผนวก ก และ
ผนวก ข

๑. พิธีฟังพระธรรมเทศนา	รายละเอียดตามผนวก ค - ๑
๒. พิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน	รายละเอียดตามผนวก ค - ๒
๓. พิธีในวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา และวันอาสาฬหบูชา	รายละเอียดตามผนวก ค - ๓
๔. พิธีขอขมาก่อนอุปสมบท	รายละเอียดตามผนวก ค - ๔
๕. พิธีถวายผ้าป่าสามัคคี	รายละเอียดตามผนวก ค - ๕
๖. พิธีสงฆ์ในพิธีเกษียณอายุข้าราชการชั้นสัญญาบัตร	รายละเอียดตามผนวก ค - ๖
๗. พิธีเกษียณอายุข้าราชการชั้นสัญญาบัตร	รายละเอียดตามผนวก ค - ๗
-

๒๐๕

ผนวก ค - ๑

กำหนดการ

พิธีฟังพระธรรมเทศนา

ณ.....

วัน..... ที่..... เดือน..... พ.ศ.....

- เวลา.....
- พระสงฆ์ ประชานในพิธี และผู้เข้าร่วมพิธีพร้อม ณ บริเวณสถานที่ฟังธรรม
 - อนุศาสนาจารย์ อาราธนาพระสงฆ์ขึ้นธรรมาสน์
 - ประชานในพิธี จุดธูปเทียนบูชาและกราบพระรัตนตรัย
 - ผู้เข้าร่วมพิธีลุกขึ้นยืนประนมมือเมื่อประชานในพิธีจุดธูปเทียน
 - อนุศาสนาจารย์ นำกล่าวคำบูชา แผ่เมตตา เชิญผู้เข้าร่วมพิธีนั่งแล้วอาราธนาศีล
 - พระสงฆ์ให้ศีล
 - อนุศาสนาจารย์ อาราธนาธรรม
 - พระสงฆ์แสดงพระธรรมเทศนา จบแล้ว
 - ประชานในพิธีถวายเครื่องกัณฑ์
 - ประชานในพิธีกราบพระรัตนตรัย ผู้เข้าร่วมพิธีลุกขึ้นยืนประนมมือ น้อมไหว้ และลดมือลงพร้อมกัน
 - เสร็จพิธี

ผนวก ค - ๒

กำหนดการ

พิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน

ณ.....

วัน..... ที่..... เดือน..... พ.ศ.....

- เวลา.....
- ผู้เข้าร่วมพิธี พร้อมทั้งภายในและภายนอกพระอุโบสถ
 - ประธานในพิธี มาถึงบริเวณหน้าพระอุโบสถ
 - เดินตรงไปที่โต๊ะหมู่ซึ่งประดิษฐานพระบรมฉายาลักษณ์ ถวายค่านับ เปิดกรวยครอบกระทงดอกไม้บนเทียนแพออกแล้ว ถวายค่านับ (วงโยธวาทิตบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี) ถวายค่านับอีกครั้งหนึ่ง
 - ผู้เข้าร่วมพิธียืนขึ้นขณะที่วงโยธวาทิตบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี
 - ประธานในพิธี รับผ้าไตรพระกฐินพระราชทานจากเจ้าหน้าที่ที่หน้าประตูพระอุโบสถ แล้วนำเข้าไปในพระอุโบสถ (ผู้เข้าร่วมพิธียืนขึ้น) วางผ้าไตรพระกฐินพระราชทานบนพานแว่นฟ้าตรงหน้าพระสงฆ์รูปที่ ๒
 - จุดธูป เทียนบูชาพระรัตนตรัยที่โต๊ะหมู่บูชาหน้าพระประธาน แล้วกราบ (ผู้เข้าร่วมพิธีประนมมือขณะประธานในพิธีจุดธูป เทียน และลดมือลงเมื่อประธานในพิธีกราบเสร็จ)
 - กลับไปที่พานแว่นฟ้า หยิบผ้าห่มพระประธานมอบให้ ไวยาวัจกรของวัด

- ยกผ้าไตรพระกฐินพระราชทาน อุ้มประคอง ประนมมือหันหน้า
ไปทางพระประธานแล้วกล่าว นโม ๓ จบ
- หันหน้าไปทางพระสงฆ์ กล่าวคำถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน
- วางผ้าไตรพระกฐินพระราชทานบนพานแว่นฟ้า ยกถวาย
พระสงฆ์รูปที่ ๒ ถวายพานเทียนปาติโมกข์แต่พระสงฆ์รูป
เดิมแล้วนั่ง ณ ที่รับรอง (ผู้เข้าร่วมพิธีนั่งลง)
- พระสงฆ์ประกอบพิธีอุปโลกนกรรม
- ประธานในพิธีถวายบริวารผ้าพระกฐิน
- ประธานสงฆ์ ออกไปครองผ้าพระกฐินพระราชทานแล้วกลับ
เข้านั่งที่เดิม
- ผู้เข้าร่วมพิธี ร่วมกันถวายเครื่องไทยธรรม
- ประธานในพิธี ถวายใบปวารณาปัจจัยบำรุงวัดแต่เจ้าอาวาส
- พระสงฆ์ อนุโมทนา
- ประธานในพิธี กรวดน้ำ รับพร กราบพระประธาน (ผู้เข้าร่วม
พิธีลุกยืนประนมมือ) กราบลาเจ้าอาวาส
- เสร็จพิธี

ผนวก ค - ๓

กำหนดการ

ประกอบพิธีในวันมาฆบูชา, วันวิสาขบูชา และวันอาสาฬหบูชา

ณ.....

วัน.....ที่.....เดือน.....พ.ศ.....

-
- เวลา ๐๖.๒๐ น. - ผู้เข้าร่วมพิธี พร้อมที่บริเวณหน้าพระอุโบสถ
- เวลา ๐๖.๓๐ น. - ประธานในพิธี (ผู้บัญชาการทหารอากาศหรือผู้แทน)
มาถึงบริเวณพิธี
- ผู้ควบคุมแถว บอกแสดงความเคารพ
 - ประธานในพิธี จุดธูป เทียน บูชาและกราบพระรัตนตรัย ถวายเครื่องไทยธรรมแด่พระสงฆ์ แล้วมายืน ณ ที่ที่กำหนด
 - ผู้เข้าร่วมพิธี ประนมมือโดยมีเครื่องสักการะในมือ ตั้งแต่ประธานในพิธีจุดธูป เทียน
 - อนุศาสนาจารย์ เฝ้ายิงพระสงฆ์ให้อโวาท
 - พระสงฆ์ให้อโวาทโดยสังเขป เมื่อจบแล้ว ผู้เข้าร่วมพิธี ทั้งหมดเปล่งเสียง “สาธุ” ร่วมกัน
 - อนุศาสนาจารย์ นำไหว้พระสวดมนต์ กล่าวคำแผ่เมตตา กล่าวถวายพระราชกุศล จบแล้วเรียนเชิญประธานในพิธี เดินนำประทักษิณรอบพระอุโบสถ
 - ประธานในพิธี ออกเดินนำขบวนประทักษิณรอบพระอุโบสถ ครบ ๓ รอบแล้ว วางเครื่องสักการะบนพาน แล้ว ตักบาตรพระสงฆ์
 - เสริ้จพิธี

ผนวก ค - ๔

กำหนดการ

พิธีขอขมาก่อนอุปสมบท

ณ.....

วัน..... ที่..... เดือน..... พ.ศ.....

- เวลา.....
- ผู้เข้าร่วมพิธี และผู้เข้าร่วมพิธี พร้อม ณ สถานที่ประกอบพิธี
 - ประธานในพิธี มาถึงสถานที่ประกอบพิธี
 - เจ้าหน้าที่ บอกแสดงความเคารพ
 - ประธานในพิธี จุด ธูป เทียนบูชาและกราบพระรัตนตรัย
 - ผู้เข้าพิธีและผู้เข้าร่วมพิธีประนมมือขณะประธานในพิธีจุดธูป เทียน และลดมือลงเมื่อประธานในพิธีกราบเสร็จ
 - ประธานในพิธี นั่งที่เก้าอี้รับรอง
 - ผู้เข้าพิธีและผู้เข้าร่วมพิธีนั่งลง
 - ผู้เข้าพิธี นั่งคุกเข่ากราบไม่แบ่มือ
 - หัวหน้าผู้เข้าพิธี เปิดกรวยครอบกระทงดอกไม้้ออกแล้ว ยกพานเทียนแพ สองมือเสมออก กล่าวนำขอขมาในนามผู้เข้าพิธีทั้งหมด
 - หัวหน้าผู้เข้าพิธี เดินเข้าถือพานเทียนแพ เข้าไปตรงหน้าประธานในพิธีมอบพานเทียนแพให้ประธานในพิธี แล้วถอยกลับมาที่นั่งเดิม
 - ประธานในพิธี รับพานเทียนแพวางไว้บนโต๊ะ แล้วให้โอวาทมอบของที่ระลึก (ถ้ามี)

- หัวหน้าผู้เข้าพิธี นำกราบไม่แบมือ
- ประธานในพิธี กราบพระ
- ผู้เข้าพิธีและผู้เข้าร่วมพิธี ยืนขึ้นประนมมือขณะประธานในพิธีกราบกราบ และลดมือลงเมื่อประธานในพิธีกราบเสร็จ
- เจ้าหน้าที่ บอกแสดงความเคารพประธานในพิธี
- เสร็จพิธี

ผนวก ค - ๕
กำหนดการ
พิธีถวายผ้าป่าสามัคคี

ณ.....

วัน..... ที่..... เดือน..... พ.ศ.....

เวลา.....

- ผู้เข้าร่วมพิธีพร้อม ณ สถานที่ประกอบพิธี
- พระสงฆ์พร้อมบนอาสน์สงฆ์
- ประธานในพิธี จุดธูปเทียนบูชาและกราบพระรัตนตรัย
- ผู้เข้าร่วมพิธี ประนมมือขณะประธานในพิธีจุดธูป เทียนบูชาพระรัตนตรัย
- อนุศาสนาจารย์ นำไหว้พระ อาราธนาศีล
- ประธานสงฆ์ ให้ศีล
- อนุศาสนาจารย์ นำกล่าวถวายผ้าป่าสามัคคี
- พระสงฆ์ พิจารณาผ้าป่า
- ประธานในพิธี และผู้เข้าร่วมพิธี ถวายเครื่องไทยธรรม
- พระสงฆ์ อนุโมทนา
- ประธานในพิธี กรวดน้ำ รับพร กราบพระรัตนตรัย และกราบพระสงฆ์
- ผู้เข้าร่วมพิธี ประนมมือขณะประธานในพิธีกราบ และลดมือลงเมื่อประธานในพิธีกราบเสร็จ
- เสร็จพิธี

ผนวก ค - ๖

กำหนดการ

พิธีสงฆ์ในพิธีเกษียณอายุข้าราชการชั้นสัญญาบัตร

ณ.....

เวลา ๐๘ ๐๐ - พระสงฆ์, ผู้เข้าพิธี และผู้เข้าร่วมพิธี พร้อม ณ บริเวณพิธี

เวลา ๐๘ ๑๐ - ประธานในพิธี มาถึงบริเวณพิธี แล้วจุดธูป เทียนบูชาและ
กราบพระรัตนตรัย

- อนุศาสนาจารย์ อาราธนาศีล

- ประธานสงฆ์ให้ศีล

- อนุศาสนาจารย์อาราธนาพระปริตร

- พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์

- ประธานในพิธี นายทหารชั้นผู้ใหญ่ ผู้แทนผู้ครบเกษียณอายุ
ราชการ ถวายภัตตาหารและจตุปัจจัยไทยธรรมแด่พระสงฆ์

- พระสงฆ์อนุโมทนา

- พระสงฆ์กลับ เป็นเสร็จพิธีสงฆ์

- ประธานในพิธี นายทหารชั้นผู้ใหญ่ ผู้เข้าพิธี และผู้เข้าร่วมพิธี
พักผ่อนตามอัธยาศัย เพื่อรอเข้าร่วมประกอบพิธีเกษียณอายุ
ข้าราชการชั้นสัญญาบัตรตามกำหนดพิธี ในผนวก ค - ๗

ผนวก ค - ๗

กำหนดการ

พิธีเกษียณอายุข้าราชการชั้นสัญญาบัตร

ณ.....

- เวลา ๐๙ ๑๕ - ผู้เข้าพิธี และผู้เข้าร่วมพิธี พร้อม ณ บริเวณพิธี
- เวลา ๐๙ ๓๐ - ประธานในพิธี มาถึงบริเวณพิธี ผู้อำนวยการพิธีบอกแถว แสดงความเคารพ
 - ประธานในพิธี จุดธูป เทียนบูชา และกราบพระรัตนตรัย แสดงความเคารพธงชาติ และถวายความเคารพพระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแล้วยืนหน้าแถว ผู้ครบเกษียณอายุราชการ
 - ผู้อำนวยการพิธี กล่าวรายงาน แล้วเรียนเชิญประธานในพิธี มอบของที่ระลึก (โล่) และหนังสือประกาศเกียรติคุณแก่ผู้ครบเกษียณอายุราชการ
 - ประธานในพิธีมอบของที่ระลึก (โล่) และหนังสือประกาศเกียรติคุณ
 - ประธานในพิธีกล่าวคำสดุดี และสารานียพจน์แก่ผู้ครบเกษียณอายุราชการ จบแล้ว
 - เจ้าหน้าที่เปิดเพลงมหาฤกษ์
 - ผู้ครบเกษียณอายุราชการอาวุโสกล่าวตอบ
 - ประธานในพิธีกราบพระพุทธรูป แสดงความเคารพธงชาติ และถวายความเคารพ พระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระ

พระเจ้าอยู่หัว

- ผู้อำนวยการพิธี เชิญผู้เข้าพิธี และผู้เข้าร่วมพิธีรับประทาน
อาหาร
- เสร็จพิธี

